

(శ్రీ)

భద్రాచలరామచరిత్రము.

కవిరాజు శ్రీశాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి

కవిరాజు

కవిరాజు :

శ్రీ శాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి కవిరాజు

కవిరాజు.

1924.

సర్వస్వామ్యసోలితము]

[వెల. రు 1-40.

శ్రీమద్.

భద్రాచలరామచరిత్రము.

సమీక్షాసము.

శ్రీమద్భాగవతము.

శ్రీరామామణి బావగమని యై / శేషుడు సామితి యై
స్వారాజ్యములు నానగ్రహయై / సద్భక్తి భావిండు బా
హిరాముఖయి భద్రాచలము న వాసిని బొల్పుచేయఁడు ది
వ్యాకృతస్థితి దుంగిత్తునగని హాసముని బ్రోచుతఁ .

క. కలికాలవైచ మనుమ, గుండ్లచెరు బగుచు శేష / కుధరమునందున్
నెలసినదేవుడుకగునా, కలిత్తున్ సతము ప్రోమఁగాక నృసింహుకా.

క. యోషాజనవిమతామల, వేష సునిశేష గున్ / విమధాశేషక
దోషారహిణ్యమృత, భావ స్మృతిభావభావదూతక.

క. శాశ్వతమునీ ప్రస్థానాని, శాశ్వత భావతామచయఁగరిశాశ్వత
గాతానంతమును నున్నా, నున్న మునుమునే నిలుతు నలుతు.

మ. సకలప్రస్తుతస్మృత్యంతరైః / చక్షురైః పేదమా
త్రేక కూర్మిని బుని యయ్యె స్మృతికి బున / స్మృతికి వినిగ్నిచె బ్ర
హ్మకు బ్రహ్మ గరిమన్ నసిష్టమునన్ / మాతాగి గీతించె నె
శికుఁ డమృతనివశేష్య మత్కులగురుఁ / నేనిచి స్మృతచేదక.

చ. గడియకు నొకటవన్యములు / నిల్పిన శ్రమఁగ జూచి యెత్తయే
బమనవధానముగ జలపు / నామన యై కివిరాజనము
బహు ప్రశంస కెక్కఁగఁ బ్ర / బంధము లెన్నెరచించి మించునే
నెడివెదఁ గృష్ణమున్ సని / సుత్తుకీవీధు లెఱిగికో నిటక.

వ. అని పూజ్యపూజితగుండ్లనై నేమెక్కచక్క / ప్రబంధంబునిగ్నింపం
దలంచి గుండ్లనామ నైహమురాప్య / మునలిహమున్గరిపురంబు
నకుం జని తిదినుభావంబున కిద్భతంపడినభావంబున,

శా. ఈరాజ్యంబు ప్రతాపరుద్రుఁ డనురా / జేగ్రద్రుండు దేవేంద్రుఁ డా
 స్వారాజ్యంబును బోలె నేతమును వి / శ్వన్యాపకాభిఖ్యంతై
 గారీనాథుఁ డార్చనాపరతుఁడై / కాత్మ్యంబు నిత్యంబై
 యోగుగల్గు ప్రధానపట్టణముగా / నుచ్చిష్ఠిని గాంచుచున్.

మ. తనరాజ్యం బొసనాటఁ గాటకమునం / దబ్బిబ్బుఁ జెందంగిఁ దా
 విని తచ్చాంతికిఁ గాగి నేఁజుగియల్ / విష్వభరాదేవిపై
 జన మిగ్గింప నుచ్చిష్ఠి మెసంగిన్ / సంధించి సర్వప్రపం
 చనుతిం గాంచె నొకడు తిద్విభవమున్ / హస్తాంతి వర్ణింపంగిన్.

క. మగ్రతీయుగింధరుఁ డనె యెఱు
 మగ్రతీద్రునిమతిసంబు / మహిమోన్నతోమై
 మగ్రతీయును యుత్తీర్ణును
 దగ్రతీయై తన్నుఁ గావం / దింపె నతఁ డిదిన్.

వ. అమృతరాజుఁ డీతఁ బొసూనుచుగింపురొంబు.

సీ. భాస్విన్వేగిఁటి / పశ్చిమ బుడయాగు,
 భానుసముద్రమున్ / పాతకము
 మలరొందు నేపు / నాన్నయమనయాగు,
 స్వస్వోన్వామి / సిద్ధిభోమి
 నగింపొందు నేపు / సిద్ధిభాగింబున,
 ముగ దాదికృష్ణ / ద్వాపరదేవి
 యింపొందు నేయూ / యీశ్వరమునయాగు,
 వేలకలకలదే / వాలయలు

తే. అట్టిలోకైకవినుతది / న్యప్రభభాపి
 రాజతంబు మసోగొన్నత / రాజసాధ
 సముదయసమంచితం బొగధ / లలనదాబు
 పరంగు హనుమద్గోశ్వ / పురవరంబు.

వ. అష్టరీషరాబుచ.

సీ. అడిగినయర్రాబు / లరుల కర లేక,
 గుచ్చెడిముచ్చట / నెసంగువాడు
 ఘోరతగ మీయుప / కారాబు నీచేరి,
 గా వలె నన్న వో / గడంగువాడు
 పరులైన బాధల / బం నున్న శత్రునై,
 నాతలో చొలగిం / నలరువాడు
 భూతియూహల / బుద్ధి నెల్లెడ మించి,
 వాడని పేరాది / మఱలువాడు

తే. అరెడు నలువొందు స్యవా / స్వప్రవర్త
 కూడు పాత్రుడు సుగుణపాం / ద్రుడు మృదుల
 హృదయుఁ డాచారనిరతుడు / సదమలుడు
 తుంగతుస్త్వస్తి హలం డు / త్తుంగియగుడు.

వ. వైది కాన్వయాభరిణాయమానుఁ డగు నస్మాదేవకులాగ్రిగణ్యుండు
 నాకుఁ జరిమిత్రుఁ డగుటాజీసి నే నతని సందర్శించు బోయియున్న
 సమయమున నమ్మహాదారచరితుఁడు నన్ను మన్నించి యిట్లనియె.

క. సిరియును సాపది గలిగిన, బరువు బహువిత గలుగు భాగ్యు బగునే
 సిరిచెడుఁ గొన్నట్లై కునే, ధరఁగై తనుకృతిముఖమునఁ దప్పక నిలుచున్.

తే. సృష్టికిం బ్రతిసృష్టినిఁ / పేసిన్
 కాశికునిగోత్రమున నైన / ఘనుడ పీఠ
 భారతమ్మును మూలాను / సారముగను
 జలువుచుంటివి నీపుణ్య / మలతి యగునె.

వ. అని తనయభిప్రాయము సూచించుటయును.

ఉ. నే నపు డమ్మహీనురుని / నెమ్మొగముం గని సంతసించి నీ
 మానసముం గ్రహించితిని / మానుగ నీ కొక కావ్య మిచ్చెదన్.

భద్రాచలరామచరిత్రము.

గాన గ్రహింపు మందునను / గల్గుచు సంతతి నీకు నట్లు సా
తాన ఫలఃకుసుమం గలుగు / నాపుడు నాతఁడు సంతసింపించుచున్.

తే. శాలివాహనశకసంఖ్య / చంద్ర యుగ ౧
జావనులఁ బొల్పుసిద్ధాంతి / యందు విజయ
దశమిఁ దాంబూల మొసఁగె భ / ధర్మరామ
చరిత కృతి యిమ్ము నా కని / నన్ను తెంచి.

ప. నేను దాని కంగీకరించి ముగిసె ముగిసె చరణాబుగా నన్యుహీ
దేవావతంసాబు చుడవతాన బభివర్ణించెడ.

శా. ధన్యాత్ముఁ డిగునప్పి తామసం నకు / దర్శించుమాత్రంబునన్
సన్యస్తాఖిలదోషం ఉన్నతయె / స్సంపాదకుండున్ జగ
న్మాత్యు డీశ్వరభక్తితత్పరుడు బ్ర / హ్మజ్ఞానసూతుం డసా
మాత్యునాభప్రణామైక సేవారతుండ / సామాధ్యక్షుడత్యున్నతిన్.

తే. ఆముసింద్రునిగోత్రం / శ్నాకిరమున
లచ్చిశోభింబులు సత్క / లాసింబులు వి
బుధులు సర్వజ్ఞులు సులు / పూజ్యులు
వెలసి పెక్కండ్రు ద్విరరా / లు రుద్వి.

తే. వాగ్దోషల బెక్కండ్రు / సమం జనిన
యవల సచ్యుతరామజా / న్నంద్రుండు
ప్రతిభమితను సచ్యుత / రాములకును
నీడు జోడని జను లెన్న / నింపు మిగిలి.

సీ. అతఁడు దర్శించును / వ్యాకరణాబును,
వేదాంగమును గోత్ర / విద్య లెల్ల
సద్భయనము చేసి / యధకుండు సామాన్య,
సం దహల్యాబాయి / యనెడిరాజ్ఞ
యాభానమునయందు / సతీ గౌరవము నొంది,
బాగారువల్లకి / బహుమతిఁ గొని

కాక తీర్వరువీటఁ / గడుశారము నొంది,

కాపురం బూడె న / క్కటకమును

తే. బ్రదికె దొంగబదివస్త్రము / ల్పుతనసాత
ములు నెలంగఁగ శిష్యులు / వలుపు కైపుమఁ
ఁన్న సేవిప యాచక / తితులఁ బెరిపి
చనియెఁ దైవ్యా మెల్లరు / సన్నుతంప.

సే. నీదికి గృష్ణశాస్త్రీయు / విశ్వనాథ
శాస్త్రీయును రామశాస్త్రీ ల / క్షుద్ధశాస్త్రీ
యనెనునలుపురు పుత్రులు / సేరి గుర్వి
నాలుశాస్త్రీలు లసి డను / ల్మతులు సేలుప.

సీ. ఆశ్వుష్ణశాస్త్రీ శా / యుక్కురు బెక్కియె,
వేదికృష్ణాభ్యు / వెలయు గాంచె
విశ్వనాథము జగ / ద్విశ్రుతుఁడై,
వేదికృష్ణమూ / ధిభ్యుఁ గనియె
శ్రీరామశాస్త్రీ కా / శీతీత్రమననూడి,
బ్రహ్మవిద్వక్తుఁడై / ప్రతిభఁ గాంచె
లక్ష్మణశాస్త్రీ శ్రీ / లక్ష్మణాగ్రజుఁ గొల్చి,
పరమపదం బూడె / బండితుఁ డయి

తే. అందుశ్రీరామశాస్త్రీ దా / హనుమకొండ
నుండి పద్మాక్ష పత్యక్ష / మొదఁ గలిగి
నెలయు నెలయును సప్తహ / ములు పొనర్చి
వేనవేల్చిపులకు నన్న / పానము లిడె.

తే. కృష్ణశాస్త్రీకి భార్యయై / క్త గాంచి
మీచుశాయమ్మ గుణముల / నొచి పొగడ
ధరణితలమున నేరికిం / దరిము గాదు
నలువ కైనను వేనోళ్ల / చిలువ కైన.

తే. శాయమకుఁ గృష్ణశాస్త్రికి / సత్కుమారుఁ

పైన వేకటకృష్ణశా / స్త్రావ్యహ్వయి

శాస్త్రజన్యమహాజ్ఞాన / శస్త్రం దినదే

జగతిఁ జెలగినకల్పపు / యుగ బహువి.

క. అతనికిఁ జూచుమామ కి / యై కీర్తియై నగనశ్శృంగార బాహుల రాసవ్

సిరికంఠునినామేచున, నతిగుకొనిచున్నట్టి వృ / త్తాశ్శృంగ వోతాన్.

క. దేవబ్రాహ్మణాధి ప్తిని / భవమున గలిగి యామె హృమశ్రీశ్లో

జీవెలితి లేక దానము, లేవేళి / నముఁజేయ / నెల్లరిం బుచ్చున్.

వ. ఆవేకటకృష్ణశాస్త్రియును.

చ. చెరువు లొనర్చె నుత్తములు / చెన్నులారాగిం సెనెనోటలుల్

వరునడి నాటె నుత్తములు / బ్రాహ్మణములు దృష్ట దేవతా

వరభవనంబున నెలిపె / బ్రాహ్మణభూజలు దేవపూజలున్

నిరతిముఁ జేసె శేషగిరి / నెక్కొనఁ జేసె మహా బత్రాజుగిరి.

ఆ. కాశి కేరి యచట / ఘరు పైన ముకులకు

సతిధర్మాజ చేసి / యతిఁడు వే

కొలది మెనఁగి తృప్తి / గొనెకటకృష్ణ

దాన మిడియె జనులు / దన్నుఁ బొగిడ.

క. అలఘుఁడువేకటకృష్ణఁడు, నలపైత్రిమునందుబహుళిసవవీరినమం

దిలవిడిచి స్వర్గధానుము, మిసస్కసెనెం / యోకవిశ్రతుఁ డగుచున్.

క. ఆవేకటకృష్ణాఖ్యున, వసుధావలమునందు / నిద్ధఘన బై

తా వేకటనరసింహుఁడు, శ్రీవలయాబుట్టబుట్టి / శేఖరుఁ డగుచున్.

తే. ఒననమును బాంకి నీశ్వరా / మాఘశుక్లి

పంచమీభానువారము / పగిలు నారి

సింహనాముఁ డిల్లింద నాఁ / జెలఁగుగ్రామ

వరమునం జతుర్దేవుల / వారియింట.

సీ. పదియాఱునర్షమల్ / కైఁ బడువజకు వి,
 ద్యాభ్యాస మొనరించి / యధికుఁ డగునుఁ
 బదియునేకవ రోఁట / జగివి యుగన న్న్యాయ
 వాదికడ బునఁ / బ్రభృథఁ గాంచి
 పగఁజ్రాడునర్షమల్ / కరణి తత్పదమున,
 మించినవిత్త మా / స్థిరించి మించి
 సుకలుఁ జగమందు / పోభించి యుగము,
 శ్లోకుఁ కీర్తన / జోడి యగుచు

తే. సవల ముగ్ధుడు గామాను / జననములను
 రెండుపట్టలసాసాన / ముగ్ధుడ నాడఁ
 బాదలునొనరికానిముల్ / పొంది గేలె
 నధికుఁ డగును దామరము / కై యతఁ డు.

ఉ. ఆశు ముగ్ధుడు సల / రాశివాలయమొప్పు జేసి త
 ద్భాగ్యశా బును / సూము లొసంగి జగత్తుబు గా
 నాతివేధిచాబును / పుచ్చున పోలి పున పాశ్వర బులున్
 బ్రీతి మెనర్చునట్లు నియ / మించె ను బుత్పహింపఁగన్.

ఆ. మఁయు ముగ్ధుడు / ముదుల పోలను
 బెట్టి పాశాలఁ / గట్టి బును
 స్తుతికిఁ బ్రత్యుపయ్య / క్షేపి నల్లవేకిట
 కృష్ణశాస్త్రిసుతుఁడు / స్థితిహితుఁడు.

ఆ. గామసాగిరాబు / నా మనోహర మైన
 నెఱుపు ప్రొక్కె నతఁడు / నెఱుమియె
 ధనము వెచ్చిపెట్టి / పానగోమదామము
 నందు నెల్లవారి / కనుభ్రువపడి.

సీ. భద్రాచలమునందఁ / బరంగుబయిడిసెంట,
 వేంకటరమణాభ్య / విప్రవర్యుఁ

హార్ధ్వరేతస్కుఁడై / యుండియుఁ దనకు వృ,
 ధృత్వాబుసన్ మృతి / దారసిగ
 నమ్మహాత్ముఁడు తన / నైసస్యముఁ బ్రోవఁ,
 దగువాఁ డెవఁ డని / తగ నెఱిగి
 హనుమకొండపురంబు / నగును వేంకటకృష్ణ,
 నరసింహనామఁడు / పరఁగుననుచు

తే. మనమునఁ గెంచి మరణశా / సనము వ్రాసి
 వైవస కల్ప మిది యగి / దానిమీఁద
 జేతివ్రా లేసి తనసత్తి / మాతని కిడి
 కరమపద మందె రమణయ్య / బ్రహ్మచారి.

శా. ఆవార్తచే విని తుల్యత్తులరిసా / పరామధీరుఁడు న
 ద్భావఁ బెన్నున దద్భావంబునకుఁ జ / త్తబాధుఁ జచ్చిప కె
 జే వాసి దగి నాన్క వేలగునుట / నేరే య నాదాయమున్
 రావ్వొందెను నానకొ డన నెఱిగి / కత్తిత్రముచే బ్రోవఁగన్.

తే. కాళయు క్తనస్సగ్నత్రై / కిమున నాన
 డుదువే లిచ్చి బ్రహ్మయ్య / వన కెన్న
 పర్ణుకుఁ సుబ్రహ్మయ్య / పండిత్యుఁడు
 చేతఁ జయనంబుఁ నయిచె / సన్నుమీఁది.

సీ. వైత్రంబుసన్ నవ / రాత్రిను న్నారదా,
 నవరాత్రిను న్న దేవి / దవిలి కొలుచు
 న్ననసంధ్యాద్యన / పునఁబు ల్పొడు,
 వానితోఁ బుట్టిన / నై నెఱిగొను
 భక్త రామాయణ / పారాయణ బెప్ప,
 డారామభిర్నుస / కై న విద్య
 మాతరపితృభక్త / మానకుండ బుట్టి,
 యాతని కుగ్గుఁ బెట్టి / నట్టిద యగు

శే. బెక్కుబ్రహ్మపతిష్ఠలు / పేర్ని జేసి
 గోటలును నూతులును బెక్కు / చోటులందు
 నిలిపి నిలుపుచు నుండె నా / నిర్ణయశుం
 డనున వరలక్ష్మీనందనుం / డనుచును.

శా. కాశీక్షేత్రమునుండి లింగమును వే / ప్పి భద్రాచల
 ధీశుగొల్పుచు సత్రదేశమున నె / ణే వైభవ భర్తృహ
 గా శర్వక సకలేశ్వరుఁ సకలలో / కస్తుత్య నిత్యు బ్రతి
 స్థాశాస్త్రాబున నిల్పి కొల్చె నాం డ / శ్రాతాబు తాత్పర్యై.

తే. అబ మధురమాబ / యనుభాగ్య లింగు
 నిశరసేవ నెనకు / నెరపుచుండ
 బరగుతుగిత్తుర్తి / నరహారాయండి
 పలరు గాక ననుభ / నధికు డగుచు.

వ. అట్టి శ్రీతుంగతుర్తి సరసిహరాయణ కన్యవియమిగా రాధవృద్ధిగా
 నాశీర్వదిచి శ్రీ భద్రాచలరామచంద్రాగృహముగ నామోహర్పం
 బూనిన శ్రీ భద్రాచలరామచరిత్రం బను మహాప్రబంధాబునకుం
 గథావిధానం బెట్టి వనిన.

—శ్రీ రామ కథా పారిరంభము. శ్రీ—

శా. శ్రీమన్నైమిశనామ కాననమునం / జెనెడునునీశ్వరుల్
 ప్రేమక సూతుని ససమేతుని జగ / ద్విభ్రాతునిం జూచి యీ
 భూమి భద్రగిర్గ్రామందు రఘురా / ము హొప్పి భక్తాకిక
 క్షేమం బిచ్చుచు నుండె చచ్చితి సుం / శేపంబుగాం బొప్పుమా.

ప. అనిన సక్కధకుం డిట్లని చెప్పు దొడంగ.

మ. సరయూతీరమునందుఁ గోసలమునా / సుగోషము గూర్చుచున్
 బంగు దేశము పెద్దదై ధనుమున్ / ధాన్యాబునక నిండి యం
 దిరవొందున్ నగరం బయోధ్య యన నె / ణే లోకవిఖ్యాత మై
 నరయ మానవనాథుఁ డైనమచవే / ప్పించె ముక్ దానిని.

వ. ఏతాద్భ్యోప్రమాణాభావమహిమాతివిశాలాబై భూతలంబున వి
భ్యాతీం గాంచిననాకేలంబున కిధినేతలై భిక్ష్యతమంససాభూతులై
వైవస్వతుండు, సితవ్వితుండు, స్పృగువు, మరుత్తు, సుబోధుండు, పికు
త్తుండు, పృథువు, యుననాశ్వుండు, మాంధాతి, పురుకుశ్వుండు,
ననరణ్యుండు, హరిశ్చంద్రుండు, సగరుండు, సశకుమతుండు, దిలీ
పుండు, భిషికుండు, నహుషుండు. పిషువు, నలుండు, భోనగురాజ
న్య లనన్యసాధాణవైభవాంబులు బాణిచి వంశకీర్తలు చక్రవర్తు
లైరి వారల యనంత బునర ద్రేతాయుగాలాకారులై.

చ. దశహస్తాంతరామలదు / ద చిక్కిరిమాల్బాణుండు
బసుం తిధి క కాముండు స / మ స్థితి స్వరసుప్రశస్తే
గ్విశేషచుంకీక బహరి / వేష్టతనానుపదాభిరామిండు
దశరథనామం దుష్టి నను / ధి నిర్విభాసాహితదుర్విరాముడై.

కి. ఆయ్యయ కం పుష్కలం, కాయజనమేకహనాస్త్రం కలి లఖలసతీ
శేమలుక సల్యయై, కే యను శత్రయసంసరి శృహణులుపొగడక

చ. అతులితసుప్రభాసము మ / హత్వేన గల్గియు ధర్మవేత్తె యా
నతండు కులంబు వృద్ధి కిగు / గల్గు కుమారులు లేమి వారికై
కుతిలపడక వసిష్ఠముని / గోలె ద్వి త్తము కల్లు పప్పు డు
చితగతి జన్మముం దూడగి / చేసరి మనస్సని ఋశ్యశ్రృంగునె.

ఆ. అంత మంత్రోష్ఠ / మౌనకీర్తనంబున
దగిలి తేజాగలిగి / దశరథుండు
పుత్రకారణమున / బుత్ర కామేష్ఠిని
జేసి వేల్చె నగ్ని / జెన్నుమీ.

మ. అబహిదక్ష యదమానునగ్నివలన / గ్రాంచిష్ఠిభాగిన్ములు
స్కంధ శేజంబును గల్గి నెలమ మహ / దుభ్యతంబు చూపట్టి య
చ్చుం ట్టెను గని వాయును బిడి మహి / శా దీని కైకొమ్ము సం
కటమున్ వాపి క్రమంబు బగుదు వేష్టం గూర్చు నీకెంతయున్.

న. అనియొస-గుటయును.

సీ. అపుడు మనీనాథుఁ డమృతోపమానంబు,
పుత్రప్రదాబు ప / విత్ర మైన
పాయసంబున సగె / బాలు కొసలరాని,
న పు కొసఁగె నా / నంద మొద
సాముతోపల సాము / పలిపి దా సుమిత్ర,
కిచ్చె సుహృదంబు / హెచ్చి కొనఁగె
గడసాము కైకోట / కడ మిగిలిసగె,
బససి సుమిత్రకు / మునినొసఁగె

ఆ. నిట్లు పాయసాబు / నెవఁ మెఁగె నా
రాజును ప్రిమా గ / నాదనంబు
చనుప్రమీలఁ బడసి / పన్నానపాత్రమై
యారె రాత్రి పున్ / మునె నపుడు.

తే. బాతఁడు పోయెనియమము / మాన్కి నొద
పలిపి పశ్చిమమేతున్ / సదీర్పలు గు
కములు గొలువఁ బుత్రశ్రే / ము పొనర్చి
యచట సుఖముండె బుత్రో / యమ్మగోరి.

ప. అక్కలాబున రావణుడు లోకివిద్రావణుడై గొడుమిగిలె వాని
వృత్తాంతం బెల్ల దనిన.

—శ్రీ రావణ చరిత్రము శ్రీ—

తే. బానిమానసపుత్రుడై / యలగొప్ప
లస్సునకు విరెనసుడు వీ / లగ జనింప
నతఁడు పుష్పక తము రాక / యనగ మాని
ని యచ మూర్ఖుర నలతల / నెమ్మిం బడసె.

సీ. బొందు బుద్ధుత్కట / పవతరిచిరి సుతల్,
కిడిమి రావణకుంభ / కప్పు లనగ

రాకకుం బుట్టిరి / తేకువ ఖరుడను,
 కొడుకు శూర్పణఖయన్ / కూతు రొకట
 మాలిని కుదయించె / నీల విభీషణా,
 భ్యాకూడు సుతుడు లో / కైకనుతుడు
 వ రిలోనగ్రజు / పై రావణుడు మహా
 సత్వపరాక్రమ / శాలి యయ్యె

శే. గుంభకస్థుడు మత్తుడు / క్రూరచిత్తుఁ
 దుగ్రుం జాలాబునన్ ఖరుఁ / హగ్రమూర్తి
 బ్రహ్మవిద్యను ఖలుడు శూ / ర్పణఖ దుష్ట
 మణి విభీషణు డుత్తమ / మానసుడు.
 సీ. పుత్తకేశుడు బ్రహ్మ / వలన నరము లంది,
 నిర్వాంధకారంబు / గిప్పి కొనఁగ
 ధనదుమీఁదిఁ దాడి / చని వాని నోడించి,
 లుగి వెడలఁ గట్టి / శంకి విడిచి
 పుష్పకాసురన్ / పోవుచు కేశవురు,
 వెనుదన్ని పుష్పకిం / బును వారించి
 యక్షురన్ సాధ్యుఁ / పై రాక్షసుఁ యీత్ర,
 పాత్రుడై పెంపొందె / బ్రహ్మకలిమి

శే. వైశ్రవణు డట్లు నిగ్రహం / బడియుఁ గినుక
 దశవదను గాంచి గురుని నన్ / దవిలి యుక్తు
 నర్జితేఁ గావున నివమా / నంబు నీకుఁ
 గాక ని న్నోర్చువాని నన్ / గాన మనల.
 వ. అని శపించి యక్షరాక్షసహావృత్తుడై గంధమాదనంబునకుం
 జనియె సంత రావణుడును,

శా. శంకాతంకవిహీనుడై ప్రబలి ర / తునై నన్యమల్ గొల్వ నా
 లంకారాజ్యమునందుఁ బొందుపడి నీ / లావిభ్రమం బేర్పడన్

జగత్ గొంతు నెఱుంగ కెల్లకడలక / శౌర్యబునక మెట్టుచుగ
లెంక ల్గొని దేవదానవుల నే / లెక దుస్సహప్రక్రియక.

ఆ. వ్యోనుచారి యగుచుఁ / గామరూపంబున
నెల్లవారిసిరుల / నెగిచి దోచి
ప్రబలి లోకములను / రవంపఁ జేయుట
రావణు డనంగఁ / గ్రాలె నతఁడు.

వ. ఇట్లు దశగ్రీవుండు దేవదానవాద్యులలోకభయంకరుడై గండు
మిగిలి యుండఁ నయ్యవసరంబున దేవస్సులు, బ్రహ్మస్సులు, సిద్ధులు,
సాధులు, నింద్రాదిబృందాకబృందంబులూ గూడి హవ్యవాహుం
బురస్కరించుకొని నైకుంతంబునకుఁ జని రదియును.

—రీ విష్ణు లోక వర్ణన ము రీ—

మ. హరిసేవార్థమూగతాజముఖదే / వాగీశ్వరభారసా
భరితంబై హరిచందనాద్యుపవన / వ్రాతావృత్తంబై సుధా
హరిశుక్లోన్నతసాధచంద్రనిలయ / ప్రాంచత్రైభువ్వీగ్ల మై
సిరిశో నొప్పి వికుంఠ మొప్పెఁ గలన / శ్రీవాగ్ధ చంద్ర బునక.

ఉ. అందఱు సూర్యపుండ్రధరు / అందఱు చామనచాయమేనివా
రందఱు శంఖచక్రధరు / అందఱు కన్నగవైరి నక్కవా
రందఱు నల్వ గన్నదొర / అందఱు నాలుగుచేతు లున్నవా
రందఱు సర్వలోకపతు / అందఱు నైష్టవమూర్తు లప్పరిక.

శా. ఏతాద్యగ్విధభాగ్యవైభవములక / వీక్షింపఁగా నొప్పి వి
ఖ్యాతిగ గాంచినదానిఁ గాంచి మదిలోఁ / గౌరూహాలం బంది య
పుష్పతాత్ములకడుభక్తి మొక్కుచును దిహ్మాసాధమధ్యంబునక
జేతఃప్రీతి ఘటించువిష్ణునగరి / స్వీక్షించి రక్షిద్వయక.

క. వరహారమధ్యమందు, దరశమువలెస్వప్రకాశ / తం ద్రిజగంబుల్
పరఁగించుచు నధికయశో, భరితంబై వెలుగుచుండెఁబ్రాసాదమటక.

వ. ఇట్లు మహానైభవంబున బొదలునైకుంజప్రాసాదరాజులు లోచన
గోచరం బగుటయు వానిమూదానందకందహాస్యదయారవిదులై
ద్వారపాలకులమైన నమరాజి యొసగించి లోకినాని నివృత్తునగు
బొడగ గాంచి సేవించి శరణులు వేడి నపు డిన్నిదేవుం డాదేవ
దేవుని గాంచి నమస్కరించి యిట్లనియె.

మ. అనఘా కోజగదీశ మామొలులు డా / రాకాదులై రాక్షస
ప్రవరులై చనువివ్రవననయుం డా / పుట్టినే బలం గూడి నే
డు వర్షపాత సకలస్థలంబులకుం / డా గూర్చుగాం జొచ్చె నీ
భవనంబుల సమనాలుగుం డియెదె / పూడిక్కియొక్కవృక్షిం.

శా. పాలక ముంచిన నీళ్ళ ముంచినను దే / వా! నీనె మాదిక్కు నీ
పాలా వేరినొ మోర్చి మూచెదలొకో / భారంబు నీమీఁది నే
పోలక వైచిది మాన్చి నొందిజేయి మ / ముగ్ధా నీకొకం బిట్లు నీ
వేళకొ న్నాద్రదిలొకంబు చిలువ / కట్టించి కట్టెపవే.

వ. అనిన నారాయణుడు వాని నానంది నేను రాముడనై కౌటల్య
యగును సుహృదలు భాతృకై కేసులు నను నేనినంద
బంధులులు అత్తివైత్రులై సుహృదయోగము మంత్రియై
పుట్టి లోకంబులకుం బుట్టిన వాడొక బావలెలును మీ రెల్లరును బు
త్తవానర క్షత్రంబులై మౌనుగా మృగంబులయై యని
చెప్పి వారి నుండు పుచ్చ సహ్యంబులకుం జేమొకట్టియై
దాను దివపతి ననుసరించునది కావున మరుమున్న మన్త్యలోకిం
బునం బుట్టినదియై పూడికొక నమమితిగ బుట్టి.

—శ్రీ లక్ష్మీ వేదవతి యై లోక లోకంబులకుం. శ్రీ—

క. అట్లుడికినట్లు లోకము, అట్లుడిక చెడుదానన్యుం / డతి ఫణాతమం
డెట్లుడునో కనుంగొనక, అట్లుడును బుట్టెలొక / బ్రద్యముగాండ్ల.

ఉ. రావణుం డట్టికాలమున / రాజసభగా యొకండు సేయు నా
డై వసుధాస్థలంబున ను / మాపచయం బొనగించువే? ల

స్థానసజాతీ మేల్పొసిడి / అ బ్రతికచ్చెను మేనికాంతి నల్
క్రేవలం గ్రమ్మ జాలినది / తన గన నచ్చెను బూలలోపలన్.

క. వేదపత్రయమునామము, సందేహతిక్కులల్ల / మోయంగఁబల్కెన్
శ్రీదేవీ పూమె సీతా, భూదేవత యయ్యె సవలం / బోనం బోవన్.

తే. దాని గని విచ్చయించె / తృప్తిభుజుల
గుచ్చి కఠిలుఁ కట్టి / కొటారె మిన్న
నేలపైఁ బుష్ప దీపిని / నేను నాచి
వెన్నెనాడెన నుప పల్కెన్ / గొప్ప మిన్న.

వ. దానికిఁ బ్రహస్తాదిను శ్రీమద్ బ్రహ్మవిద్య వేది కాళరాత్రి దీని
నీలకాపురాబున నుండి వచ్చెనుట కర్తవ్యంబని రాన నంగీక
రించి వీని యొక్క ముద్రలమును శిల్ప దాని సముద్రాబునఁ బాఱ
పై చి రమ్మల త్కము సమ్మిరాలయమునకు బడి క్రమక్రమం
బున భూగర్భము నొచ్చి పొన్నాన నుధిలాపురంబునకుం
జేరి వచ్చి సర్వము పోల్చుచును దేవతలకును పుత్రకామ్యే
తయ నొచి పుత్రపరిసరముల యట్ల నొకడేశాబు నాగలిగి గట్టి
దున్నించుచుండె నట్లయెక నామమునైన నా నేటికిఁ బునకుం దగు
లుకొనినది దానిం దొచి చూచునంత సుదు దివ్యమంగళవిగ్రహం
బగుమూర్తి దేవత కిన్య కాక్లితగా బాహుసూసన జనకుఁ జూచుచుచు
నయ్యిదిరు దననందిచిగా స్వకరించి పెంచుచుండె నంత నక్కడ
సాకేతనగరమున.

—శ్రీ శ్రీ రామానుజ సతనము. శ్రీ—

సీ. తనసంతరింబునం / బిదిరెనుమాసములన్,

చనిపమీఁదిట వైన / శ్రేత్రము ను

ధనశపతుంబునం / సెరుననమిల్లెకన్,

భానువారి బునం / బట్టపగట

స్మృతపజాతీ మేల్పుసిడి / సా బ్రతిరచ్చెను మేనికాంతి నల్
క్రేవలం గ్రమ్మ బాలికిన / తొ గన నచ్చెను బూలబోపలక.

క. వేదసతియుదునామము, భూదేవతదిక్కులెల్ల / మోయంగబల్కె
శ్రీదేవి యూమె నీతా, భూదేవత యమ్మో నవలం / బోవం బోవక.

తే. దాని గని విన్నయనుడి / తత్వవిభుడు
గుచ్చి కంఠం జేర్చి యుగం / కొడుకె మిన్న
నేలవై బుల్లె దీనిని / నేను బాచి
పెట్టియాడెన నని పల్కె / గొట్టి మీన.

వ. దానికి బ్రహ్మాదిమంత్రావర్తం బుడికించు కది కాళిరాత్రి దీని
నీలుకాపుగుబుడ నుడి నెడబొచ్చు కర్తవ్యం బని రావల నంగీక
రించు జేసి మొక్క చూజనమునా జెల్ల దాని సముద్రానున బాట
వైచి రమ్మలట్టియు నమ్మి రాలుయగ ను బడి క్రమక్రమం
బున భూగర్భమున బొచ్చి తన్నాన బున మిథిలాపురంబునకుం
జేర నచ్చె నప్పు డిప్పుడేవును డెగునకును పుత్రకామేష్ఠి
జేయ నెంచి పురీపరిసరమున యల్లలొండ్రదేశంబు నాగలిం గట్టి
దున్నించుచుండె నట్టియెక నామంబున బు నాగీశిక-బునకుం దగు
లుకొనినం దానిం దెంచి చూచునంత నందు దివ్యమంగళవిగ్రహం
బగుమూగిదేవత కన్య కాన్యశిం బాడసూపిన జనకుం జానందించుచు
నయ్యిదిరం దననందిచిగా స్వీకరించి మెచ్చుచుండె నంత నక్కడ
సాకేతనగరంబున.

—శ్రీ శ్రీ రామాదుల జననము. శ్రీ—

సీ. తదసతిరంబునం / విచిత్రంబమాసముల్,

చనినమీదిట వైస / చైత్రమందు

ధవళపక్షంబునం / సురుసనమిది ధిక్,

భానువారింబునం / బట్టపగట

నదితిదై వత్స మై / యలరుఋక్షమునందు,
గ్రహపంచకం బుచ్చు / గతుల మెలగ
గురుడు చంద్రునితోడ / గూడి పొన్నందంగ,
లలి నొప్పొగర్కట / లగ్నమందు

తే. గనియె శాశ్వత పుత్రుడై / త్యాగవర్ధ
నుని జగన్నాథు సర్వస / న్ముతసులక్ష
ణాచితుని సర్వలోకనం / ద్యాఘ్రీయుగళుఁ
గమలనాభనియర్ధభా / గముసజ్జేసి.

తే. కలిగెఁ బుష్కర మీనల / గ్న బుచందు
ఘనుడు భరతుడు కై కేయి / కనఘుఁ డవల
నొట రవి చేరనాశ్రేష / ఋక్షమాదుఁ
గనియె లక్ష్మణశత్రుఘ్న / లను సుమిత్ర.

చ. నలుపురు రాజపుత్రు లటు / నన్యరుచి బ్రభవింపఁగా జనా
కుల మగునయ్యయోధ్యుఁ గః / గోరిక వీరిక లెత్త నుత్సవం
బులు విలసిల్లె నప్పదియుఁ / బొద్దులు వోయినయంత నవ్వసి
ష్టులు పరమప్రియుబువను / శోభిల జేసిరి నామకర్మము.

వ. ఆరాజపుత్రులు దినదినప్రవర్ధమానలై చోలోపనయనాదిసంస్కా
రంబులం దవరి.

తే. వైదికాచారనిరతులై / వేదమందు
వరధనుర్వేదమాదును / బండితు లయి
తల్లిదండ్రులశుశ్రూష / దగిలి చేయు
చును దలిద్దిరి జగ మెల్ల / వినుతి జేయ.

—శ్రీ రామ లక్ష్మణులు కా శుకుని యో నరుగుట. శ్రీ—

సీ. అపుడు మహాతేజః / ధైవ విశ్వామిత్రుఁ,

డరుచెంచె నచటి క / భాగతుఁ డయి

దశరథుడును వాని / దప్పదస్వలా గాని,
యెదు గేగి యోజ్జచ్చి / ముదముతోడ
సర్వపాద్యాదుల / నచ్చించి నాజన్మ,
మిపుడు సఫల మయ్యె / నేను సుకృతి
నేకారణం బగు / నిటకు మీరాశకు,
వచ్చియించి ననుఁ బ్రాస / చలయు మీరె

- ఆ. మాకు వైర మరయ / లోకైకి నుతి భవ
దీప్తితం బెఱింగి / యే మెనర్ప
నున్నవాడ ననిన / నువ్వొప్పునిఁ గాంచి
కౌశికుండు వలికె / శాత్రునమున.
- క. జన్మబాక్కుఁడు సేయగి, నున్నంతనవచ్చి పైత్యులుద్వృత్తిమెయి
నన్నడచి పుత్తురందుల, కున్నీనగనమృతాపుఁ / గొనవత్తు నిటక.
- సీ. అనుచుఁ శాశికుఁ డధ్వ / రాననాఁచు వేడి,
తొనానుమచి నుల / ముల రాను
లక్ష్మణులం గొని / లలిఁ జను చధ్వమ,
ధ్యమన మహావిద్య / లన్నియుఁ గృప
నుపదేశ మొనరించె / నెగి రామఁ నుటకీప,
కంఠముఁ నిని తొల / కినువధించి
మఱి సుగంహునిఁ మ్రగచి / మాగీదుఁ నోలి ని,
రంతరాయమ్మగి / యట్ల మరసి
- తే. సానుజుఁ రాముఁ డంత న / హస్తానిపాట
మిథిల కరుడెంచుచును దారి / మిసిమిఁ దొరగి
గండశిల యుని పడి యున్న / శాత్రుమనతి
రమణిఁగాఁ జేసి నిజచాన / రజమువలన.
- వ. అయ్యవసరంబున విశ్వామిత్రుండు దశరథపుత్రుంఁగాంచి యిట్లనియె.

చ. జనవర ! యింతమారమున / సర్వజ్ఞజనవర్ణనీయ మై
 చను విధిలాపురం బచట / సన్మనిసంఘసమంచితాత్మ్యుడై
 జనకుడు నాగ షోడతడు / క్షౌర్యసూరభాధితుడై సవం బాకరి
 తొనరుప నొచి క్షతలము / నెయ్యన దున్నుచునుండె నాగటక.

—శ్రీ సీతాభివర్ణనము. శ్రీ—

తే. దున్నుచున్నపు నాగేటి / తుదను గన్నె
 మిన్న యొక్కతె పొడమె నా / మెను దనూజ
 గా గ్రహించెను జనకుఁ డ / క్కమలపాణి
 కిని స్వయంవర మిప్పుడు / దనరు చుండె.
 క. పెట్టనితోడ నై జన్మన, మట్ట శరీరంబునగుదు / నలుముకొనం గా
 న్నట్టిపడుమెఱుగుదెఱుగున, చిట్టియెడంజెలియదోచు / నెల్లరకరయక.

సీ. ఇందుబింబమునందుఁ / గందు చేసినరట్టు,
 మిగుచుటద్దముల మా / యించు తప్పు
 బంగరుసకుఁ దావి / పరఁగింపనికొలుత,
 కౌపున మధురగాబు / గడపువెలితి
 జక్కవకవ విప్ప / నెక్కొనునేరంబు,
 గలువలసిశ్శో / గలుపుఱవ్వ
 పూపుదండల వాడి / పోజేయు లోపంబు,
 చివరుల ముదిరించు / జన్మతనము

తే. కడఁగి పోగొట్టుకొనఁ బోలు / గంజభవుడు
 దాని మోమును జెక్కిల్లు / దనరుమేను
 మోవి చన్దవ కన్దవ / పొసఁగుఁగరము
 లును బదంబులు రెచియించి / వనధికాంచి.

క. పున్నమచందరుఁ డగు నా, నిన్నియ నెన్నోము బొట్ట / కందగునగవక
 నెన్నెలలు గయు నెల్లర, కన్నంగలువలును విచ్చి / కడసిరి నలరుక.

తే. బానుగుల శ్రీ పిఱుందుల / దా నడుమున
 ఖా నుదుట గ్రార పొక్కిటి / లోన బొట్టు
 ప్రమాణమున నొత్తు కేల దీ / ర్థంబు వోచ
 రమణి బుధులెత్తు గతుర / బ్రహ్మ మనుచు.

తే. నడుము మాయ కేదారము / నాభి కుచయు
 గంబు శ్రీగిరి కూర్మము / కాన్తిమోదు
 మోవి మధురాంక మని కాంచి / పుష్పబోడి
 దైర్ఘ్యకులు తలంచెదరు తే. / త్రచయ మనుచు.

క. గిల్లిన బొల్లారెడుమే, స్పల్లవములతీరుఁ గేరు / వదములు గలయా
 హల్లక పాణి బాగడ వా, గ్వల్లభుసకు నైనఁ దరముగఁగామి నిజంబే.

క. మన మందుఁ బోతిమేరియు, వనజానన నిన్నుఁజూచి / వరియించుననన్
 వినిరామచంద్రుఁ డట్లగు, ననికొళికు వెంట నంటియరిగెమిథిలకున్.

ఉ. పంకజనాభుఁ డంతఁ దన / పత్తనముఁ గన గా విదేహరా
 జంకిలి లేక పూజ లిడ / నందు వసించియు సీత పెండ్లిశై
 యుంకువ యైవయ్యాశ్వరమ / సోగ్రాధనుస్సును వేగు రెత్తరా
 కంకెకు నైనదానిఁ గను / సంతటిగో విజిచెన్ సభాస్థలిన్.

—శ్రీ సీతా క ష్యా న ము. శ్రీ—

శా. రారాజుల్ వినుతిచుచుండశుభ / తూర్వము లెలంగన్ విదే
 హారాధ్యేశుఁడు కానిలం గడిగి క / న్యాదానముం జేయఁగా
 శ్రీరాముడు పరిగ్రహించి శుభదృ / స్టి బెండ్లియాడె నగరా
 కారోహిత మఖోర్విజాత సుగుణ / ఘస్పీత సీతం దగన్.

ప. అహల్యానందనుం డగుతానందుండు దనకుఁ బురోహితుండై
 యుండ జనకుం డంతకు మున్న నిజసమాహ్వనంబున వచ్చియున్న
 భరతలక్ష్మణశత్రుఘ్నులకు భ్రాతృపుత్రిక లగఁమాండవి, యూర్ధ్వ
 శ్రుతకీర్తియనుకన్యల నిచ్చి వివాహంబు గావించి సపుత్రకుం డగు

పంక్తిరథం సంపిపుచ్చటయు నతాడును సకలపరివారపరివృత్తుండై
మహాత్మాహున నయోధ్యకుఁ జని.

సీ. పదపడి సామ్రాజ్యఁ ఁ పట్టాబు నస్తియుఁ,
ఉగురామునకుఁ గట్టఁ నవనిశేత
దలసోయటయుఁ భావఁ కలిగెనై మంధరా,
బుద్ధుఁడై కేముదుఁ ర్భృష్టి దలంచి
తనవరద్వయము రాఁ ముని ననవాసాబు,
భరతుఁడు ధర్మయోలుఁ దొరయుఁ గాఁగ
నడిగిన నెడయూదుఁ నుపహసము గామి
నడలు చుండు రాముఁ ఁ డది యెఱింగి

— శ్రీ రాముని ననవాసము. —

శే. తాపసాకృతిఁ దాల్చి సోఁ డదుఁడు సజియుఁ
దోష రా రాధ్యసాఖ్యమల్ఁ ద్రోచి నైచి
కాటుటఁపులు దిగులొగిఁ గదలి పోయె
లీలఁ బిత్రివాక్యపాలనాఁ శీఘ్ర డగుచు.

క. పదున్నాడులు కానన
పదముల విసారింపఁ బ్రజ్ఞఁ కన్గినరాముఁ
డదె యిందె యనుచుఁ నెఱిగా
నది దాఁడై గుఁ డు పడవఁ నడవఁగ భక్తి.

వ. అనంతరగఁ బదసంపాదను బుద్ధివియోగదుఃఖాబునం దురపిల్లి
కాలధర్మాబు నొగచె నాతఁ నది విని మాతులనగరంబునూడి భర
తుఁ డయోధ్య కగుడొచి సిత్పికార్యాబు నిర్వర్తించి దుఃఖాచుచుఁ
గన్నతల్లిం జూచి కిటకిటాబడి యిట్లనియె.

చ. అకట ధనాఁ జేసి యిటుఁ లారడిగా హృదయేశుఁ జేసి మా
మక మగువంశ మెల్లఁ డెమఁ మార్గమునం బడఁద్రోసి నాదుమ
స్తకిమునయగ దక్షిణ నిలఁ నల్పి నృశంసము లాచరించికే
సుకృతవిహీనురాల ! యెదిఁ చూచెడు నీదగుఁగోర్కి చూడుమా.

వ. అని పెద్దయ్యబొడ్డు పలవించి భరతుం డెల్లవారికడం దనసుచారి
త్రంబు వెల్లడించి యపుడు రామానయకాంక్షజేసి వసిష్ఠవామ
దేవాదులం గూని పారజానపదు లెల్లరుం దమ్ముంటినడువ శత్రు
ఘ్నుసహితుండై తల్లుల బురస్కరించుకొని చిత్రకూటాచలంబు
నకుం జని రామచంద్రుం గాంచి యనేకవిధంబులం బ్రార్థించిన
నతండును బిత్తవాక్యపాలనాయత్తచిత్తుండై రాజ్యపాలనమ్మున
కొడంబడక ప్రతికూల్ తరం గిడిన భరతుగ డతనిచే బ్రత్యాఖ్యా
తుండై వానిపాదుకల గొని నాదిగ్రామగబునకుం జని పూజించుచు
రాజ్యభారం బంతయు పాదుకలపలు నిడి ప్రజాపాలనంబుగావించు
చుండె నిట రామచంద్రుండును దా నట యున్న బారజానపదులు
మగుడ మగిడింప నత్తు రని కొండొక శగ్గించి చిత్రకూటంబు వాసి
దాని కాగ్నేయదిగ్భాగ బున నున్న య్రిమున్మాశ్రమంబునకు ముని
గణసమేతుండై చనియె నప్పు డు దొడ్డుమునిచంద్రుండు రామ
చంద్రునిం జూచి యిట్లనియె.

—* అ న సూ యా త్రి ప్ర భా వ ము. *—

- ఉ. అత్రి యనంగఁ బేర్వడిన / యట్టిమహాముని వేనవేల్ సమల్
ధాత్రిఁ దపం బొనర్చి విభా / ధప్రకరాభిరుతప్రచారుడై
పాత్రతఁ గాంచె నాతఁడు తి / పస్విజనాంబుల కెల్ల మేటి లో
కత్రితయగుచుండు నగి / కప్రక నందినవాడు చూడఁగన్.
- క. అతనికి బాయామణియై, ఓత్తిపైననసూయయనెడు / చెల్వచెలంగుకొ
సతులకు మేల్బొత్తి మహా, న్రతనిష్కజీవితంబు / వలలగఁజేయున్.
- సీ. పదియు నాలుగువేల / వర్షము లనసూయ,
మనువ్రతం బొనరించి / కొనియెఁ జేరు
పదివర్షములు చిన్ను / పడకున్నఁ బ్రజలను,
బ్రదికించె నదులను / బరంగఁ జేసి
బహ్నిర్ముఖుల వేడఁ / బదిరాత్రు లొకిరాత్రి,
గా నునర్చె బ్రభావ / కలిత యగుచు

ముగురమ్మలకు వండ / బొసంగనియుక్కుతు,

స్కల నాడి పెట్టెను / నారదునకు

తే. మోస మొనరింపవచ్చిన / ముగురువేలు

పులను బుడుతలుగాఁ దెసి / పుత్రులనుచుఁ

బెంచె దనయింటఁ జనుఁబాలు / వేడ్క మెసఁగి

యమ్మహతపస్విని యగు / నత్రపత్ని.

క. ఇది యయ్యనసూనుగావన,

మదియాశ్రమమందు నత్ర / యనసూయయును

బొదలుదురు నీవు వారల

పదములు సేవింపఁ జనుము / భక్తి దలిర్పఁ.

వ. అనిన నాఁ గాత మని రామదేవుడు సీతాలక్ష్మణసమేతుడై చని
యత్రమహామునికి ననసూయకును నమస్కరించుటయు వా రాశీ
ర్వనించి పూజించి రాల ననసూయ సుకుమారణసముపేతి యగుసీత
నాదరించి నీకు నేనికె వరం బొసంగెద నని సర్వమగ్రాస్తపద
మగు గుంకుమాబును గొన్నియాభరణములు మెసఁగి యివి యె
ప్పుడు నీకు సుభంబు లొసంగుచుండు ననిన జానకి వానిం గైకొని
యె నత్రయు నారాత్రి వారిం దనయింటఁ బెట్టెకొని మగునాఁ
డరుగొదయంబున ధర్మభృతుఁడు లోనగుగొందఱు మునులం జత
యిచ్చి యగపిపుచ్చటయు వారును వారి వీడ్కొని తాపసశరణ్య
బగుదండకారణ్యంబు నొచ్చి యచ్చట మునులకు రక్షణభయంబు
పుచ్చి పోవుచుండ విరాఘు డనురాక్షసుడు ఘోరాకారంబునం
బొడసూపి జానకిం బట్టి చంకం బెట్టుకొని పోవుచుండఁ గని రామ
లక్ష్మణులు రక్షణాధు నక్షీణజవంబునఁ జావనేయటయు వాడు
నుం జచ్చుచు జానకిం బెట్టి వా నెఱింగి నేను చు బురుం డను
గంధర్వుండను రంభామిత్రంబున ధనమండు నన్నిట్లు శపించె

నాకు మీవలన శాపమోక్షం బయ్యె నిపుడ గంధర్వండు నై మదీ
యగోకంబునకుం బోయెన మీరిటకు సార్థయోజనమునకా దక్షిణ
దిగ్భాగంబున నున్నశరభంగునాశ్రమాబునకుం బొం డాతండు
మిమ్ముల నాదరింపు నని ప్రాణాబులు విడిచి గంధర్వండు రామ
లక్ష్మణుల కభివందనం బొచరించి చనియె నని వారు నతండు
చెప్పినచోపున శరభంగునాశ్రమాబునకుం జని రతండు వారిం గని
పూజించి యుచితసత్కారముల నాదరించి తా నగ్నిప్రవేశంబు
చేసి తన్మార్గంబున నుత్తమగోకంబులకు నిర్గమించె. దాశరథు
లనంతరంబ పంచాపూర్వార్థంబుమీఁదుగా సుతీక్షణశ్రమంబునకుం
బోయిన నతండు వారి గ్రుచ్చి యెత్తి కౌగిలించుకొని తమయింట
విందులుగా నిల్పుకొనియె నప్పు డెల్లకడల నున్నహానివర్యు లట
కరుదెంచి వారివారియాశ్రమాబులకు విచ్చేయు మని విన్నవించు
టయు వారును వారివారియుష్టగుం జసి యొక్కొక్కదినం బుండి
తత్తద్దేశంబుల గలదైత్యులు మనిమి మోములకానండు బాపాదించి
మరల సుతీక్షణశ్రమంబునకుం జని గొన్నివారంబు లుండి యగస్త్య
శ్రమంబునకుం బోవువాడై విన్నవించిన రామునకు సుతీక్షణం
డిట్లనియె.

—♦ అ గ స్త్య శ్ర మ ము. ♦—

సీ. కాలకేయసవాత / కవచులకై సాగ,
రములెల్ల నాపోశ / నముగఁ బట్టె
మేరుప్రళోఁ బన్ని / మేఱమీఱినవిధ్య,
గిరి నేలమట్టమై / పొరంగ నవమై
మునులకు నవమాన / మొనరించునహుహుని,
గొండచిల్వగఁ జేసి / కూలఁ గ్రోచె
జీవరాసులనెల్ల / జీల్చి భక్షించెడు,
వాతాపిని స్పృగి / వాడఁ బ్రేచె -

తే. దనకమండలు వొకయెత్తు / తా నొకెత్తు

గాఁగ నుత్తరదక్షిణ / భాగములను

నిలిచి భూమండలంబును / నిలువఁ బెట్టె

నట్టిజేజస్వి సామాన్యుఁ / డట్టె తలఁప.

క. నీ కతఁ దర్శనంబును, జేకొనఁ జేయుటకు బుద్ధి / సిద్ధిదుట మే

ల్లాకుండదేగుమిచటికి, వాకొనయోజనముతైదు / వనమార్గమగున్.

వ. యి సాక్షాత్తనంబుగా నయ్యాశ్రమంబు మార్గ మెఱిగిగిచి యింపి

పుచ్చుటయు నతిండుసజాయానుజ్ఞయై యగ్రస్యభ్రాతృనాశ్రమంబు

దాటి యగ్రస్యాశ్రమంబునకుం జని తమరాక వాని కెఱిగించి

తదనుమతంబున నుటజమ్ముగోనికఁ బోయి సాత్రనామంబు లుచ్చ

రించుచు నమ సత్రించిన నతండు వారి నక్కునం జేర్చి యాదరించి

వావిశ్చేషంబు వేల్చి వానప్రస్థవిధివిధులను బూజించి వైష్ణవసారా

సనాబు నక్షయతూణయుగంబు లోనగునవి యెసంగి కొన్నినాల్గి

తనయింటం బెట్టుకొని వారియనుమతంబునఁ జేసి తనకు దక్షిణ

పశ్చిమంబుగా యోజనద్వయదూరంబున గోదానరీతీరంబునఁ బం

చవటికడఁ బర్ణశాలఁ గట్టుకొని యది యునికిఁబట్టుగాఁ గొంతకాలం

బుండుఁ డని యానతిచ్చుటయు నాన్యపకుమారులును ధర్మభ్రష్ట

భృతులం గూడి వేడుక మెయిం గదలి పోవుచు గోదావరిం గాంచి

తద్వృత్తాంతం బతయు నాకిట్లించి సంతసించుచు స్నానసంధ్యా

దులు నిర్వహించి సంత రామచంద్రుఁ డత్యంతభక్తితాత్పర్యంబున

గంగాదేవి సంతరంగంబునం దిమకొని యిట్లని ప్రార్థించె.

శా. బమ్మం గన్నమ కమ్మవై హరికినిగ / బాదమ్మనం బుట్టి గౌ

రమ్మం బ్రక్షకుఁ ద్రోసి యీశుశిరసుం / దావాసముం గాంచి పా

పమ్మల్ వాప ధర్మిణి గౌతమముని / బాలింప వేచేయుమా

యన్మృ గంగమతల్లి మమ్మరయరా / వమ్మా శుభాకారతన్.

వ. అని ప్రాధించి ప్రసన్నం గావించుకొని తత్తీరంబునం బర్హశాలం
గట్టించి యందు సజాయానుజంబుగా నివసించి తత్తత్ప్రదేశంబు
లం గలయశేషవిశేష లగయుచు గొంతకాలం బట సుఖం
బూడె సుష్టు ప తనచెతలం గూరుచుండి కొన్నియితి
హాసంబుల . ధర్మభృతుని దిక్కు-మొగంబై శ్రీరామ
చంద్రుని స్తుతము

ఉ. భారతవర్షమధ్యమున భాసిలు నియ్యది పుణ్యభూమియై
సారతరాబునై పరంగు సంయమించుద్ర భవత్కటాక్ష మీ
తీరున నాపయి బడుట తేజము గంటిని వింటి సత్కథల్
కోరిక దీర నిక వినఁ గోరితి నిచ్చుటిపుణ్యవృత్తముల్.

క. నావుడు ధర్మభృతుం డను, దేవా యీగంగ నొరసి దివ్యస్థలముల్
భావింప నొప్పు జెంగట, నే వీశ్వరునిక్షేత్రమెసక మెనంగున్.

—* వీర భ ద్ర క్షే త్ర ప్ర భా న ము *—

గీ. నాతమీగర్భమున మహా పూత మైన
క్షేత్ర మది తత్ప్రభావము చెప్ప వింటి
ధన్వంతరీ బుకు పిద గద్రచూర్చి
క్షేత్రపాలుండు చెప్పెదఁ గత్తెగొపు.

సీ. అది కాలమునాదు నవనీతలమునందు,
దక్షిణాక్షిణి దనరుచుంకి
తపము చేయఁ దొడంగి తత్ప్రభావాబునఁ,
బెక్కి క్షణ గన్యలఁ బ్రీతి బడసి
యూడఱ నాడఱ కదంబు నర్పించి,
లీల సతిదేవి శూని కొనఁగ
కాలాంతరంబున గడఁ నాశివునితోఁ,
దీపనివైరంబు నూటక కొని

తే. పిదప నొకతటి నందఱు / నిలువ నంచి

శివుని చిలువక మఖ మొందు / చేయ గడగి

బుధుల కెల్ల హవిర్భాగ / ముల నొ

ముజగింబుల కాన్ద / మును ఘో

వ. అట్లసమయంబున ననాహాతు డయ్యు. స్వహాధ్వరం
బునకుఁ బోన నాచియుఁ గించియు డగునతిఁ జేసి చేసి యేమి
చేయునో యని ప్రియాగాబు సంతేపించె నతియును స్త్రీచాప
లంబునఁజేసి ప్రచోదితియై శంకనోపనోధవాక్యంబులు పెడచెవి
బెట్టి తగ్గడి పేయనది గాపునగ జూచునిచ్చునై తమ తమయాగంబు
నకుఁ బయనగలై పిలువని పేరటంబుగం బోయి యుండె నక్కా
లంబునఁ దక్కడ.

ఉ. దక్షిణం దీక్షమై క్రతువి / ధానము పూని యథావిధిన్ జగ
త్పక్షిము గా నొనర్చి సుగ / నర్చుల కాహుతు లిచ్చి వాగు ప్రి
త్యక్షిముగాఁగ వచ్చి కొన / నల్లుర కో దనకన్నవారితో
నక్షయ కౌతుకింబున న / వార్షిశేషుల నడపించు నత్మజ్ఞు.

ఁ. సతీదేవి త గ్గడి కీర్తనియె.

ఉ. అల్లుర సానితం బిలిచి / యందఱు కెందును వందనీయుఁ డా
నల్లుని నెల్లలోకముల / కాకరు నాకరుకాచి నీశుని
దెల్లముగాఁగి బిల్వ కిటు / దివ్యసహాయును జేయఁ బూని తీ
వెల్లసుపర్వణుని గనఁగ / నియ్యది మే లిడునే యలైవ మై.

వ. అని యనేవిధంబులఁ బలికి పరిదేవనంబు సేయుచుండ దక్షుఁ డ
స్వగూహకా న్నిరీక్ష్యుడై దాకాయణిం బ్రతీక్షించియుట్లయె.

క. నాకడుపు చెడం బుట్టి, వే కూతురుపేరిభూతమే యై విని
న్నేకూళ యేడ్చె నప్పుని, యీకరణి గాఱులాడెదేటికిఁ జెపుమా.

వ. నీమగం డొక్కమహానుభావుం డనుచుంటి వాకర్ణింపుము.

ఆ. కట్ట బట్ట లేదు | సొట్టకుం దిన లేదు
 యోలు దాల్చు విసపుం | వోలు మెనపు
 నుంక నిల్లు లేదు | పొడవొ గాచుము లేదు
 కాటం దిరుగు న బా బాడు.

ఆ. బిచ్చమెత్తు - నాకల్లుం డ
 టనుచు గురు స్నిహ
 వాడు నేడు గూడ | పడకు రా నేల
 పడుగురిందు నస్వ | బాటదే.

క. నాపిడుపున బుట్టినది న్నాకొయ్యకుం గట్టిపెట్టు టారియం గానుం
 త్రాపితినిపునోడెషుమాకొనుకున్లుకు వేయుమాదిరియ్యెక్క.

వ. అని పరిపరివిధాబులు బరిభవించి దూరుటయు నాకాలుగంటి చే
 యునవెట్టియును లేక కంటికిగడవెక స్త్రీగా వెక్కి వెక్కి వెక్కి-సంబు
 గా నేప్పుచుం గనులు మూసికొని యోగం బరుసరిధించె నంత నామె
 సర్వాంగంబుల నానుగుక్షణి యావిర్భవించి తక్షణాబధి స్త్రాస్త్ర
 తంగావించె నపుడాహవిర్ధానంబునం బుట్టినహాహా కారంబు రోదసికు
 హారంబున నెడ లేక నిండుకొనియె నావృత్తాంతం బంతయు నంత
 కాలకుం డంతర్దృష్టి నెఱిగి కుటిలభూమికియై కటాబు లదర
 బటపటం బుట్లుకొలుకుచు న్యోత భయానకంబుగా మెక్త కేక
 వైచి జటాజూటంబు వెఱికి వైచె నప్పు డపర్వమపురుషునిలాట
 స్వేదోదకంబు నేలం బడియె దానినుండి పిరభద్రుం డతిశ్రాదాకా
 రుండై పొడసూపి తిండ్రుం గని నా కేమి యానతి యైన నతండు
 దక్షాధ్వరధ్వంసంబు గావించి ర మ్మిదియ మన్నియోగం బని యీ
 నతిచ్చటయు నతం డాక్షణాబ ప్రసుభగణపరివృత్తుండై దక్షయను
 వాటికింకం బని.

—శ్రీ దత్తాధ్వరధ్వారము. శ్రీ—

సీ. అగ్నులతోఁ గూడి నాయతఁగబుల,

నలుకాన్ల మ్మీ చల్లార్చి వైచి

యాగభాగము లాద / నాగతు లగ

సూకలనెల్లఁ

హరునితో విద్యేష / మమఁజేసి.

నుతి వేటి పట్టి గు / స్థాఁడ బెఱికి

శివునిఁజూడు శపి / చిననాడు నగినభా,

స్తరుపండ్లు దుల్లిపోఁ / గాలఁ దన్ని

తే. దక్షిణవక్షఁబు పైఁ దన్ని / తలను వెఱికి

దక్షిణాగ్నిఁ బడన్ వైచి / పాగులబెట్టి

ప్రళయకాలాగ్నిగుద్రుని / పగిది వెలిగి

యజ్ఞవిధ్వంస మొనరించెనాతఁ డలిగి.

౪. ఇట్లు దత్తాధ్వరధ్వారము గామించి వీరభద్రుండు ప్రముఖగణపతి వృతుండై తండ్రికడకుం జని తద్వృత్తాంత మంతయుం జెప్పి యొప్పించితదనుమఁ బుచ్చుకొని దావరగర్భాబున దాపోపశమనార్థంబుం డిభక్తులకుభుక్తిముక్తిప్రదం డయ్యె ననిన రాఘవుండుసీతాలక్ష్మణ సమేతుండై మునివరుల మున్నుగాఁ గొని వీరభద్రక్షేత్రంబునకుం జని మహాన్యాయపూర్వకంబుగా లింగాభిషేకంబు చేసి పోడశోప చారంబులు బూజించి లేచి కిందిదివనతగాత్రుండై చేతులు దోయి లించుకొని యిట్లని వినుతించె.

శ్రీ ల్ప స ల్లీనృ త్త ము.

జయ సోమసమోజయ రద్రీ సమో జయ జయ శశుపతిదేవసమో
జయ తామ్ర సమో జయశంగసమోజయజయఖలనమిదుగ్ర సమో

జయ భీమనమో జయ శర్వ నమో జయ జయ శివతరశీలనమో
 జయ భర్త నమో జయ శర్వ నమో జయజయ మునివరపాలనమః.
 వ. అని ప్రార్థించి తాత్పర్యమును మిగిలి పర్వశాలకుం జని నివ
 సించియుండ నని ప్రాముఖ్యము వాసు లవ్వలి వృత్తాంతం
 తంబు చెప్పు గుంటయను.

సాంతము.

ఉ. స్నానము సంగ్రహము సమస్తము సేవయు జేపూజయు
 మానుగఁ జేయుచు బ్రతిది సంగ్రహము మాధవపాదపంకజ
 ధ్యానపరాయణుడగుచుఁ దద్దయు భక్తి నెసగు విప్రుని
 మానరసింహరాముఁ గరుణామయి బ్రాహ్మము రాఘవేశ్వరా.

గద్యము.

ఇది శ్రీమదధునాతనోభయకవిమిత్ర పేరికటయజ్ఞాగ్ర
 పుత్ర సమారాధితవిభుధరాజ శ్రీపాదకృష్ణమూర్తి
 కవిరాజ ప్రణీతంబైన శ్రీ భద్రాచలరామ
 చరిత్రంబను మహాప్రబంధమునందుఁ

బ్రహ్మశాస్త్రము.

శ్రీ

శ్రీ
భద్రాచలహరిత్రము.
ద్వితీయ స్కాసము.

భద్రాచల రామ చరిత్రము.

ద్వితీయ స్వాసము.

క. శ్రీరామడివ్వనామమే, తారికః దగలినబుద్ధిన్
భూరిప్రాభవృక్షైః తగు, ఘనున న ౧ / దేవాభా.

వ. అనధరింపు మక్కి-ఫక్కుడు శౌన . . . ముచల కిట్లనియె నట్లు
 శ్రీరాముడు పర్ణశాలయందుఁ గొన్నివారంబు లుండి యొక్కనాం
 డు సీతాలక్ష్మణుని మేతుంపై పర్ణశాల కవాగ్ధ్యగంబున గలమహా
 వనాబున విహరించుచు భోయి పోయి ముందట.

ఉ. ఆతపతాపతప్తస్థకః । లాంగకులై నడ లేక యొక్కచో
శీతలవారిపూరములః । ఉమ్మయః గ్రమ్మినచెట్లనీడకున్
బ్రాతిగడై విశాలతయు । రమ్యాయుగలదై గనుంగొనం
బ్రీధి ఘటెల్ల చోచె బద । పీఠ మస్థనం బగుపైసరం బటన్.

తరళము. చలువ లీ నమగండశైల మె ? సుగుటం గని రాఘవ్రా
యలరుబోడిశ్రమంబునుం గని ? సానుజం డయి సాగి పోఁ
దలఁప కం దొకయింత కాలము ? దాను దమ్ముడుఁ గొమ్మయున్
నిలఁ దలంపఁగి లక్ష్మణుడును ? నిల్పె దానికి మార్గమున్.

తే. సీతకై దండఁ గొని రిఘు / నేతి యున్న
 తమును రమణును మగుశిలా / తలముమీది

శ్రీ లక్ష్మణుడు సే (వివిధ నౌకా-చోటల
చుండే బద్ధిశమ) మూల నవును.

శ్రేష్ఠురలు । సంతతముక్ బ్రవహించుచుండ న

ల | యారే యనక మొయి సోకుఁచుండ ను

త్ఫుల్లలతాంతగంధ మడి / ముక్కుపుటంబుల కెక్కుచుండ రం
జల్లి శిలాతలంబునయి / జేరి సుఖానిరి వారు నీడలక.

వ. అట్లుండి కొంతవడికి మార్గాయాసంబు దీక్షింపవెనుక నలువలంకు
లా గలరామణీయకంబున కచ్చెరువడి ముచ్చుచుచు నచ్చుకోరా
క్షీ గని సుతసింహుచు రామచంద్రుం డిట్లనియె.

—† భ ద్ర శి లా భి వ ర్జ న ము. †—

చ. జలజల పూవలం గురిసి / జాల్మన జేయుచు బూవులేనియల్
శిలపయి నల్లిల్లిగను / జేరి మొకండు నొకండు నంటి మి
క్కిలి యగు చిక్కనై లవలు / కిక్కిరియగ బెను నీర మయ్యె ని
త్తలమును గంటివే మణివి / తానసమంచితసాధ మట్లగున్.

చ. కలికినో ! నీవసూలతను / గల్లెని యల్లదె నాగవల్లి నా
కలవియె దీనిలోడ సరి / నాటగి జాల నటాచు గాలితా
కొలయఁ జలించుతేకు లనుఁగ నొప్పుగుచేతుల మాటిమాటి క
య్యలిరవైతచంబున న / యంబునఁ దెల్పెను దానిఁ జూచితే.

ఉ. కాకులు ప్రోచటం దనకు / గల్లమి నీవలె నాద మార్త నే
కాకిని నిన్ను గన్మొఱగి / కాం నొ నీస్వనమున్ హరింపఁ బూ
ర్ణోల పిల్చుచుండె నది / గో కనుఁ గొంటివె మావిమీదఁ గూ
సూచలనాన మొప్పు ఖలు / లోపురె యన్యలకల్లి కిద్ధరిన్.

చ. శశితరసాలసాలఫల / భక్షక మై కడు లో మడించి రా
చిలుకలపిండు రోషమతి / చే మొగ మెల్లను ముక్కు గాఁగ వా
క్షలకల మొప్పు నిక గెలువ / గానిటు వచ్చుచునుండఁ జూచితే
చిలుకలకొల్లి రాజు పరు / జేరినసంపదఁ జూచి నైచునే.

వ. అని మఱియుం గలవిశేషంబు లెల్లఁ గను విచమని చెప్పుచు నప్పు
డంతి నొప్పించి దయాసముద్రుం డురామభద్రుండు క్రయాణో
న్ముఖుడై యున్నం గాంచి నీర రామభూనేర కిట్లనియె.

- ఉ. నీపదదేను లేక మది / నిల్వినమాత్రన తాతి నాతి గా
 నోపి యున్నట్టికరు / నోదధి వోరఘురామచంద్ర నే
 కీపగిది బభ్రశ్రమము / నింతన పాపి సుఖాననంబ యై
 ప్రాపగు దీనికీ శుభన / రం నిడ కూరక పోవు టొప్పునే.
- క. నావుడు రాముం డిట్లను / దేవీ మత్పాదచిహ్న / దీపిత మగునీ
 గ్రావముశుభములుపొందక, పోవుటలబ్రంబుసూసె భూతలమందుక.
- చ. మనకుఁ బభ్రశ్రమం బుడిపి / మానసహృద్ము గూర్చినట్టియీ
 ఘనశిల మేరువుత్రుఁ డయి / కాగలకాలమునందు నాదుభ
 క్తినిఁ బాలుపొంది జ్ఞానమునఁ / దేరు మ నాదగుప్రీతి కాకరుం
 డును ఘనుడై మహత్వము క / ముంగడుఁబొంది శుభంబు లందెడక.
- వ. అని వరం బొసంగి రామచంద్రుండు సీతాలక్ష్మణసమేతుండై మర
 లఁ వర్ణశాలకుం బోయి నివసించి యుండె నంత నొక్కనాడు లక్ష్మ
 ణుడు ఫలంబులు దేర వనాంతగ్రామనకుం జని యటనొక్కవెదురు
 పాదం జేరి శూర్పణఖకును విద్యుచ్ఛ్వాసకునుం బుత్రుం డైనజం
 బుకుమారుండు త్రడిమీఁదిపగఁ జేసి ఘోరతపాలు చేయుచుం
 డఁ వెలిసి మునులశాసనంబున వాని దనఁడ్రహ్మసంబునఁ జాన
 నేసి దాని సంతయు నన్న కెఱింగించె సంతోషఁ జూపునాతి వచ్చి
 కొడుకు వచ్చి యుటఁ జూచి చింతించుచు వాని జంపినవాఁడె
 వ్వండ్లో యని వాని నెన్నోసింపునదియై వసంబు నలుగడం గ్రమ్మరు
 చుఁ బాచవటికి వచ్చి.
- చ. రఘుకులసింఘసముఁ డగు / రాముని సుందరమూర్తిఁ జూచి లో
 నఘ మన కిట్లు శూర్పణఖ / స్వాంతమునం గడు మోహ మంది రా
 రఘుపతియాజ్ఞ లక్ష్మణుండు / రక్కసముక్కు చెచ్చల్ రయంబునన్
 మఘునిశత్రు మో యనఁగ / ముడునరాజి నునర్చె దుష్టగన్.

ఆ. దాన వికృతరూప / మై నిశాచరి జన
స్థానవాసు లైత్ర / ధాను లై త్ర
కామశౌర్యు లైన / ఖరదూషణాదిరా
క్షునులపాలి కరిగి / కలతెలుగు.

—శ్రీ ఖర దూ షణాది సంగహారము. శ్రీ—

మ. తెలియం జేయుడు వాగవారిభావో / ద్రేకంబునగ జేకువన్
బలముల్ గొల్వంగ నేగి రాఘవునిపై / భాహాబలం భేద్యుడన్
గలహంబు గొని కాలు ద్రవ్యము వడిన్ / గెవ్వట్టుడున్ రాఘవుం
డలుకం ద్రుంచె ననిగ జతుర్గుణసహ / ప్రాసానినిన్ ప్రేల్పికిన్.

తే. ఇట్టి ఖరదూషణాదుల / దొట్టిపదియ
నాల్గువేలదేవారు / స్త్రీల జేసి
గండు మిగిలిన రాముని / గాంచినూర్వు
ణఖ వికృతవేషమున లగక / ముఖమువెట్టె.

వ. భయశోకాదు లినుమడిప రయూబున రావణాసురునిపాలిగి జని
వానిపాదాబులం బడి విలపించుచు సీతాసమేతులై దాశరథులు పం
చవటాబున నినసిచి యుడుటయు గనముక్కులు జెప్పులు గో
సి పరాభవిమిటయు, రావణభౌత లగుఖరదూషణాదుల నిధను
బు మొదించుటయు లోనగునంతయు జెప్పి కంటనీగు వెట్టికొను
చు గద్గదస్వరంబున.

చ. కిలన సమస్తదేవతల / గ న్నెరలిచెమనంతలోన నే
గలిచినయట్టిబల్లిదులు / కేనలులే మిమువగివాడికిన్
జెలియలి నైననే నిటులు / చిన్నమరుష్యునిచే బరాధవం
జూలయ నుపేక్ష చేసి యిటు / లుండట ధర్మమె పీరికర్కిమే.

వ. అన నొక గాత మ? రాసి నేశ్వరు డాక్షిణాబిడలి వియద్గమ
నంబున ద్రికూటాబుచు గాలపర్వతంబును గడచి మహాదధి
దాటి మహాదేవాయతనం బైనగోకర్ణంబునకుం జని యట దొల్లి

రామునివలనిభయంబునగ తేసి తడసి యైయున్న తన పొలియూత్రి
మారీచునికడ నొడవనూసి వాని కిట్లనియె.

- ఉ. రాముడు బట్టెఁబు డనఁగ / గాజకువూగులు మారసుదకులే
కామినితోడ నేడు కుతు / కలున దండకి కాననంబునకే
దాము వసిించి యుగ్మణఖం / దాచి ఖరాదుల రాచినా రఁటి
వీమెయి నాకుఁ దోడ్పడితి / వేర బగఁ దీలుతు వారి నోరుతుక.
- వ. అనుడు మారీచుం డేచినభయంబున.

- ఉ. చాలుఁ బురే సురారివర / సర్వణధాముండు రాముఁ డెన్న నా
హేలికులప్రదీపకు న / హీనపరాక్రమ మే నెఱుగుదుక
బోలనిపోక నేమిటికే / బామ్మ పురారియు నేని తచ్చురో
దేవులజనులు పైవఁ గలు / కరుడొకో యని సంతయించెదక.

- మ. అతఁడే నాదగుతాపసిత్వమున పై / నట్టిండు మున్ వానితోఁ
బ్రతిరోధించినదాన నా కిటులుసు / ప్రాప్తి చె లిస్సేదివే
ప్రతిపక్షం డెవఁ డిట్లు నేకుఁ గావెక / బాప బు నీ విక లో
బ్రతు కాసితువ రేని యిఁజ్జెఱుగునక / గాకుండుమా రావణా.

- న. అనినగ గ్రోధశామ్రాక్షుఁడై రాతు నేర్పిగుండు మారీచుం బూచి భ
క్తింబుచుచు నిట్లనియె.

- క. నామాట వివరయేదియునీమెఁబ్రాణములతోడనిలువదుచన్నుక
సామాన్యఁ డట్ట లెంచెద, వేమోనాశౌర్యసాగిమీ నెఱుంగవొకో

- తే. అనుడు మారీచుఁ డుల్లము / నాడు నీని
చేఁ బెగుటకంటె రాఘవు / చేతఁ పెగుట
మే లని తలంచి రావణు / మ్రొల నిలిచి
యలుగ వల దేను నీయూజ / మెలఁగు వాడ.

- వ. అనిన రావణుండు సంతసించి.

ఆ. సీసం కనకమృగము / నైవడిఁ జని సీత
మోహపెట్టు మామె / మోసపోయి
పట్టి తేర నిన్నుఁ / బనుచు రాము నతండు
పెన్దదప్య నిన్ను / వెన్నుదిన్ను.

శా. ఆలో లక్ష్మణుఁ డొందు నోయెను నుపా / యంబుఁ బ్రతీక్షించి నీ
హృది జూపుము దాన నోట గుసుము / తే లేక తత్పల్ని నా
పాద లీలమెరుక / గ్రహించుకొని పో / వక వచ్చెను దాన దు
శ్శీలుఁడు విరహగ్ని మ్రుగ్గు నరి నా / చిత్తంబుఁ కెత్తగఁ.

తే. అని వచించిన మాచీచుఁ / డపుడ తనకుఁ
దాన కావించుకొని తిలో / డకము లిచ్చ
రానఁబనివెట నడచె నా / రాజవరుల
పల్ల శాలకు నొక్కింతప్రా తిముగను.

వ. ఇట్లు నడచి యచ్చట. |

— శ్రీమారీ చుండు మాయామృగంబగుట. శ్లో—

సీ. పదియాఱువన్నె మేల్ / పసిడినిగ్గులసగచు,
గాదు కా పసిహిమ / కాయ మలర
సంజకౌజాయల / రంజిల్లి దివి వెల్లు,
చుక్కలునా మేనఁ / జుక్కలమరఁ
బసిపచ్చరా హెచ్చు / మిసిమికి నెన వచ్చు,
కొను దేరి మెలి గొను / కొమ్ము లెసఁగఁ
గొదమరత్నంబులఁ / బొదలింపఁ బడుబాకు,
పిల్లనా డెక్కల / కాళ్లు దనర

తే. నీలములఁ బోలుకన్నులు / నెఱిఁ దలిర్పఁ
బసపునిగ్గులు గలమోఱ / పస నెసంగ
నిలుకడలు లేనిబెదరుచూ / పులు పొసంగ
నేచి మగ లేడి యయ్యెమా / రీచుఁ డపుడు.

వ. ఇట్లు మారీచుండు మాయామృగంబై జనకభూపాలనందిని పాలం
బాడసూపుటయు నామె రాముం జీరి దానిం బట్టితేర మనసు పు
ట్టె నని విన్నవించుటయు నతండు తన్మిత్రులు దీర్ప సమకట్టి దేవీ
రక్షణార్థ మట సౌమిత్రి నునిచి తాను ధరుర్వాణతూణీరఖిద్గాదిసా
ధనంబులు సాగ్రహించి మించినవేష- సమ్మాయామృగంబు మె
ట నంటి తరుముచుం జనియె నదియును.

మ. బెదరుం బెన్వడిఁ బాటుఁ జేరుం గడలఁ | బిల్వంబు మట్టడుఁ బెం
బొదలం డాయఁ దృణంబుమేయు దివిపైఁ | బొల్పుఁ భువిన్నిల్పులొ
నొడుగుం బై కెదుగుఁ మనోహరముగా | నూగాడు దోగాడునూ
ర్పుం దగం బేర్పుంగున్ వినుఁ ముదముమెఁ | చున్ నించువిద్వేషముఁ.

వ. ఇట్లమ్మాయామృగంబు కొంతనడి వ్యవహితంబును సన్నిహితంబును
దిరోహితంబును దృశ్యంబు సదృశ్యంబునై యవ్వనాంతరంబునం బ
రిభ్రమించె రామభద్రుండు దానిమెటఁ బెద్ద దవ్వ చని యది
మృగంబు గాదని నిశ్చయించి యొక్క బాణంబు దిగిచి మారీచ నే
యటయును.

తే. రామబాణాభినాతుఁ డయి | రాక్షసుడు
లాగి రామస్వరమున హా | లక్ష్మణా య
టచుచు హాసీత యనుచు ను | హార్తి నటచి
ధరణిఁ బడి చచ్చె విలవిలఁ | దన్నుకొనుచు.

తే. ఆయెలుగు సీత విని ధీత | యై సుమిత్ర
పుత్రునిం గని మీయన్న | రాక్షసరుల
వలనఁ దగిలెనొ నీ వేగి | వనటఁ బాపు
మనుచుఁ దన్మార్గమునఁ దాను | నరుగఁ జొచ్చె.

వ. సుమిత్రాసుతుం డామె వారించుచు.

శే. ఏల శంకింతుభయశీలు / రాల రాము

నవడు ప్రహరింప నోపు నీ / భువనమాదు

ఔదమునఁ గుండ కిటు ల్గాఱు / డిల్లు మాఱు

డిఱలో వచ్చు నానంద / మిచ్చు నీకు.

వ. అనిన నప్పునుఁ జోడి పోడి గలదయ్యును స్త్రీస్వభావమునం జేసి
బేలయై దుఃఖించును నామరూతాక్షరసమ్మతముగ లక్ష్మణు
జూచి పలుకుటయును.

క. విని విని యప్పరుపోర్తులు, సనచెవులఁ జూడినట్లు / తాఁక సుమిత్రా
తనయుడు వానిసారీయని, వినఁచెల్లకనూసికొనియె / వీనులనంతఁ.

తే. కనఁగ నెల్లక మానిని / ఘనఘోషుడు

విల్లు నమ్ములుఁ గొని / వెడలి పోయె

నన్న పోయినమార్గము / నపుడు పట్టి

దొసఁగు శంకించియును బల్కు / దోఁప కపుడు.

వ. అంతలో రాముడు యతివేషధరుడై ముచ్చిఁబోడి కట్టెదుట
బాడకట్టుటయు నామ నానియకాదలంచి వాని కాతిధ్యం బిడ
నున్నయెడ.

—శ్రీ రావణుడు నీ త నెత్తుకొని పోవుట. శ్రీ—

మ. పదిశీర్షంబులు నిర్వదై నకనులు / బహ్వయుధాస్థులు లి
ర్వదిబాహర్లశిముల్ దృఢ / బగుపద / ద్వంద్వంబు రత్నాంతితం
గదహారాదివిభూషణంబులు ముక్ / గ్రాల మనుష్యాదుఁ డై
మదమాతంగము నాఁగ నొప్పి యతఁ / తొప్పుత్రితోనిట్లనఁ.

ఉ. రావణనామధేయుడను / రాక్షసనాథుడ నేను మానినీ

నావరపత్తనం బది గ / నందగు లంక యనం బ్రసిద్ధమై

జీవనరాశిమధ్యమున / జీవచుణిగణమందిరాచితం

బై వసుపూర్ణమై ఐసుధ / యందుఁ బాసంగెడుస్వర్గమో యనఁ.

వ. అని పలికినంతం బలుకు లేక పడియున్నదానిం బట్టికొని నెట్టిన ను
పురంబున కెగసె నప్పుడు.

ఉ. హా రఘురామ హాతిజగి ! దంచితనునతకామ! హా మహాహా
దారగుణాభిరామ ! యిది ! నైత్యకులాధముఁ డొక్కరూడు నీ
దార ననునే గ్రహించుకొని ! నక్షిణమార్గము వట్టి పోయెడున్
గారుణికత్వ మేర్పడఁగఁ ! గ్రన్నన నన్ విశిషిప రాఁ గదే.

శ్లోకాహము. అని యెలుంగు రాలు పడఁగ ! నధరాత్మహత యే
డ్చినఁ దదాత్తవనము విచుమఁ ! పచ్చెరం బోయి నన్
ఘనుఁడు గృధ్రరా జును ను ! న నమూడు దశరథే
శుశకు సఖుఁడు వచ్చి చూచె ! స్రుక్తియున్నజానకిన్.

వ. క్రోధమూర్ఖియై పరిగొనె నచా జెల్ల మార్త్యోయ గర్జించుచు
రాక్షసేశ్వరుడి కుమారుడై యుట్టనియె.

చ. విడు విడు రాక్షసాధమ ప ! విశ్రాచరిత్ర నరేంద్రపుత్రిన్
ముడిఁగొని పోవు చు టి నట ! పోయెదనో యెద యేన నిల్పు మే
నొడలను బ్రాణముల్ గలిగి ! యుద్ధిన యే నినుఁ బోవ నిత్తునే
మడనితి నుచుఁ జెప్పితిని ! మానిని వీడక యున్న నిఁ కిటన్.

వ. అని పలికి క్రోధశాస్త్రామోదయై.

నీ. పక్షిచ్ఛదాక్షిప ! విక్షిపములచేత,

సఖిలాస్త్రశస్త్రాభి ! నపహరించి

తుండదండాధకో ! ద్దండచండిమచేతఁ,

దుండెతుండములుగాఁ ! జెడి నైచి

మఖవాస్త్రదృఢఖర ! సఖరాగ్రములచేత,

రక్షప్రవాహంబు ! వ్యక్తపటిచి

యంఘ్రప్రభూణబా ! ధాఘాతములచేత,

దిమృదిరుగునట్లు ! ద్రెల్ల నేసి

శే. తెగకసవ్యాపసవ్యమల్ / టిరిగి టిరిగి
పైకి గ్రి-డికి శోదేమన్ / సాజి పాజి
శేర్చి యార్చుమ బోగి / పల్ల చి చేర్చి
చిగిచి చె బాదె సురవైరి / చెన్ను దళుగ.

వ. ఇట్లు ప్రహరింపబడి రావలెను.

ఆ. ప్రళయ కాలరుద్రు / పగిది నోధవిఘ్నూర్క
మానమానసు డలు / పూని పగ్గ
మడజేదుగిలులు / భాడిగచె నాతడు
పవిహితాది నోలె / బడియె గ్రి-ద.

సీ. ఇట్లు జటాయువు కెగ / నేసి రావలె మార్గ,
అని శీతం నాని పోయె / నతిరయమున
జనునవల హెదగదం / గని పగ్గ నదు ల్కాన,
మములు కొలనుల / మ్మార్గమందు
దనభూపల దీసి / భరం బడ విడుచుచు,
ది శివ్యును శేక / పల్లె పడుగు
నొకకొండనెత్తెను / నున్నయెగురువాన,
రగ్గేల్లులు గాచి / రమణ మిడుచు

శే. శేషభూషణముల నుచ్చి / చేలచోగు
నందు బాధించి పడనైచె / నదియు నాయు
వశమునం నేసి పడియె / వ్వారిపడుచు
వారిదమునగు మోహగుడి / నవలె నపుడు.

వ. అంత నీతాసమేతుడై రావలెను పతిరభసాబున సమాద్రంబు దా
టిల కాపురంబునకుం జనియె నిట రామభక్తుని షామాయామృ
గాబు నట్లు మడియించి మరలి వచ్చువా డెదురుపడిన తమ్మునిం
గని యుదరిపడి యిట్లనియె.

ఉ. తమ్ముడ తప్పు చేసికోవి / దాగుగా మైనననాతరమ్మున
 చెప్పెయ్యి జూతు మన్న భయ / మే కనిపి చెమ నట్టిదో విచా
 ర మ్మది లేక నివాదినె / రిల్లె సిపాల్పుడ నొ టి డించి నీ
 విమ్మహి కేల వచ్చి టిది / నేమనునాడ విధాతృచ్చెక్కి.

శే. అనుచు వడివడి వచ్చెడు / నన్న నరసి
 నీత గిడ్డి చి కలుకుట / చెప్పితిన్న
 నైపు మనుటయు శ్రీరామ / చంద్రుడ డి
 నడచి గుడుచుచు నాశ్రమ / ప్రాతమునకు.

శే. ఉనుకు నోయినమే న్నలె / నువినఁ శాసి
 సొంతమై యున్నయటఁ బు / జూచి మూర్ఖ
 మునిగి రామఁడు సౌమిత్రి / మూలమునను
 నేనదేదొ గొనఁగి నడి / కాదరమున.

— శ్రీ జనార్దను వర్ణనము. శ్రీ —

వ. అతి రామలక్ష్మణులకుఁ గరలియు ను నాదు సీతాశ్వేష
 యాబు నేయుచు ము దరఁ జెరుంగింపవలెఁ గూలి యున్నపట్టి
 రాశిఁ గూచి రాత్రిను డచి న కేనునాతెతో నొ కు నే నరథ
 సఖుడనె పాఠింపబూడ జలము నర వాడనని తనవృత్తాంతము
 యు రామలక్ష్మణులకుఁ జెప్పి.

శే. రామ లక్ష్మణుల సేవఁ జూగొని / పోటయను
 దారి దా న్నొకటి వానిఁ / దగులుటయును
 దనదుగ్గిదోయి నాతఁడు / తఱుగ టయును
 నిందు కించకిగా విన్న / విందుటయును.

క. ఆదరరథరాముఁడు కడఁగి, నాదరముఁ వానిఁ జూచి / జూసకొని వా
 డేచెనకు నరిగ ననుచున్, రాదన నోకొ తెలి పెదాతిరణింపమునన్.

వ. అట్లు సూచించి జటాయువు విగతము వగుటయు రామలక్ష్మణు

లింగశిఖా లగుటాజేసి యది దక్షిణ బహు యోగగి పితృసఖుండగు
పాపినితృమేధవిధానముచేసి సూక్ష్మ రాజ్యాధ్యక్షదేహికిం బం
శము నాచరించి దక్షిణమార్గమున నున్న నచుచుండ నెట్లయెదుట.

౩౩. కొ య బోనిమహానీన్న తానిచు మహా / ఘోరస్వరూపంబు ను
న్నబోనిస్స సూక్ష్మతాద్రులు సహి / స్పష్టాధ్యక్షుగ్గులు బో
న్మహానీద్యత్సృధుగోదరాతగములు / దాస్యమును గల్గి గు
దుగిగ్గుల నూపుచునుండ గాచిరి కిలు / ఘోర బద్ధకుగ్గుధునిన్.

౩౪. వాచు దావనహి / చలె నచ్చి ముచ్చచ్చి
కిముగి సూక్ష్మగోశు / కరము బల్లె
బట్టినన్ పినాద / భరితుడై యాచిరి
డన్న మొగము జూచి / విన్న భోయె.

౩౫. కిని రామదేవుడు సంగభక్తియగుచున్నట్టి యు గలగోనోదాత్తుడు గా
చున దత్తరూపడు కట్టనియె.

౩౬. అన్న యోజకుమన్న శో / నున్నవాం
నిటన చూడు ముందుచు బో / స్ఫుటము గాగె
బలికి తిత్తెక్కుము వాని / వాసుభజము
నటకి దక్షిణభుజ మీయ / నూచుచున్నయె.

౩౭. అని లక్ష్మణుడును గిబుభధుజబుభవినిగ్గుతుండ నిజాతుద్రకౌ
తేయకింబున రాక్షసులు క్షేణగిజులు తెగినాని పార్వద్వంద్వం
బు శేదిండుటయు గితానునై కిబుధుడు కేలు గూత నంత వా
నిదేహింపుమును శి సూర్యాగ్నిసదృశదేహుడు ఉగునొక్క దివ్య
పురుషుడు పొడకట్టి నెట్లవ నభంబునకు నెగయుచుండ రఘుకుల
తిలకుడు వాని గొని సే వవం పనిన నతని పతిని కిట్టనియె.

౩౮. జననాథ నేను నీ / వ్యానము ఉనియెసి,

పాదము గాధర్వ / సాశజుండ

బ్రాహ్మణశాపంబు / పరిగినకితమున,
 బస చెడి యుల్లు గా / క్షునుడ నైతి
 రావణాసురుడు నీ / నేవి న పహగించి,
 లాకాపుర నసించె / జుగం విడిచి
 నీవునుగీర్తిని / పో నులుల డెట్టి,
 కేయల మాతము నీకు / పాదుక మను

తే. విను మటన ఋష్యమాండలి / దోగు దాన
 కెలన బాపాసనోమ / మురుచుచు
 హంసకార హవాచిత / మగుచు నుచు
 నానా మును నున్నగు మును / లుడిగిలున.

వ. ఆసుగీర్తి డన్న చుగువాలిమట నానిగోలుపోలు నీవతె ననట
 బడుచున్నవాడు. నానా రావణాసలన్బ్రహ్మ బాతయు నెఱంగి
 యున్నవాడె కావున నీ నానా పో నీరు గాన్వసిగ్గ యగుం
 గొ మ్మని విశ్వానసు డానెత్తు నుచు నున్నానని.

మ. చని పోయిన గాచులక్కలులు ప / బన్ నానా హూర్యమున్
 ఘనసాగింభునిభబుధురత / నిపోచ్చలపాజన
 సనితాతారనానా మూర్ఖునతన / నచ్చునగికోన్న
 స్వసామశ్చిసాగిధుర్యము మును / పంపాసనోపర్యమున్.

వ. ఆపంపాసనోపరీరాబున నీ గామచంద్రుడు సేతావిరహముఖా
 ద్మంజు విహరించుచు నున్న గృతస్థియై డన్న పితృతర్పణ
 బులు గావించి కదలి నానావిధఫలానోకహంబగు ఋష్యమూకం
 బు జేరగ జని యున్నతె దదగ్రిభాగబున ఫీసవిచతుష్కసమే
 తుగై విహరించుసుగీర్తిమ ముగించి తమదంతం బాతయు
 నెఱుంగం గోరి.

మ. పనిచేక మంతుని బుధమంతుని జగి / ద్వర్ణ్యప్రభావంతునిన్
 మృనుల్కాదృతశాంతునిన్ ద్విభునన / పోద్యద్యశఃకాంతునిన్
 ఘనవృత్తాంతుని దాగతునిన్ సుజనప / తుస్వాంతునిన్ శౌర్యవం
 తుని నక్షాంతుని ధైర్యభిసిహమనం / తున్ ప్రహనూమంతునిన్.

క. పనిచిన హనుమంతుడు చలు

తన తొడ గుండగిగుని చారి / దా నెఱిగి తగు.

గొనిపోయిన్ పరుమారుల

చనచరపటికెఱుంగి జేసె / హస్తేల్పమునన్.

—♦ రామలక్ష్మణులు సుగ్రీవునిగ్గెను నచ్చట ♦—

సీ. సుగ్రీవుడును స్మృత / సుతులన్ సభ్యులు,

గావిరిది యె తయు / శాతుకమున

ననుగాపహ్లాపి యులు / నెసఁగోపు గానక,

నిశి న్నగ్నోపపుట / ముడియఁ బెచ్చి

రాముని కెచ్చిన / నామహితాత్మక డా,

భూషణు గని సూర్య / పుత్రమెచ్చి

స్థనగాఢపత్యమీఁ / బలక చాల్చిని జూప,

బ్రోసెన వ్యూటయు నా / భానము.

తే. పత్రిసచ్చెన్ను జూపక / పెత్తకి తేర

సల్ల సమయములు నడపి చా / నపుడు పునె

కరక నిశ్చయమును జేసి / కడల చాచె

జంపఁ గిమ్మి న్న కరిగి రా / సమయమందు.

న. సుగ్రీవుడు సమరసన్నాహ బహురించుకొని నాలి బిలిచి వాని
 తోడఁ బోరుచుండ రఘురామునిసను గొండఁ జూచు మోము
 ధనుష్కంకారము గావించుచు గోదండంబున నమోఘం బగు
 నొక్కదివ్యబాణం బరివోసి యేసి నాలిమత్తుస్థలాలు వ్రక్క

లగునట్లుచేసి నతడు ముక్కుల నోలు నేత్రములు గ్రక్కొకొనుచు నేలం నూతి కిట్టించి నెచ్చదానధి దూలనాడుచుఁ బ్రాణములు పిడిచి నుతి మిగిల్పుచును రామానుమతమునఁ గిమ్మి గాఢపురాధనాఘ్ని తాను బరిగ్రహించి రాముండును మాత్యవత్ప్రప్థంబున న్నర్తకిమంబు నన న్నామమాసుంబు లభవసిం చి సుగ్రీవు నిలిపించిన నతడు వచ్చి తాను సీతాశ్వాక్షణతత్పు నుండు వానము న్నాగిడిల గాంచి తాను చచ్చుట లక్ష్యించిన రా మచరిత్రము వానిచేతకుఁ బ్రేరేపించి యుండు నుతి గతివయ ను సంగతిని బరిగింపజేసె.

క. దక్షిణదిగ్గంబు నుండు.

నృత్యచరణల గా నెచ్చు / రెల్లరు నీతఁ

లక్ష్యించె జూల కయ్యుట

యాతానని నోల రాము / యాపాద జేసె.

వ. ౧౦౦౩ న లక్షిదిగ్గంబు నుండు నాగు నచ్చి వైడమోవార్తి దెత్తు రనునాగు చేసె కొనల్యాపండితుడు తనప్రాణము లుగ్గబట్టకొని యుండు సవ్వల మహామోక్షి-మాసుంబు నివేదనవల్లము దక్షిణంబు న నిరిగినహనుమదాది లగుగు చెంది రామలక్ష్మణసుగ్రీవులని గని 'మొక్కస' హను వా ముఖవల్లవిలాసంబు లగిన నీరు జానకిం జూచి వచ్చినకా చును తలచుచుండి నిపుడు నిఘురాముండు వారిం గాంచి యున్నదియె.

ఆ. అన్నలూరి మీర / లనద నన్ బ్రహ్మకృతు

నే కృతాని ప్రితి / నే యయోధ్య

యగను మగిల రార్య / మంది నాచేత నే

తీంతునే వచ్చిపుం / డింతలోన.

చ. అని మొన శత్రులం దునిము / యాజపకాత్మబంధేకి యున్నచో
వసితను బాసి ర్యామును / బాసి సనోత్కం బాసి కోగిపై
తనువున బాణనాయువులు / బాల్చి పగి నొగులగా లేచు నే
ననవుడు నాజనీతనయు / నోనల మబ్బరి జేర్చి ల్లునున్.

— హనుమాతుల నీశు గా వి వర్ణితు —

క. కనుగొంటి నీశ చక్షణ

వననిధి కవ్వల మహాపతి / భం దని నాన్

జనసగభృతమై నున్నా

చనులంకా పురిమునంగు / నిసనాథ మన్.

నీ. అవధింపుము దేవ / యస్మత్ప్రయానమ్.

కారము మే మెల్ల / నిశాపుర స్థితి

కిదలి దక్షణపుమా / ర్గము వట్ట చని చ్చె,

యడపులు గొనెము / సరిసి యెరి

బడలి కొన్నాళ్ళకు / బహు యోజనాయుతి,

బును పీటసేపిత / బును గిహుము

సంధికారోత్తర / బంధురిం బగు నొక్క,

ఘనగవ్యనిలము / గాన మొనె

ఆ. బెడి దస్య నమవ / నిదప నం దర్శి ప

కాశ మ్రానపురము / గానం బడియె

స్య మయనిశెంకి / యట బ్రభానా యను

తాపసీవశ్యా / దనరు నొకత.

వ. ఆయమ్మ మాకు భక్త్యభోజ్యపానయంబు లిచ్చినం బుచ్చుకొని

తిని సేదఁ దేరి బలంబుఁ గలిగి మే మామ చెప్పినచొప్పున

నాగుహగేహంబు నెడలి సహ్యదర్శింపర్వతంబు లతిక్రమించి

మించినవేడ్క మలయపర్వతంబునం దధిష్ఠించి ముందరి ననేకశత

యోజనవిస్తీర్ణం బగునున్నవలయు గని దీని దాటు తుట్లు
 సీతగ గాగచు తుట్లు కాచితో పోవు; తుట్లుని విష్ణుహృదయుల
 మై ముగియించి నిర్వహింపఁజేయులమై ముగిసినవారైయును నోడలు
 విడుమిటయొకింతవ్యతిరేకములగును మేమెల్లనినా నొక్కచోట
 గూరుచుండ రామచార్యులకు చెగినజటాయువల మన
 మును గృత్యానల నగుచును మృత్యునకు మోక్షయోగవేదంబు జేసి
 యున్న సనుయంబును.

సీ. కుధరశృంగభాండు / పుష్పచూపుండు భయం,

వసంతుష్టాభిగిరాజు / వడిగ నచ్చి

స్త్రీనతేయుండు నాగి / బూతుపొన్నాడొ,

నొర్పుచున్నట్టి మోగి / నూహ జేసి

కిదిసి ఓటాయు / ని విడిచి నోకెను.

పూర్వ రేఖ నియ్య యో / ధరులార

మాతమ్ముగొలుచు / స్మరించుచున్నారా,

తొలుత నను నొక పు / త్రోకుల ముఖము

తే. నవని సుపాత నాంబున నట్ల వాడు

నేను సతంబును రమి తని / నచ్చి గొంగు

కగసిల్లిమి పేష్కరు నొక నా / దుగొంగు లోకె

గలులు గమిచ్చి పోకె / దుగొంగు నొకె.

వ. నే సింహు బహిర నా సింహు లున్నో యెఱుంగి రామచార్యుని పుట్టు
 మే మెల్ల వృత్తాంతంబు నెఱిగించుటయు నొక మ తనతమ్మునిమర
 ణంబునకు గిరంబు పరిగెరిగి మోక్షయోగవేద బహుయోగము
 వాడై యుట్లనియె.

మ త్రకోకిలము. ఏ నెఱుంగుదు రావణాసురు / డిన్ద్ర తేజంబు వానికిన్

గాన వచ్చు బురంబు లంక య / నం ద్రిక్పాటమహి-ధర

సానమం దది కంధి కివ్వలి / వక్రిదశ్చైవ నూనం
దానశేష్వనుదేవి గానతి / సో హరిః పరమః కల్యాణదత్.

కి. అని చెప్పి నయి నయి

వనసభ దాటంగి మేము / పునఃసంసారము

జనవర మార్గం నొక్కను

నును నే నా వజ్రం పియ్య / పునఃసంసారము.

నా. అంతం గొంతం కేళి బాధ భరి / యా హరిః పరమః కల్యాణదత్

స్వాంతాభ్యుత్థుం దేవమృత్యుమృతా / హరిః పరమః కల్యాణదత్

సంగోమంబున సత్త్వముగ నుండు / దేవమృత హరిః పరమః కల్యాణదత్

సొంతంతం చన హరిః పరమః కల్యాణదత్ / దేవమృత హరిః పరమః కల్యాణదత్.

కి. నా కిపుడు పుట్టిసుకాదె

రాకాసుల నెల్లం దెలియ / వచ్చునా

ప్రకారగోపురిం బలు

లోకోత్తర ప్రజలు / లోకం దెలియ సజ్జన.

న. అమృతహరినియు.

సీ. ఘనతారాగారకి / గోమానీని బజ్జినో,

హరిః పరమః కల్యాణదత్ / దేవమృత హరిః పరమః కల్యాణదత్

సితపక్షముఖమగరం / దేవమృత హరిః పరమః కల్యాణదత్,

చక్రం న క్రిందగారం / చక్రం చక్రం

స్వగిణంబు విడనాడి / శ్వగిణా వృత్త యగు,

మృగచర మృగైకై / పౌగలి పౌగలి

పుడమిపై బొరలొడి / బొరలొడి బుగ్గిగురువగు,

కిరీటకలొడి నాం / గిరీట కిరీట

తే. కిప్పువడి యున్నచోటి / ఖయును బోతె.

గావిరి గొడిగట్టినదీప / కిరీటకలొడి

బూరినో బద్ధగతనంపు / మొలక నోతె

నన్ను విడి కంట గడివెట్టి / మిన్ను చూచు.

వ. ఇట్లున్నై దేహం బొంది నానావిధ బుద్ధివిశేషముల సాభిష్టము
బుగా నెఱుగి యుండు అన్యవిశేషములన్ని యె సదేశంబునకు
జని నవంపు గించి కేవలమిహులై త్రహుండునై.

ఆ. మాత నేను రాము / దూత మామోహము

సామము నా నెంచునై / పన నెంచు

లింకు వచ్చునామ / పున వచ్చు

మభిలషించి నెను / యాదమునను.

ఆ. గాజపుత్రుని / గాపలక్షణాలగుం

గులల చూచు సేన / కుశలు మడిగి

రఖిలవచనా / కి నాధుం డైనను

గీర్వాణిపుం నా / కేవల నుండు.

వ. సిహృదవేద్యుడు నిభలనచరపరినారపరివృతుండై లంకాపు
గంబు ముట్టడించి రాక్షసులనుక్కి డించి సిన్నంబరిగ్రహించి సాకే
తపురంబునకు జని సామాజ్యసుఖం బునల గలం డని చెప్పి
ప్రత్యయాలు భుజి న గొగు యువము సమర్పించిన నప్పగమ
పతివ్రతావతంసము న స్మరింఘ్యునివచన బునం జేసి విశ్వసించి.

తే. నీవు హనుమంతుం డగునను / గీర్వునకును

రామునకు యిత్ర యయ్యె నీ / రాని వింశ

నిగకం జని నీవు గిఘపతి / కీతయు నెఱు

గించి నానెత లుడిగింప / నెంచునుయ్య.

—శ్రీ హనుమంతుండు చూడమణి నిచ్చుట. శ్రీ—

వ. అని యానవాలుగా సీమాదామణి నిచ్చి యంపిపుచ్చుటయు నే న
దేవి యుజ్జ్వలవతు లంకాపురం బెల్లె గాచ్చిపుచ్చి వచ్చితి నని

శిరోరత్నంబు రామున కిచ్చిన నతని పదాని గాచి సీతం గా
చినట్లు సూతసిచి హనుమతుఁ బ్రశంసించె నత సుగ్రీవశాసనం
బునఁ గోటనఁగోటమున వచ్చినవాని సేనాసమూహము నెల్లం
గొని రామసృష్టాంశు సుగ్రీవపురస్సరంబుగా లంకాపురంబు
ముట్టజేరి పం బయనగల్గె దక్షిణసముద్రముం జేరి దానిం దాట
నుపాయము చొటివిడిచి మన్ననమయమున సముద్రము రామభ
ద్రునకు దర్శన బిచ్చి యరాసేనావారంబున విశ్వకర్మసుతుడు
నలుం డనువానకుండు కలంబు వారిచే కేతువు గట్టిపు మనిన
నతడు నలుం బెరిచి తప్పింబు పయోగించుటయు నలుం డతని
యాజ్ఞ బురస్కరించుకొని వానరులుంబు గిరినిరంబులా దెచ్చి
సీరాకరంబున దశయోజనవిస్తారంబును పయోజనా యతంబు
నగు సేతుబాధుండు గావించె నది గుఱ్ఱగిరి నల సేతునామంబున
బ్రసిద్ధం బయ్యె నయ్యెడ.

చ. తెలిసిన నౌ నటించు దల | దిగ్విక్ర క ముప్పు సుగ్రీవం జేయున
త్తులువను రావణాసురుని | గో డని యొచుక పడి రొడిమిన్
నలుపురు మంత్రులుం నెనకు | నాలుగుచేతులు గా నసంగ రా
ముల గన నచ్చె నిచ్చ గుణ | భూమింజ్ఞై నవిభీషణుం డటన్.

ఆ. వచ్చి నృపతి పెరణుం | జొచ్చిన సుగ్రీవుఁ
చరిగి శంక సేయు | టది గె శంక
కినకుల్లానాథుం | కిరిగిరియె మహా
నరసి శ్రీతుండ యనుచుం | గెరుణచేసె.

—శ్రీ శ్రీ రాముండు వానర సేనాసహితుండై లంకవైద్యుడై త్తుట. శ్రీ—

వ. యీత రథూద్వహుండు సర్వసేనాసమేతుండై విభీషణుం బురస్క
రించుకొని తదనుచుతాంబున నల సేతుమాంబున మహార్ణవంబు
దాటి పక్షిగాతంబున నానాపథఫలసలిలబహుళం బైనలంకోద్య

నగును విడిసి యథావిధసంవిధానమున సేనాపరిగ్రక్షణంబు గావించుచు రావణపాలికి హింసోపదేశంబు సేయ నంగను రాయబారి గాఁ బుచ్చి సన్మతంబుఁ బొడ గానక నానకవీరుల నెల్లఁ బిలిచి లంకాపురంబువై బడి కోల్తొ సేను నాల్కపీఠముయు పవ్వనీ ముఖసృనయు శతసహస్రకోటియును సుమనస్సు లగునచ్చ భల్లయోధులు ముప్పకవేలకోట్లయు హండ్ వేయక మై నూపించు వీనుచు నిగుడుచు ముసలగు మూయుచు సొలయుచు ముప్పిరి మొత్తముల కాపునపా కానఁ బాఁమిది సూర్యతపస్విచారంబున కెడ గొలుగూడ నూకలఁ దామును నిడి కోటకొమ్మలఁ గల మేళింకకనుల చుక్కలఁ బుష్పకాగిణియను శిస్తాభ నోపురా క్తిలఁక ముగియుచు తా గాఁగూ విడిచి లంకాపుర నాసులకెల్ల గూడెత్తలఁబు గావించి విడిచి పునఁ చరణశక్తు లగురాక్షస వీరులు వెఱచఁబి పుడి గుయ్యపల్లెఁ బ బాసయు సేనాశక్తు డగురావణున కెఱిగించిన నతఁడ శతసహస్రసైన్యాకు లగురా కానిమూకలని యొగించిన నారనాతిభంజనరాక్షసములు వెఱయ నానావిధాయుధంబులఁ బయోగించి నానరులఁ బరిమార్చు కొడంగిరి.

ఉ. అంతట రామలక్ష్మణుల | నతపరాక్రమవిక్రమాబుర
గొంతలు గానికెత్త్రములు కోటిగాని మేలులు వైచి యేచి దే
వాతకుల న్వధించుటయు | నప్పుడు వెండియు చుక్కఁబొఱుముల్
పంతులు మీఱి దుర్గమును | బట్టి నరాక్షస ప్రాసప్తునన్.

మ. విని నక్టంచర నల్లభువఁ డినుక | న్నెట్లొందు న్నేడివే
ల్పన నానావిధఘాగరాక్షసయుతు | వై పోరఁ గాఁ బోయె నా
శనసహృహము పన్ని రాముడును బె | ల్పొ దీర్చి మాఱొడ్ల దా
ననికి న్నైజబలుబునం దెసఁగి బా | హ్మసత్వ మహ్యహమున్.

వ. ఇట్లు సన్నద్ధుని పైనయ్యుండు బున రామరాణులును లక్ష్మణేంద్రజ
త్తులును సుగ్రీవవిహంపాబులును ఏకమనః గలవారు దక్కును
గలవారును గలియ. బడి పోరినపోరు ఘోరం బయ్యె నయ్యెడ.

కి. ఇంద్రజయున్ సామిత్తుడె

దండ్ర యొకింతయును లేక / ధైర్యం బెసంగెన్

సాంద్రబడిములు బజుపుచు

నిద్రాదులు సెచ్చు బోలి / రిసెప్పెన్.

ఉత్సాహము. రావణాసురుడు సాచ్చి / రామచంద్రమీఁదఁ దా

తేన నేనె శక్తిశూల / శతశరాస్త్రశస్త్రముల్

దేవవిభుడు వానినెల్ల / దివ్యశరపరఁ పరిగ

బోవ నేనె యసుర నొంచె / బోయె వాడె పొల్లెయ్యె.

ఉ. ఆలము నీడె రావణుడ / యత్నపరాక్రమిఁడ చందఁ నా

భీలతరారిశస్త్రముల / పోడికె తెగిలి పొచ్చెలబులు

బోలనిపోకిఁ బోవఁ గెసి / పోడిఁ బహిష్టుఁడు మాన్త మెత్తి చాల్

క్షాణుఁ బుర నిలుగ ననుచు / జయ్యెను గొల్తలఁ జేసె జేసినన్.

ఉత్సాహము. వెల్లగిరినమూక లల్లె / సచ్చిమోగి వెడియుగ

వెల్ల మూగి సాహసిగచి / నిజ కసికి బాదలి పెం

పుల్ల నిలుగి నొడిగి పోగు / మునుచున్ విశేషముల

వొల్లెఁ బోవఁ జేసె ససుర / మోఘులన్ రయంబునన్.

మ. ప్రితిఘాతవృత్తియై విభిషణుఁడు న్ని / ర్వు బొప్పు గాలాంతక

ప్రితిమానింబు మహానిద్ర తింబు జ్వలన / జ్వాలప్రభాభీలమున్

శతఘోరా దిత యై వెల్లగెడుమహా / శక్తిం బ్రయోగించె బ్ర

హ్మతి ముత్తిగచి ప్రిహస్తకీర్ణముపాలు / జేరగ గపు తొచ్చగన్.

ఆ. అశనివేగ మైస / యమృతశక్తి గెల్

ల్ల త్తమాంగుఁ డగుచు / మర్విఁ బడియె

వాతరుగ్నిమైన / వసుమతీరుహ మల్లు
ప్రస్తుతింపఁ దగి బ్ర / హస్తం డవును.

వ. ఇట్లు పడిన ప్రహస్తుం జూచి తనైస్య బాతయు దైన్యంబు నొంది
పాటం దొడంగ నప్పుడు ధూమాత్ముండు కొద్ధతామాత్ముండై
భీమదర్శనం బగునిజసైన్యంబుతో వచ్చి కివియుటయును.

మ. అనురాధ్యత్యము జూచి సైపక మహా / హంకారముంకారశ
బ్ధసమేతాననుఁ డంజనీసయుఁ డా / దైత్యాధముం దాకె న!
య్యసురుఁడు విరుతియ్య కొడ్లై నపు / డత్యంతగ్రామై వారికిం
బాసగన్ శక్రవిరోచనాత్మజలకుం / బోలెన్ సమీకం బటన్.

మ. హనుమంతుం డవు డుక్కుమీఱి భుజ / శౌర్యం బేర్పడన్ గిన్నమై
ఘనభూమిధృ / ముకిండ్లుకొని వడిన్ / గల్పాంతకుండ్లో యనన్
దనుజాభ్యర్థు మీఁద వ్రేసె సతఁ డం / తం జూచుచుండగఁ దెల్పి
శ్చే నిలన్ సాదియు రథ్యముల్ రథమునున్ / లీనంబులైతెళ్ళగన్.

వ. ఇట్లు ధూమాత్ముండు శ్రేష్ఠీనం గని వనచరు లార్చి పేర్చిరాత్రిం
చరుల నెల్లం ద్రెళ్ళ సేసి రంత హతశేషులు వారి కోల్తల కోహ
టించి వెలుచి పలుచి రావణున కంతయు నెఱిగించిన నతండు
ప్రహస్తధూమాత్ముల చాపునకుం బెద్దయు బొద్దు నిట్టొర్పు
నిగిడించి గాఢనిద్ర బడియున్నకుంభకిర్ణు సతిప్రయత్నంబున లేపి
కౌర్య బెఱిగించి నియోగించిన సతండు కట్టాసుతంబై కదలి
రామలక్ష్మణరక్షితం బగుపృథ్వీచరసైన్యంబుపై గవిసి.

తే. గీ. ఎదుటఁ బడి సందిటం జిక్కు / నెల్లకిపుల
మునుముకొని మ్రింగె రాక్షస / పుంగవుండు
బలుఁడుఁ జండబలుండును / వజ్రబాహు
డాదియగువారు పడిరి త / దాస్యమందు.

వ. అంత సుగ్రీవుం డొక్క మహావృక్షంబు గొని మోక్షిని మహా

యుద్ధం బొనర్చుచున్నం గని కుంభకర్ణుండు వానిం బట్టి చంకగ
బెట్టుకొని పోవుచున్నంత సుమిత్రాపుత్రుగ డడ్డగించి దొడ్డనార
సంబులం గొట్టుచుండ వాడు సుగ్రీవుగ దిగవిడిచి పృగ్రహితశిలా
యుధుండై సౌమిత్రిపయిం గవియుటయును.

— ❖ కుంభకర్ణుండు చచ్చుట ❖ —

సీ. అతడు శితాగ్రంబు ❖ తాభల్లములచెట్ట,
వై త్యేశ్వరునిభుజ ❖ ద్వయము నఱకె
నఱకిన మాయమై ❖ నాల్గుచేతులతోడ,
నసుర శిలావర్ష ❖ మడరఁ జేసె
లక్ష్మణుండునుఁ గర ❖ లాఘవంబున వాడి,
తూపుల నదియునుఁ ❖ దుగ్గి వైచె
నపుడు వాఁ డతికాయుఁ ❖ డై బహుభుజపాద,
మస్తకంబులు గాగ్రి ❖ మలయఁ జొచ్చె

తే. సగత వీ డలంతులఁ బోవఁ ❖ డగుచు నెంచి
భక్తితో నభిమంత్రించి ❖ బాణమందు
బ్రాహ్మ్య మస్త్రంబు సంధించి ❖ రామ దేవు
తమ్ముఁ డమ్మనుజునిపైఁ ❖ దడయ కేసె.

తే. ఏసినం గూలె వాడు గ ❖ తాసు వగుచు
నశనిపాతంబునం దగ్గ ❖ మై ధరిత్రిఁ
గూలుభూరుహమును బోలి ❖ ఘోర మగుచు
నొక్కపెట్టునఁ జప్పుడు ❖ పిక్కటిల్ల.

వ. ఇట్లు బ్రహ్మస్త్రాభిహతుండై కుంభకర్ణుండుఁ గూలిన నిశాచరసేనా
సమూహంబు సాధ్వసంబున నూడనింబాడుచుండ దూషణానుజు
లైనవజ్రివేగప్రమాధు లనువారు రామానుజుం దలఁపడి రయ్య
వసరంబున.

మ. ఒకకొండం గొని మారుతాత్మజుడు తా / నుగ్గినిండై వచ్చి హె
చ్చి కడుం గొవ్వి నవజ్రవేగునిపయిం / జీవాడిమై నేసె నిం
కొకకొండం గొనివచ్చి నీలుడు కనుక / సులుకారము జేయుచున్
దిక్కుకుద్గోత్రమునా వెలిగి గడువగమా / ధం గొట్టె బిట్టల్కూర్చిన్.

క. ఆలీల ననురులిష్టలు

శైలంబుల క్రింద నలిగి / జముపోలికిఁ బో

నాలము విడి వడి మూకలు

పోలిదెసం బట్టె బలవగ / పురిగిచ్చ లార్వన్.

వ. టంత నట రావణుడు తిద్వితైంతి బంతయు విసి చింతాకుల
స్వాంతుండై యింద్రజిత్తు బురికొల్పుటయు సతంబు ధనుర్బాణ
పాణియై రథం బెక్కి రణాంగణంబునకుం జని వేదిక్కుం జూడక
సుమిత్రానందనుచక్కటికి రథంబు పోవ నిచ్చి నిజనామసంకీర్తి
నంబు సేయుచు సంగరంబునకు గట్టానుతగలై రమ్మని పిలిచిన
నవ్వీరవ కేణ్యుడు ధనుష్షంకారంబు సేయుచు గవిసిన వా గిద్ది
ఱకు నపుడు మహాశ్రుశ్రుంబుల మహాయుద్ధంబు సిద్ధించె నందు.

మ. విలువిద్య రఘురాములమ్మనకు నే నెంతం బయింబోవ లే
కలఘం జాదశికంతనందనుడు ది / వ్యపాభవం జేర్పడఁ
వలుద య్తమరిముల్ పరశ్శతము లో / ర్వన్ నైవ నిశితతలై
ఁగులపై రాలగఁ దుగ్గించె వాని రఘువం / శేశానుజం డహ్నులన్.

క. వేడి గలవాడితూపుల

గాడగ లక్ష్మణుని వేసెగ్రవ్యాదసుతుం

డోడక లక్ష్మణుడగ్నికి

నీడగువాలమ్మ లడల / నీసున సేసెన్.

ఆ. వేడిపిడులగు లట్లు / నెస వచ్చి సామిత్రి

మార్గముల దాఁక / మానుషాసి

కోధమూర్ఛితః ఉ యః / కొశ్చ నన్ద్రిది సిత
సాయకముల నతనిఁ / జగడగతిని.

మ. అటుకొలఁకొలుఁగఁ దంబకత్రితయమున్ / హస్తంబునంబూన్చి జం
టలుగా దక్షిణహస్తమొంటి ముఁగెను / ట న్వామహస్తంబునుగ
దలితం బై పడ వేసి నాసఁ గపి నె / దానకసురాగాతికుగ
డలగండస్థలభాసమానఁగఁచున్ / ఖండగచె జండగ్గియన్.

న. ఇట్లంద్రజిత్తుఁ బరిమూర్ఛిత రావణుఁడు పుత్రశోకాత్తుండై సంభ్ర
మించియు సంభ్రమింపక విరచితం బధ్యక్షుఁడై సుగ్రామరంగంబు
నకుం జనుచొచ్చి రాఘవుఁ డాఁగుచొచ్చె నపుడు దేవేంద్రప్రేషి
శంబును హర్యశ్వయుక్తిశంబును మాతలిప్రయుక్తిశంబు నగుదివ్య
రథశంబు నధ్యక్షించి రానుచున్నప్పుడు నాఁడత్యేంద్రుని దాక
నప్పండు.

—♦ రాముఁడు రావణుని సుహృదుఁడు —

తే. రామరావణ లిల్లు సఁ / గ్రామమునకు
మొనయ హఃహత్పతిఁ జేసె / భూతచయము
దేవకుఁడుభినాదముల్ / దివి నెసంగె
నుభయసేనలఁ గలకల / బుప్పతిలె.

వ. ఇట్లు సుగ్రామంబునకు డీకొని పోరాడుచున్న సమయమున.

మ. అధికకోధసమగ్నివిగ్రహుఁడు బై / త్యాగీశుఁ డాశావకా
శధృతశ్వాసము శూలమున్ భుజబల / స్ఫూరప్రభాభాజిత
ప్రధితహక్తియ నెత్తి మొత్త నశని / ప్రఖ్యుంబునుం బ్రహ్మదం
డిధురీణ బగుదాని రాముఁడు నడిచి / ఖండించె రెండై పడన్.

తే. రాఘవుని నష్కరం బు / కాలికుర్రు
మరసి భయ ముగి రావణు / పెట్టు కుక్కుఁ

డగుచుఁ దోమరభిగడివా / లాసిముసల
ముద్గరాదాల నొంచె రా / మునిఁ గడంక.

ప. ఆ పల నొంచెవడి కిమ్మహీకా-తు-మ.

మ. సుముగిలన్ సుముగ సుఖముదిగిజు / త్తొస్తాత్తార్హ పాత్రు బను
త్తిమగోత్తొ-ను సున్నపుఖము మనలో / ద్యత్తేప్తింఖమైయొప్పుబా
ణముఁ డింకామున నుండ వీసి గొనున్ / బ్రహ్మత్రమంత్రంబునన్
సిమితోత్పాదల లభింపఁ వీసి మనుజు / సిన్ వేసె నీ సేర్పడన్.

చ. అదియును భూవహోత్తరి ను / దంతయు నిండి సురారిగుండియల్
చెదిరిగి మండుచున్ గదల / జిష్ణుముఖామరు లెల్ల నుబ్బనం
గాదలఁగి రక్కసుల్ వెడు / నొద సయంత్రరథాశ్వకంబుగాఁ
గిదిసి నీవేషసూత్రమునఁ / గాలిది పుచ్చెను రావణాసురున్.

తే. ఆసుర బ్రహ్మత్రనిగ్ధుఁ / డయ్యె గాన
నరయ గా దయ్యె దేహమాం / సాదికంబె
కాకి భస్మంబు నాశ్చర్య / కముగనప్పు
డఖిలగోక్షంబులకు శాంతి / యానహిల్లె.

సీ. అట్లు దశగ్రీవుఁ / డంతరించిన వచ్చి,
దేవస్థు లాశీర్వ / దించి రెలమి
దివి దంగుధులు మోసె / దివిగి గంధర్వులు,
పాడి రచ్చర లాడి / గోడ కపుప
భిశ్ లెల్ల నిర్మల / వశ గొండె దఱచగు,
పుష్పన్నగిలు / భూమి నిండె
నాకాశము మహేశ్వ / వాధికసంకాశ,
మయ్యె నిందాగ్రదులు / హర్ష మంది

తే. రంత సంతోషమున రాముఁ / డనుజసహితుఁ
డగుచు లంకాధిగాజ్యము / నంగుఁ బొందు

పడ విభీషణునిం బట్ట / భద్రుని జేసి
విమలజలముల నభిషేక / విధులు దీర్చె.

వ. అనంతరం బవ్విభీషణుండు వృద్ధామాత్యుఁ డగునవింధ్యుంఁగూడి
సీతాదేనిం బురస్కరించుకొని వచ్చి రామదేవునకు నివేదించిన
నతం డామె స్వీకరించుటకు సుశయించుచున్న సమయమునఁ జతు
ర్ముఖుండును శక్రాగ్నివాయుయమవరుణులును యతౌధినాథుం
డును సక్తర్షులును దివ్యసూక్తిధరుం డగుదశరథుండును దేవగంధ
ర్వాదిసేవితులై హాసయుక్తివిమానంబు లగ్రహించి యంతరిక్షంబు
న నుండి రుద్రుఁ బొచభూతంబులు తమతమనామంబు తెలింగించి
రఘురాముం గాంచి.

— ♦ శ్రీరామునకు బ్రహ్మగూలు దర్శనమిచ్చుట. ♦ —

ఉ. భూతలనాథ మే మఖిల / భూతములగుదు మెలంగుచునుటన్
భూతచరిత్ర ముతయును / భోల నెఱుంగుచు మాలకింపు మీ
సీత సతీవతంస మ గుఁ / జేసి యెఱుంగ గొకిత తప్పు నీ
వీతఱి గానిమాట లన / కేలు మయోనిజ సీమెనర్చిలిః .

వ. అప్పుడు బ్రహ్మదేవుండు రామదేవుని బేర్కొని.

సీ. భువనకంటకుఁ డైన / దివికూరి బరిమార్చి,
సకలభూతహితంబు / సలిపి తీవు
నావరంబున వాడు / దేవతాసాధ్యుఁడై,
తనచావునకె జూస / కిని హరించె
నలకూబరునిశాప / కలనంబున స్వీడు,
సతిఁ బల్కి నంటినఁ / జచ్చు నపుడ
... స సీత / నే నెఱుంగుదు నిట,
శరణింప కేలు మీ / పాశ్వాత బవసి

తే. యనుడు దశరథుఁ డరుదెంచి | తనయ నేను

దశరథుడను సీతేతఁ | దనిసినాడె

సీతఁ లక్ష్మణునితోడఁ | ప్రీతి నరిగి

రాజ్య మేలు మయోధ్యాపు | రంబునాడు.

ప. అనిన రామచంద్రుడు తనతండ్రికి విభీషణుడనం బాచరించి దేవా
నేను నాతండ్రికి వైనసీతాసనంబున బ్రవర్తించెద నని విన్నవించి
దేవల్లి కెల్ల మొక్కి పేరేబోబగ్గిహించి శచీసహితం డైనదేవేం
ద్రునినందంబునఁ జేజల్లి తీరిజటావిధ్యులకు నభీష్టార్థంబులు
సిద్ధింపఁ జేసె రాక్షసనిహతు డైనవాచరుల నెల్లఁ బరమేష్ఠి బ్రా
హ్మిని బ్రదికించె నింద్రాదులును స్వర్గంబునకు నిర్గమించి రపుడు
జనకనందిని వాయునందను నిష్క్రి మొగ్గుచే యుట్లనియె.

ఉ. నాకు మహాపకారిము నొ | నర్జునవాంఛపు సోప నన్న నే
సికు నని బాసాడె న | సింద్యచరిత్రుఁడు రాముకీర్తి యీ
లోకమునఁగూ బొంగునె | లుంగును నుండెనునంతదాక నీ
పీకరశి దలిర్చుచు | హృదయజీవి గమ్ము నెమ్మదిన్.

ప. అంత శ్రీరామచంద్రుడు సీతాలక్ష్మణసమేతుండై సుగ్రీవాంగద
జాబవత్సరిముఖపత్రిముఖపరివారంబు పరివేష్టంప విభీషణుం బుర
స్కరించుకొని పుష్పకాధిరూపం డై వెడలి సేతుమార్గంబున మక
రాలయంబు దాటి కిష్కింధాపురంబునకుం జని మావరాజ్యంబున
నంగదు నభిషేకించి యథాగతకృతగమనం డై సాకేతుంబున కరిగి
హనుమాతుఁ బుచ్చి సగదిగ్రామంబునఁ జీరవసనులై యున్నభరత
శత్రుఘ్నులం దోడి జెచ్చి తత్సమన్వితం బైనరాజ్యంబు గ్రహించి
తారాబలచంద్రబలయుక్తం బైనయొక్క శుభముగూర్తంబున.

---♦ శ్రీరామపట్టాభిషేకము. ♦---

సీ. ఉభయపార్శ్వముల / గొడి తమ్ములు భిక్ష;
 భరితులై ఛత్రచా / మరము లిడంగ
 వామభాగమునగు / నైభవం బెసలార,
 గనుల నప్పుచు సీత / గరిమ మెరియ
 ప్లవగానురేశ్వరల్ / పగివారయ్యులై,
 మద మొప్పు నిటు నటు / మూగి కొలువ
 బనమానసూనులు / భయభిక్షయుక్తుల,
 బాదపీఠముకడ / బానుకొనంగ

తే. గడలఁ బోరులు బందుగుల్ / గనుచు నుండ
 రమణ మెరియంగ వివిధము / ర్యములు నొయ
 వామదేవవస్థిలు / పలుకె శుశ్రుతులు
 రాముఁ డప్పుడు పట్టాభి / రాముఁ డయ్యె.

వ. ఇట్లు పట్టాభిషిక్తుం డైనరామచంద్రుండు విభీషణసుగ్రీవాదిసుహృ
 జ్జనంబులం దగినవిధంబునసత్కరించి వారివారి పొందుపట్లకుం
 బుచ్చి యత్నేశ్వరునకుఁ బుష్పకం బర్పించి తాను గోమతీతీరంబున
 ననేకయాగంబులు చేసి నానావిధభోగంబులు గ్రాల గుళలపులను
 పుత్రులు గాంచి పదునొకండువే లేండ్లు రాజ్యపరిపాలనంబు గా
 వించి సీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్న సమేతుండై పరమపదంబునకు
 నిర్గమించి కర్ణశేఖరం డయ్యె నని చెప్పిన విని నైమిశారణ్యవాసులు
 సూతుం జూచి శ్రీరామానుగ్రహపాత్రుండై చెన్నుమిఱినభద్రదా
 దివృత్తాంతంబు నెప్పు మని యడుగుటయును.

ఆశ్వాసాంతము.

శా. శ్రీభద్రాచలరామభద్రపదరా / జీవద్వయాభక్తుండై
 శోభాప్రాభవనైభవాంచితపదా / న్నైకప్రభావగుతుండై

సాభాగ్యునియన హస్తకొండపురిలో । సౌఖ్యములు బోలుచున్
దా భాసిల్లెడు నారిసిగను నిదయఁ ॥ రక్షింపు మోరాఘవా.

నిద్యము.

ఇది శ్రీమదఘనాతనోభయకివినిత్రే వేదికట

యజ్ఞాగ్నిపుత్ర సమాధితపిబుధరాజ

శ్రీపాదస్మృత్యుక్తవిరాజప్రణతం

ప్రసక్తిభద్రాచలరామచరిత్రం బను

మహాభరతంబునను

ద్వితీయాశ్వాసము.

(శ్రీ)

శ్రీ భద్రాచలరామచరిత్రము.

తృతీయాశ్వాసము.

—००००—

క. శ్రీమన్నాసింహరామధ

రామరసోమావనాంచి | తానులనాఘా

కామితదానావితసు

తామా ! వరభద్రశైల ! ధామా ! రామా.

ప. అవధరింపు మక్కాశకుండు శౌనకాదిమహామునులు కట్టనియె. నల్లు
వననాసావసరంబున రామభద్రవ్రసప్రసాదసమాసాదిత స్వాభవవి
స్తరంజై ప్రస్తుతం బ్రసయమృగప్రస్తరంబు మేరుపుతుంజై
మహాప్రభావగుణం బూదె దత్ప్రభావం బెల్లందెనియె బెప్పెద
నాకర్ణింపుఁ డని యిట్లనియె.

—| మేరుపర్వత వృత్తాంతము. |—

సీ. గృహములన్నియును బి | త్యహము నేగిరిరాజ,

మునకుఁ బ్రదక్షిణ | ములు పానర్పు

హరునకుఁ దిప్పురసం | హారకాలంబున,

నేయహార్యము చ్చాప | పై యెసంగె

సింద్రాద్రిబృందాంబ | కేంద్రుల కునికిప,

ట్లయి యేమహాచల | మతిశయిల్లుఁ

దనతోడఁ బగ వట్టి | దాయయై వింధ్యాద్రి,

యేగోల్పమున కోడి | యేవు దక్కె

తే. నమ్మహారత్నసాను వ / సంతరత్న
నిలయ మత్యున్నతాశిరిగబు / సింహపర్వ
కోత్తైనుమా స్వస్థిమలనుమా శో / కోత్తైనప్ర
భావిభావిత మగు మేరు / పర్వతంబు.

తే. ఆసుమేగుప్రసక్త వ ది / లాస్యోదయును
గామరూపముఁ బలిగిస / కార్తవీర్యుని
దిప్ర్యుషం బోలె నై మేరు / నేని గుండు
పొలతుకిం బొడ్డియాడి ఘెం / పలకు నతియె.

తే. మేరుదేవి తనకుం / గోరికి దీర్చి
నుల్ల మలరఁ జేయు / ముందు గోరికి
శాపముల్ల గోలువఁ / దింప మహాత్వము బు
జ్జితయ ముల్ల సుప / సతయె దివ్యె.

తే. కింబసేరి స్థితి తలఁపె /
పడతు? యో చక్రవైభి / నములు సెలంగి
సింహకొని వెలుంగుచు నుండు /
గోడుకులు పుష్కలగును / గుండుల బహుమన.

వ. ఒక్కనాఁ డేకారాబున సంతానాపేసె పడెన సంతాపించుకాంత /
గాంచి యట్లనియె.

తే. పున్నామనరకిమఁదలి
బన్నంబులఁ బిచ్చికి సేతి / పులినియుల్ల
త న్నుద్ధరించు గావన
నెన్నంబడఁ బుత్తుడనుచు / సింహా నతివా.

తే. కాశి నైనను బుత్తుని / కడస్సనన
మడియ మోక్షము కిరతలా / మలకి మనరో

వేయునేటికిఁ గొనుకులు / నెలయఁ గెనె

పెగుపాస్రలు జన్మలు / విగతఫలము.

శే. కాన సూనులతోడ స / మాన్యును

ఫల మొసంగునట్టి దిద్దును / గొనును బోను

మనకుఁ బుత్రులు గెలుచు మా / పాశీష

తపము గా కొనుచు వేదవి / తన్విత బుధి.

చ. భువిపలులు బుధి కౌగిలు గులు / బుధునితోడ సుమేనులైల మే

పవనము పక్షమున బులులు / భక్షణ పాయకి వాన కెగడి కి

య్యనమునకున్ జలింపు కొని / పోబుచును బులయొగడ్లు పల్లసం

భస్మనిగుళించి పెదపము / భక్తి గొనరై పృథివ్యబింబునన్.

ప. ఇట్లనన్యసామాన్యముగా నత్యంతాన్యతతోపాద్యమా దీక్షతుండై

ధర్మనితపంబు నేయునున్నది నొక్కనాచు.

— / మేనుపునకు భిక్షునిఁ బుట్టెట / —

క. కమలజంబు నుల్కి గుట్టె

కిరీసుమున రామాగ్నినాగి / గిరి సుకృతమతి

గొనును నిజి చనియె గాల

కిరీసుమున నాకి జంబుచే / గ్రానము కొప్పై.

ఉ. మేరుమహాధరి బహుల / మేయగుణాకిరు ధైర్యసూనుని

గోరిక మేరుజీవి గనఁ / గొంచెము గానికుఁహహలాబునన్

గిరిచి బాతకిరీమును / గిర్యలు పెచ్చుగి భద్రనామమున్

జీచె రామభద్రపది / దిహిత్యున్ చొనునారుమిగుటన్.

గీ. రామభద్రునితోట్లట / రామశోభింప

లక్ష్మణునితోడ నేయుప / లాబునగదు

నధివశించి పగ్గశ్రమ / మపనయించె

నాయుపల మిట్లు భద్రుని / యాచరిగి డె.

వ. ఇట్లనతరించిన భద్రుండు దినదినప్రవర్ధమానుండై పూర్వజ్ఞానబుగ
గలిగి.

చ. మగఁగ నత్తి తాత యని / మాటలు నేర్పెడునట్టిపట్టునన్
నిరితము రామ రామ యని / నేమము మీఱగ నాడఁజొచ్చె సా
బరమున విద్వేముల్ సలుపు / పట్టన నెట్లన నిల్చి రామునిన్
గిరమరుదారఁ గొల్పుటకు / గా మదిసేయును భద్రుఁ డగ్నిమై.

ఉ. రాముఁడె బ్రహ్మవిష్ణులును / రాముఁడె రాజకలాకిలాపుఁడున్
రాముఁడె సర్వదేవతలు / రాముఁడె సర్వమహీధరంబులున్
రాముఁడె సర్వభూతిములు / రాముఁడె సర్వనదీనదంబులున్
రాముఁడె సర్వోత్తములు / రాముఁడె సర్వమటంచు నెంచుచున్.

క. ఆటలూర్ భాటలూర్

మాటలూర్ రామ యచుచు / నూటికి భద్రుం
డూర్గాడక నిరతంబున్
నోటికి దాళింబఁ లేక / నొడుపుచు నుండున్.

సీ. బాల్కంబునన్ రామ / భద్రుం డొనర్చిన,
చర్య లాటలూర్గఁ / జలుపుచుండు
రామకళ్యాణంబు / రమణీయసరఁజై,
బాడుచుండును గానె / ఫలతిమీఱఁ
గాగతారగిమనవృ / త్తాంతంబు మదిఁ దోఁప,
సారెకుఁ గనుదోలు / సీరు వెల్లు
పంక్తికంఠంబు నీతఁ / బట్టినవార్తలు,
వినిచి యేడ్చుచునుండు / వెక్కి వెక్కి.

గీ. దుష్టసంహారకథఁ జెప్పి / తుష్టి నొందు
పుష్పకం బెక్కి సాకేత / పురికివచ్చి
రాజ్యపట్టము గట్టిన / రమ్యచరిత
నిదివి యానందమునుగొందు / మది నతఁడు.

క. పరమేశ్వరమహత్వము

పరిపాటిగ బుత్తుఁ దీర్చి / భక్తుఁ డగుచున్

బరఁగుచు నుటకు మేగుట

పరమామోదాబు నొందె / భక్తుఁ డగుటన్.

ఉ. భద్రుఁడు రామభద్రపద / భక్తుఁడు గావున నానిఁ జూడఁగా

నన్ములుఁ గాననబులు మ / పోనకులున్ ముసిపళ్లశాలలుం

భద్రమతిం గను గొనుచు / బ్రహ్మహ మున్నలుచక్క మెట్లనుచున్

నిద్రకు భుక్తికిన్ మనము / నిల్చి ని నా డగు యుగై భక్తుఁడై.

—♦ భద్రునినకునారహించు పత్స్యకమగుట. ♦—

క. వెడగువలె నిట్లు పత్తిదిన

మడపులలో రాము నరియ / నగుచునొక నా

పెడఁ గాంచి సురమునిగుగై

వడిఁ జనిఁ బ్రణమిల్లి నాని / పాదబులుగున్.

చ. నిలిచిన వానిఁ గాంచి ముస / స వెన కేగుట క్లుక కానలన్

మొలగెద వేను నారగిండు / నెత్తిది మెల్లనామధేయములే

చలుపు సునిన్నభిహా డను / గనని మేరగిరాదపుత్తుడన్

నలుగడ సుచరితు నిట / నాకులచ్చనము రామునిం గనన్.

కి. పరమేశ్వరగణ రాముఁడు

పరికిరపఁగ నాకు నపుఁడు / బహియిగ నచ్చున్

నిగుణాభిఁ జాలిఁ జరిగిన

శ్రేణు వెల్లగిని నాకు దల్పు / దే ముసినాథా.

ఆ. కినులకిచ్చి నీలు / గినుగింకు నుప్పురా

త్పనుని రామచంద్ర / భక్తి గొలిచి

సారకింబు గాగ / సల్పుకొందును నాని

పుట్టుగడను దెలియు / వట్ట నీకు.

వ. అనిన వానినిశ్చలభక్తి నొలుగుగ గోరి నాగమండు నాస్తిక వాదం
బునకుం జొచ్చి గుట్లనియె.

ఉ. కొండిక వీ వెటుంగ వొక / కొంచెము గాని సుమేరుపుత్ర రా
ముండు పరాశ్వాదుం డనుచు / ముచ్చట లాడగ జొచ్చి తక్కటా
కొండకు నునని వి టను / కొండ దగు దగు గాని మేడినీ
శుం డగురాముండు పితఁడు / చూడ బరాశ్వియ్యుండు చొల్లనే.

తే. ఎన్నఁడు పుట్టి చచ్చిన / పృథకుమారు
క్షుణ్ణ ముని నెపు మెదివచ్చి / దోషగ్రాతు
మెదిట పునమయే వాఁడు / నాని కొండకు
పొర లులు లుదె బోవుట / లేటి కియ్య.

ఉ. మానవమాతృ / మాతా గోక / మానినతి శి సతిన్ హరి యగా
మానిన మానిన యనుచు / మాన్యవ నేచ్చుచు గాననాబులన్
దా ననమన / బొందు కి / బా కపినాథుని కాష్ట పట్టుచున్
వానిసహాయము గలుగు / నానిని గొల్లెను గొల్ల రావణున్.

క. అట్టివాని చ / మునుట నెపు డెలా
వానిదర్శనంబు / పడెను సోచి
శ్లోకవారి నగుచు / విడిచి బుసా బడి
యరుగుచు పా నాని / పొలుపు దెప్పి.

ఓ. ఏనాఁడు చచ్చిరభూ
బాని గన నెంత నేఁడు / పొందెటేను
దౌ నంచు నెంచి వెచ్చ ప
యో నీయాసల్ ఫలించు / నో కద చవుమా.

వ. అనిన నుల్లంబు జల్లు మన వల్ల బోయి డిల్ల పడి యు నమ్మునీ
తల్లజం గని యల్లన సత డీడ్చినియె.

ఉ. తారకమగత్రరాజమున / ధన్యుడ నై మునిమాన్యుడైన నీ
వే రఘురాము నిట్లు లభ / మాధముగా వ చియింపఁ జొచ్చి తే
నేర నినున్ వచిలుగుటకు / క్షేప్తివారలు కాదు లి'మృతం
గా రిగిం సేయఁగే వినుమా / ఇటు శిశ్యమునోప నానుపల్.

క. నాచిత్తవృత్తి నెలిచును
సినెప్పటి లనుచు / నాకు నొకటిగ నయ్యెన్
నాచెయ మేరన్ / కాని
నాచెల్లకు నీడు నుపాలు / నాగాచము ౩.

ఆ. వినఁగ నొల్ల నీకు / వికృతవాక్యములు
దాని నిట్లు పలుకుఁ / బూని నాపఁ
గాని కినుకఁ బూని / పాగు శ్రీరామున
త్రివ మనుచుఁ బెప్పు / దలఁతు వినుమా.

సీ. పెరుచేఁగ నైయోలి / మీరుకు నెక్కిలికాని,
నక్కను నెచ్చుట / గాపినాఁడు
తామేటియె యి / దగికొనఁ ముక్కున,
పంగి నెత్తి పీఁపున / దాపినాఁడు
కోల్మఁగ పాతాన / కుహరింబునఁ దూర,
కిసకాశ్మిని బట్టి / తునిమినాఁడు
నరసింహమూర్తియై / పరఁగి భక్తునిఁబోన,
దైత్యుని వేల్చిఁజేదఁగినాఁడు.

తే. గిటకయై బలిదాసయై / గిట్టినాఁడు
భార్గవుడై దూరాత్ముల / గాపినాఁడు
రాముడై గావణాసుగు / రాల్చినాఁడు
నినెల్లఁగి వె నా శిష్య / నో నరసింహ.

తే. పృథియుగంబున దుష్టులఁ / బట్టి కొట్టి
 శిష్టులను బోగిన సమర్థుని / శ్రీతితలమున
 ధర్మసంస్థాపనాము / తగినెలుంగు
 నట్టివిష్టుఁ డనన్ రాముఁ / డగుచు గాడె.

వ. అమృతాత్మనిహాతాత్మ్యులును బెప్పెద నాకర్ణింపుము.

సీ. ఎవ్వనిపదగిజం / పీఠి సోకినమాత్రం,

బాసాణ మది యొక్క / నడఁతి యయ్యె

నెవ్వఁడు కిడకేల / నెట్టి చూచినమాత్రం,

ఘోరకావల్ మానా / తునియ లయ్యె

నెవ్వఁడు చేసేత / నిశ్చ ముట్టినమాత్రం,

పరశు గామునిస్వ / భంగమయ్యె

కెవ్వనికందోయి / యెఱుఁబాసినమాత్రం,

రావఁడు శిల నొక్క / చావ నయ్యె.

తే. నట్టిశ్రీరామచంద్రుడ / హర్షధైర్య
 సామర్థ్యం డతివైభవజితామ / శోభించి డమక
 కీర్తిచంద్రుడై వైకుంఠ / మూర్తిగాఁ
 మర్త్యమాత్రుడై నర్జును / నకానినాథ.

ఉ. ఆరఘురాముడే నుచకు / నందఱకు నొ కులవైవమంచు ల
 శ్రీరమణుం డటంచు సుక / సేవితఁ డాచు సమస్తవిష్టపా
 ధారవిభుం డటంచు బర / తత్వమటంచు బ్రహ్మ డంచు నే
 సారెకు జానఁ జేసెదఁ గల్గు / శానుమహర్షుల విష్ణు నారదా.

వ. అని నిశ్చయజ్ఞానంబునం బలుకుచున్న మేరునదనూ గంగిలిండు
 కొని శతానందనందనూ డానందాబునా బొంగుచు నిట్లనియె.

—♦ నాగదుండు భద్రానకు రామప్రభావమభివర్ణించుట. ♦—

గీ. భద్ర నిష్ఠుడని మొనసె / భక్త నెఱుంగె
 గొరి నిశ్చయమైన / మారయుమతి

నిట్లు పల్కితి భక్తుడ / పీన కాని

నిన్ను బోలిననారు బే / రెన్న జగతి.

శా. మాయామానుషవిగ్రహము ల్విజగ / న్మాన్యుడు ధన్యుడతా
క్షీయుర్విం బభవిచె రాముఁ డెన స / ర్వేశుడు సర్వజ్ఞుడ
స్వాయత్తేజసి సత్ప్రధానమున వి / న్విం బెల్ల టిహిచు గే
నాయ భా క్తుని నానుమోక్షమహిమన్ / వ్యాపితు నీతిగన్.

చ. పలియుపదేశముఁ బడె / పార్వతి తొట్టె గామముత్తిమున్
సతతము సుస్మరించి కెడి / సర్వజగజ్జక్త సయభూ
రితనిమహాత్వముఁ గెలిగి / రెచ్చి రమాముఖ దనతొంగి నా
సుత యగు లోకమాని మునిసొంతకు నెసెత్వరియై మహోన్నతిన్.

క. తలక్రింగు గాఢ దారికి
మెలమిన్ జహిలించి పుట్టు / నసగినముఁగా
జలరె మును రామచోతము
వెలయించి కపింగుఁ డగుచు / విశ్రుతికీర్తిన్.

గీ. రములు ధాతువు క్కోడ కి / ర్గలు గాన
నూనులచ్చటఁ గ్రీడితుని / దాన రాము.
డనంగి గోరది గజరథ / చనయుఁ డలరె
నతఁడ పరమాత్ముఁ డన్యయుఁ / డచ్యుతుడు.

మ. అనని ధర్మము లుదగించుటకు న / స్తవిర్భలించెన్ రమా
ధన్యుడారాముఁడు రాఘవాన్వయమునన్ / దానైసకార్యంబు గా
ననతారాంతము నొంది పొందె పరమ / య్యజ్ఞాక్షు నీక్షేచుటల్
దఫలం బోదా తపాబు జేసినను బ్ర / త్యక్షం బగున్ మానికిన్.

ఉ. కావునఁ బూర్వజన్మమునఁ / గాపుర మూషినచోటిచెంగటన్
నిపు దమించుచు మట / సేకు గమాధపుదర్శనం బగున్

నావచనంబు నమ్ము మన | నారదహానికిఁ గేలు మోడ్చి భ
 ర్గాననిభృత్కుమారుడను | నాన్తివెలాన్పుచుమైత్తిగూన్పుచున్.
 గీ. నీవు చుట్టొబడై నాను | నెగులు దీట
 చెప్పితివి దాని నేను ని | చెప్పినట్లు
 నాతవిగాతమున మున్ను | పీఠితున్న
 చోటఁ దిప్పిలుతు రామునిఁ | జూడఁ గోరి.
 వ. అనిన నానూ డిట్లు చేయుమని చెప్పి యుత్సాహము నొందె
 భగవానుడు రామభద్రదర్శనమాలస్రుత శల్లిదంపతుల కెఱిగించి
 తిదినుమతము వడిసి త్రవ్వకతీర్థంబున క్షిణి యటనుండి గోదా
 వరీ తటాబువట్టి సోలు సోలు పవభద్రక్షేత్రంబున కుత్తిరంబుగను
 నారసింహక్షేత్రంబు దక్షిణాబుగను గోదావరి నొరసికొని యున్న
 పుణ్యస్థలాబునగ జరిగి ప కుండి తపించువాడై.

—● భగవానునిరాదానుమతంబున బర్వతంబగుట —

సీ. చరమసాధ్యానా | సుభాగినిస్థితాతు,
 కంఠతాతీప్యన్త | నములు గలిగి
 మౌఘ్యప్రసూనవా | మములు దాలినే నా భ,
 గణముల రాయశృంగ | గములు గలిగి
 నందనానందమా | కిందబృందములనొ,
 గప్పట్ట బలుకోన | గములు గలిగి
 ద్రవిణభాగదాగార | తఱి బోలి మేలిమి,
 గాత్రడుమశికంధ | రములు గలిగి

శే. పూలతాలి గుబుల్కాను | సోదలు గలిగి
 కోశ్మనుండి పాతెడుసెల | యేర్పు గలిగి
 యుగుమహాత్మాబునను జూడ | నొప్పి యప్పు
 పచల మయ్యె సుమేర్వచ | లాశ్మజాను.

న. ఇట్లు మహాచలంబై మహీమండలంబున మహామహిమం బాలుపొం
గునందు.

చ. నటిన వెండి యంటుకొని | నల్వగు చెల్లును స్థావరత్వము
దొంగి ముఱుగుచోటలకు | దోరుచు నేగుచెల్లు మర్త్యుల
టణిముఱి నాడుచెల్లు చదు | వల్లగుచెల్లును గాలి సోకినన్
మఱి బ్రదికించుచెల్లును గ | నాబడు నానగమందూ బొందుగన్.

స. నుజ్జయు నఖండవైభవసమృద్ధి బొలుపొందునమృతాపర్వతంబు.

శే. జగతి జనులకు భద్రముల్ | సలుపుకతన

భద్రశైలంబు నా బేర | బరగుదాని

నుహిమ గొనియాడ దరమె యీ | మహాలిలమున

నొప్పి వేయున్నవాగు వె | యోర్చి వైస.

శే. లచటితాల్లెల్ల దేవత | లచటిచెల్లు

జేమలెల్లను గల్పక | భూమిరుహము

లచటిచెంచు లెల్లను సిద్ధ | యతులు సచటి

భూమి యంతయు వైకుంఠ | భూమి యగును.

స. అట్టిమహావైభవంబున బొలుపొందునపర్వతిరాజంబు.

తే. శౌతమిప్రాక్తిటంబున | గంగనోరస

తొల్లి రాముడు వోలున | తోర్చివ సరసి

కొనుచు బస్సమముఖముగా | గుదిరి యుడి

నర్వికల్పసమాధిపై | నిలిచి యపుడు.

స. ఇట్లు పన్నగశయాను సంతస్సన్నిధానంబు గల్పించుకొని పదిరెండు
వేలదివ్యవర్ణంబు లత్యంతఘోరితపంబు గావించె సత్ప్రబోమహిమం
బునంజేసియైససౌతాపంబున నెల్లలోకంబులకు సంతోభం బయ్యె
నయ్యవర్ణంబున నిద్రాద్రిబృందారకబృందబులును మునికదగంబు
లును గదలి వికుంఠంబునకుం జని వైకుంఠుని గని యనేకవిధం

బుల వినుతించి నమస్కరించి భద్రాచలపర్యటనము జగదు
పద్రవంబు నెఱంగించి రక్షింపు మని ప్రార్థించుటయుం పసన్నుం
డై పుండరీకాక్షునికు సాదానాథునిగి వాగి కల్పనియె.

- ఉ. భద్రా నెఱుంగు వినుడు / నాడు సుదీయపద్యాభిమతి
భద్రము వానికిం గలుగు / బల్కి తదీయపర్యటన
ముద్రి యొసంగి లోకముల / బోలెద మారట శంక దక్కి ని
ర్విద్యసుఖంబునన్ మనుడు / నేల గల సంతకు జూత యేటికిన్.
- వ. అని వేల్పుల నెల్ల నంపిపుచ్చి.

— భద్రాచల రామభంగము దర్శనమిచ్చుట —

- ఉ. లచ్చిని సేత గాఢ మఱి / లక్ష్మణమూర్తిని గాఢ శేషునిన్
ముచ్చటఁ జేసి తా నపుడు / ముందటిరీతిని రామచంద్రుడై
మెచ్చుచుఁ జెల్వ నక్కనను / మేకొని చాపము శంఖచక్రమున్
హెచ్చగుచేతులఁ బొదల / పంపెసలంబుల నచ్చ ధూమికిన్.

- తే. భద్రాచలజూచు బోదర / పాటవలన
సన్మహస్తమునగ బాస / జన్మశంఖ
మవలిచేత సుదర్శన / మపుడు వ్యవ్య
యముగఁ గైకొనిభద్రాద్రి / నవతరించు.

- తే. నచ్చి భద్రాద్రిచెంగట / నెచ్చి నెలివి
వత్స! లె మ్మేను వచ్చితి / వరము లేయ
రామచంద్రుడ సేతపఁ / పాద్రవంబు
మెచ్చ వచ్చెను బ్రేముడి / పెచ్చి పెరిగె.

- వ. అని పలికినం బులఖండంబు లొలుకునప్పలుకులరవం బాలించి
నెమ్మనఁ బులకలు చేర నానందభాష్యంబులు గాఢ గన్ను విచ్చి
తనకట్టదుట.

సీ. నీలంపుతాఁడాల్ / డీలింపఁ జాలుమై,

కాలమేఘుంబు నాఁ / గరము దనర

నీల దాఁపలిచక్కి / చాలుపేరిటక్త్తి,

కొక్కొక్కరుమెఱుంగు నాఁ / గొవరు మిగులఁ

బేరురింబున జారు / పేరునఁ గొస్తుభ,

మింద్రచాపంబునా / నెసక మెసఁగఁ

గడ ధనుశ్శంఖుచ / క్కములందు గంటలు,

చాతక సతిమునాఁ / నీతి యుసఁగఁ

తే. బరి చుకిసిగారి సము భక్తి / వరుల కొసఁగు

వాసి దాఁకల సల్లమ్ము / లాసి తెమ్ము

చున్నవాసి నుర్కమఁ బల్కు / చున్నవాసి

రామభిమిగిసి భద్రునింబ / రమణఁ గనియె.

క. కిని భయము భక్తి విస్మయ

మును వినయము వైళ ముల్ల / మునఁ బనఁగోన మె

దివి సాఁగిం పడి సామో

గినమిమ్మలై దేసి ముల్లు / కిడికి నుడిచెన్.

దండకము. క్కొనకహృత్ప్రయోజార్యమా హతుకాహర్యధ్రర్యా విభా
వస్వస్థాచానగోత్తరద్భవా భావనాతీతభావా భవద్వైభవం బెన్న
నింద్రాభవాభోద్భవాదూల్ మదిం జాల రిన్నం దిలంపఁగ నే
బొలుడఁ గొలచిత్తండ మత్తుడఁ జాలం బామీ నాగ నేలయ్య
మాయామరుష్యాదినారాయణా! నారిదవ్యాసగ్రాదివాచంయమ
స్తోత్రీపాతా! మహాభావ సేవ కదా పిడి దాల్కొన్నగోపంబు
శీఘ్రించి దంతందుర్ రింపుట వీవకిదా యేకిదా చోరుడై సరథం
జేరునాసామకుం గామురుం జీవ ప్రయేపు వేమాపి పెన్నిమ్మ
లత్తాత కిర్పించి త్రవేకదా వీడి దాఁబేలనై లీలము వెల్లిలో మున్న

గట్టెత్తి బిట్టాది దేవా? కెంతేసుధాపాశ్రమం నిచ్చి తీవే కదా
 సోకు దా నేల జుట్టుగిరి గోలంబున పుట్టి బిట్టాతని గొట్టి
 లోకింబు రక్షింతు పవేకిదా! జోకి దాకొచ్చి శ్రీనారసింహుండ
 పై రంహ మూర్తిత్వసంహారముం చేసి యీతాత్మనాన్లడం బ్ర
 న్నదనిం బోయి పవే కిదా! సోకిదా! గురుకులంబునై యబ్బలి
 వేడి ముల్ల కిముల గొంతు వివే కిదా! లోకిదాహంబు వాపంగ
 రాముండపై సారెకు రాజుగింబు లోయి లోయి వేధించి
 పవే కదా యేకి దారామకూలవశా! దేన! శ్రీరామనామంబున
 లోకివిదా! నిజం రాజుగి గూర్చి గానదభవం బంది నాపా
 భాగ్యంగి పై చెంగిలం నిచ్చి నన్నేలనున్నట్లని నావికుండా వాసు
 డ వాడేనదేనది నాదేన! నీ కే నమస్కారి మ్పించెద న్నన్న
 రక్షింపనే దానుని రామచందా! పృథ్విపూర్ణ చందా! నమస్తే
 నమస్తే నమ..

వి. అని పార్వతి ముత్యము.

మ. అలనా ఉచ్చిసభాస మేమిది కి నాన్ద్రాద్భుతాదై ధరా!
 తలమందెం బ్రభవించినాది ముత్యము (దిశ్చార్వవిభానము
 గలుగుకొనదగుభక్తి నామనము నా కిచ్చెను సదాన నీ
 విలసదూహము జూడ నిల్లు తిపము (స్వం జేయంగా బూనితి.

క. నిను జూడ కొక్కిరిమిమము

మన జాలక వెల్లి నగుదు (మహితల మ్మన
 గాని తిరుగుచుగిరి నారద
 మునికృప నే నిల్లు గొట్టి (ముద మెద గొంట్ల.

ఉ. తొల్లిట నీవు నాపయి బ్ర (తుష్టమతి సత్కారం దమ్మనో
 న్నన పచ్చి నోచ్చెను (భానుభవం బది కోటిజన్మముల్

చల్లిననాటికే ముఖపు / సేయగ రానిద సుమ్మ దానితో
 నల్లసురాధిపత్యసుఖ / మూతయు నగు తన రాదు రాసువా.

౧. అని వేడి భద్రుని డిట్లను

నను నేలఁ దలచివేసె / నారాయణ శి

ననుమనితో ధరశిఖర

నాము నాశిరమునగు / నులగు నలయుక.

౨. భద్రుని పత్యునిభక్తి తాపత్యమున బ్రస్తుతించి పొచ్చించిన
 బ్రసన్నుని పుండరీకాక్షుని పీఠానవాసమున బ్రసన్నుని
 విచ్చించి సభాసు సువచనవినారవి నున్న మేగునదనా! నీకో
 నుండబున నేను నీభక్తమున సమానుజులుగా సంతతి
 నానబుడి నీకు శిఖ్య బాసగుచున్నాను నీత్తయు నాచం
 చ్చెందరవచ్చె యును నది నాశియు.

౩. నాతాదాత్యము గూడినను జగతి / బ్రహ్మలింగంచుచుక
 పూతాత్మము పుణ్యమూర్తి నగుచుకొనినాని కల్యాణతమా
 దేతాదృష్టిధ ముచు నెచుటను గా / కెంజే నుఖ నిచ్చుచుక
 తేనెగీర్తి కలుసగు మోక్షపదము / కేకా గ నానామనక.

౪. పితృబున నిత / నెదనొనుగోతము,

పుణ్యహృది బగు / భూజులకు

నిను భానువారిచు / లను నలగొన్నట్టి,

వారికి బుద్ధుని బ / వారి యగుచు

నానందమును / నితల బునఁ గెన్ను,

జనులకు సాయుజ్య / సాపద లగు

నాపూజ లీ చోత / నోపి చేగినవారి,

శివరూపాశ్వాసు / తనన సునగు

ఆ. నీదుదర్శనంబు / నాగు సుసేవయు

నేదినంబునగు / నిచట నెవని

కగునో వాడు ధన్యుఁ / డై మునిమాన్యుడై

చెన్నుమీఱుచుండు / షీ తిశలమున.

క. అని వరము లిచ్చి రాముని

డనురాగము లోడఁ బర్వ / తాగిమునగుడు

వనితయు ననుజుఁడు గొలువ

గానరాఁగ బశ్చిమాభి / ముఖుండై సుఖమై.

ఉ. భూపతిహాపుఁ డైనరిఘు / పుగిన్రు డంగిన వాసుభాగమం

దేవగుణ్మునన్ నిలిచి / యుండులరారిగ నితదాపుగా

దాపలిచక్కి లక్ష్మణుఁడు / తాల్చి శిరబలు చాప మొప్పుగా

నాపరమోత్తమం బయన / యదిశిరబలున నిల్వై బెల్లున్.

క. మోసన్ గూడుభు లాసలు

భాసిల్లెన్ ధరణి బుష్మ / వన్ము గుణ్సన్

జేసిరి నృత్యం బచ్చరి

లాసరసిజనాభుఁ డమ్మ / న్నదీ వసింపన్.

చ. సురపతియున్ విరించియును / శూచియు గీలియు లోకపాలుగున్

సురలును దేవనానులును / సున్దులు సిన్దులు సాధ్యులున్ ద్విజుల్

ధర నగునెల్లవారలును / దాశరథిం గనువేడ్క నమ్మహా

గిరి కిగుడెంచి రప్పు యోగి / గేవల భక్తియుతాంతరంగులై.

క. ఆభద్రాద్రి వికుంఠము

గా భక్తులు దేవమునులు / గా శాతమి శో

భాభరితము విరజానది

గా భావించుచు వసియె / గంజాక్షుఁ డటన్.

క. ఈల రామదేవుడు

శైలాబున నెలసి యున్నాఁడు సమయముగోలె

భూగోళవికుంఠం బన

గా లలి భద్రాద్రి దన గెఁ గాశ్యపియందున్.

వ. ఆభద్రానల తేత్రాబుచు యున్న భక్తముక్తిప్రదంబు లగుననేక
తేత్రాబులును దీర్ఘంబులును నల ననిన విని నైమిశారణ్యవాసు
లాయాత్రేతంబులమాహాశ్వుంబును రామోత్సవార్చనాదికంబును
సవిస్తరంబుగాఁ జెప్పు మని సూతు నడుగుటయును.

—♦ ఆశ్వాసాంతము ♦—

శా. శ్రీమద్రామాయణమునా ప్రాప్తికిం ల సేవించికిం బుత్తులై
పేమక బంధితపక్షపాతయగుచుఁ గ బేరది విఖ్యాతికై
భూమి బాల్చిన నారసింహుఁడు జన్మ సూర్యప్రభావోదయుం
శాముష్యాదులఁ జొప్పు గాత రఘురా మావాప్తసంపదతి.

గద్యము.

ఇది శ్రీమదధునాతనోభయవిమల, వేదికటయజ్ఞ

గోపుత, సమారాధిత విబుధరాజ, శ్రీపాద

కృష్ణమూర్తికవిరాజప్రణీతం బైనభద్రాచల

రామచరిత్ర బహుమహాప్రబంధంబునందుఁ

తృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ

శ్రీ

భద్రాచలరామచరిత్రము.

చతుర్థాశ్వాసము.

— శ్లోకము —

క. శ్రీమూర్తిగణపకూలగాబుధి

సోమా! ధరింలలాను / సునినజల

శ్యామా! ఖలకులగిరిసు

తామా! సుగుణాధరాను / రాఘవరామా.

న. ఆనధగిపు మర్రికూలు శౌచకాదిమహామునుల క్లిచ్చియె నట్లు
రామభద్రతాదాశ్చ్య బునావేన రామభక్తిగును బోలె నైన
భద్రాద్రిప్రభానాబును తేలిమాశ్చ్యబును జెప్పెద నవహి
తులలై విను డని నోడియు.

—♦ తేత్ ప్రభావాభివర్ణనము ♦—

ఉ. న్నానముసాధ్యయుఁ డపము / సనఘజయుఁ డామాదానముల్
ధ్యానము శర్మణాబు మొద / పై న నొకించున భద్రశైలము
దానినమాత్రం గోటిగుణ / ప్తు ఫలిలు చును మానవాభి కా
స్థానము కన్న పూజ్యుల / దాబగుచట్టిది లేగుమాడగక.

ఆ. కాశిగంగానాథ / గలసిన మణికర్ణ
కాజలాబు కన్న / ఘనతరంగు
భద్రశిఖి నొరసి / పాటుగోదావరీ
జలము మోక్ష మొసంగు / దలంచినంత.

ఉ. ఒడ్డుకనోట గోటి కగు / మగ్నిసుపర్వుల కన్నదాన మీ
నుడినప్రభా మొక్కచికి / నెప్పుడు గా? భువిప శేటనక

మొడగు నల్ల కాశపురి / మేలన వేగున క్షణి పోవులు
బుడనుఁ జేరు భద్రగిరి / యాచాకవిపుని కింత పెట్టినన్.

తే. రామనవమికి నట కేగి / స్వామిఁ గులసి
దళసహస్రములఁ బూజ / సలిపి యుపవ
సించి నాఁడు జాగరణంబు / చేసినట్టి
జనుఁడు కైవల్యమును నొంది / తనరుచుఁడు.

చ. విడువకి మూడున్నములు / వేడుక లోడికి లెత్తి భక్తిలో
నిడుకొని భద్రగిరిమున / కేగి రఘుపాద్విపలుఁ గాంచి త్రిత్రము
దడఁపె రామజన్మదిన / మౌన భజించినవాఁడు పోషిమి,
బడియును వాజిమేధముల / వచ్చెనుఁజ్ఞానములు బుఁ గాంచుచున్.

తే. బ్రహ్మహత్యాదిపాతికి / భాజి యైన
భద్రగిరినివాసుఁడై / పరీభ మిఱు
రామభద్రుని గని మొక్కి / రమణ నొప్పు,
బాతకింబుల బెడఁబాసి / పూతుఁ డగుచు.

తే. ఎవ్వఁడే గాని భద్రాద్రి / కింత మోతఁ
బ్రాణములఁ బాసె నేనియ / ప్పంచజనుని
కిచ్చు రాముఁడు సారూప్య / మిం దొకింత
యేని దిబ్బర లేదని / యెఱుంగ నలయు.

సీ. చచ్చువారికి మోక్ష / ముచ్చునట్టిది తార,
కిమి భద్రగిరి గాని / కాపురమున
గొనివచ్చును గంగ / నాడి భద్రాద్రికి,
వలగొన్న నిలఁ జట్టు / ఫలము వచ్చు
జైత్రాదిసవమి నా / జానకీకళ్యాణ,
మునఁ దలఁబ్రాగ్గొన్న / ముక్తి గలుగుఁ

బరిణయమై రామ / భద్రుడు సీతతో,
రథ మెక్కినం గిన్న / నధికి ఫలము

తే. ధ్వజపటముఁ గాంచి నాతన / తరిలిపోవు
బాప మంతయు గరుడికిం / బంబునంక
గలుగుకిఁగిలులరవంబు / తెలియ వినిన
భవరజోదోషముల్ బెడఁ / బాయు నంగు.

తే. అట్టపుణ్యప్రదం బగు / నాపదేశ,
మందుదినసత్రయం బున్న / యట్టవాడప
బొందిలోపలిపాణముల్ / పోలనంత
విష్ణుపదమందుఁ దిరమైన / పిభవ మాద.

క. గోపురముఁ జూచినాతన
పాపగబులు వాఱ్ఱయు నెట్టి / పాపి నైనన్
శ్రీపతియ వరము నట్టిడ
నాపుణ్యస్థలమునంగు / ననవరతాము.

మ. గుడిపై నెప్పెడుచక్కరాజమది భ / క్తుల పోయి దగ్గించిన
ప్పుడుతెల్పమ్యముగాఁగఁదత్సమముగాఁ / బోల్పొదియల్పత్వముగా
గడు నొన్నత్యము నొంది కల్మషగతుల్ / భుజించి యవ్వారికె
ప్పుడునుం బోనిమహిమాన్నతంబగుకలం / బుంగూర్చినప్పట్టినన్.

మ. గరుడస్తంభము కాఁగిలిండుకొని భ / క్తిశ్రేణి సేవించినన్
నరకంబందలిబాధ లెప్పుడును బొం / దగ బోనిచందంబునన్
గరిమం జేయుట కాక యూర్కగతులం / గల్పించి యవ్వారికె
నిరతంబు నుఖ మబ్బు నట్ట సలుపున్ / నిర్మిద్రతేజంబునన్

తే. వడిగ వైకుంఠముననుండి / వచ్చునపుడు
సరసిజాక్షుడు భద్రుపై / నుత్తర నచట

బాదచిహ్నము నేటికిఁ బరంగుచుండు
నరసింహం బాపములఁబాపు నట్టిదగుచు.

న. మఱియు ననంతపుణ్యఫలప్రదంబై ముదం బొసంగునాభద్రతీర్థం
బుఁ జుట్టి గవ్యూలిదూరమాత్రింబులో ననేకాద్భుతపుణ్యతీర్థంబు
లు గోదావరి కుభయపార్శ్వంబుల గలవు భుక్తిముక్తిప్రదంబు
లగు వానివృత్తాంతంబులును జెప్పెడ నాశ్చర్యంపుడు.

సు. మహర్షి మీటుచు నారదుండు రఘురామస్వామి నీక్షింపఁ బరి
త్యహమున్ వచ్చి భజించి పోవుచు నటన్ నత్తత్ప్రదేశంబులన్
బహుభక్తి గని తత్ప్రభావము జగన్ త్ప్రభాతముగా జేసి నే
గుహకం బింతయు లేక చెప్పెదను మీ కుం బోయి సేవింపుడి.

— శేష తీర్థమహాత్మ్యము —

శే. భద్రశైలంబునకు నవా గాఢమందు
శేషతీర్థము పాలుపొందు శేషుఁ డాది
కాలమున వ్యాళవిభుఁ డయి కార్జునుండి
నిలిచె భాతాశమునయందు నిభృతకీర్తి.

శా. ఆకాలంబున రాక్షసేంద్రులు మహాహంకారహంకార శ
బ్దాకృష్టప్రతి పక్షసత్తులగుచున్ స్వాంతంబులం గొల్పి ఘో
రాకారంబులతోడ వచ్చి కడిమిన్ వ్యాలాధినాథున్ బో
దేకం బేర్పడఁ మొట్టి పోలి రచటన్ శక్తకుండక్ వడిన్.

వ. దాన నోహటిల్లి శేషుండు రసాతలంబు విడనాడి విచ్ఛాయవద
నుండై సదనంబు లేక నలుగడం బరిభ్రమించుచు మెక్కనాడు ప
రమేష్ఠిపాలికింజని ప్రార్థించి యిట్లనియె.

శా. నీయాజ్ఞం గొని నేను నాప్రజలు పోనీ యంచు భూలోకమున్
బాయం జాలక పాటి పోయి వసతుల్ బాతాశమం దేర్పడన్

మాముత్యము ముక్త మెరుపునుగల ముగ్ధుఁడు / మత్తెల్ల గత్తుపతుల
 మాయుడై కిము వాపి ను మృదుని నో / ముదిక్కు నీవే కదే.

క. ముగ్ధుని కేమిచనిచితి

వేగద మోల కేచి నిల్వ / నిగ్గుదేహ
 గానిలదో నీచా మాకు ,
 వానిశ్చయము పది నీ శిల్ప / పారస మొప్పుక.

న. కి నీన బ్రహ్మచర్యము పాపము విధియె.

ఉ. చింత నసాతలముచుగ / ముదివనో ముదిచోలు లేను లే
 ఈకది మృతయ్య! దను / గానల నామి మగ్ధుడై తీసి యు
 దేహి మృత నుగిల తది / యే నను గాన దపించి శంకిను
 తేకొను మృతదాన భు / స్థానుగను భుజగేదమద్రమా.

తే. భక్తిగిరిమోల నాశ్చయ / భాగముగ
 కానిమోల ముగ్ధుడనో / నిమగ్ధుడు
 ముగ్ధుల శేషము విధి నీను / కొని రయము
 ముగ్ధు కినుగెది నాతను / నిమగ్ధుడు.

ప. ఒక్కనో కిచిది గిహితము గావించి తపించును / ముగ్ధుయగ్ని
 కుగిలును బెల్ల మేల్పును వేల్పు మల్ల మేల్పు లన విశ్వనాథు
 నాతస్సమిధానము గెల్పించుకొని.

మ. భవ సింధువు! పార్వతీభవ! కవి / పర్యాయమానోత్సవా!
 భవ! నోదైభవ! లోక గా భవ! నమ / ప్రియై నుపాపాటవీ
 దన! సత్పదభవ! బద్ధమాభవ! సుధా / ధన్యతు సగహరభ
 గన! లోకపదభవ! తాత్పర్యభవ! సు / రక్షించు నన్నోశివా.

క. ముగ్ధుని నిష్టాశేషము

హరిహరి శంభో యటంచు / సలర నుతింప.

హరుఁడును వరదోస్థి పగి

వరయ యటం చెనురొక్కబొడిను / భక్త సత్యము.

వ. సాష్టాంగిదంపిప్రణామంబు గావించి పొగించి పేన్నువించిన నతఁ
డు సర్వశత్రు వినాశినింబు నప్రతిహతుం బగుశూలం బొసంగి
దీన రాక్షసుల నెల్ల జూలించి గూతలంబాశ్రియించి రాజ్యం బేలు
మని వగంబొసంగి చతుటయు సోస్థుచేశ్వరుండునుండి లిలాంబు
గావించుకొని తన్నార్చింబున నానందం బుండుకొనినాచి శత్రుసం
హారంబు గావించి స్వప్నవినాశ సువర్ణమును ముఖ బుడచె నంత.

ఉ. శేషుండు నాగినిగమును / జేరినదాన పొంగి గంగ స-
త్తామమున ద మిడి కలు / దొప్పించుకొనిన గాన సత్యము
భువనము పరం బయ / గొనె చిత్తామము స-
త్తామము సేయి దీర్ఘ మగు / భోగివల జలసంగమం బు.

క. హరిలింగము శేషేశ్వర
వరనామమున దంబు / బొంగిపొంగి
పరికింప నగ్నికు డం
బుదారిని ముప్పిరింప / ముఖ దంబు.

తే. ఉష్ణబింబునం బు / మొనకబొంగి
నెత్తిపె బద్ధ మాశ్రయ / సఖినిగ
ముఖ నగించి నలంబుయు / బొంగి పోవు
లక్ష్మి యగుం బున్నె మాయువు / లానకొంచు.

వ. అందలిన్నానదానాదికింబు ముక్తప్రదం శాశ్వత కుంత
రంబున సర్వోత్తరం బగుసగభద్రోత్తరంబు గలను తత్తత్తత్తాం
తం బంతయు ధర్మభివృద్ధుల రామున శోభింపచే నది సంతోషం
బుగిం జెప్పెద నచధరింపుడు.

—॥ వీరభద్రాద్రి క్షేత్రములు. ॥—

ఉ. దక్షుఁడు దక్షుడై తొలుతఁ | దానెకయాగము సేయుచు విరూ
పాక్షుని విశ్వరక్షకు న | నాదరణంబునఁ జెందనాడఁ బ్ర
త్యక్షమునంద చూచి సతి | సైపక యోగమహాగ్నిఁ గాగ్నిగుఱు
ద్రవ్యక్షుఁ డెఱంగి రాద్రమున | నార్యును నార్చిన దాన నుగ్రిఁడై.

తే. వీరభద్రుడు జనియించి | వేగఁ బఱచి
దక్షయజ్ఞవిధ్వంసము | తక్షణంబ
చేసి పితౌజ్ఞ గోదావ | రీసరిజ్జ
లముల నివసించ భద్రాద్రి | సముఖమందు.

క. వీరశైవాభిషేకము
సారగళి జేయునట్టి | జలము లవ్వెల్ల
జేరుం గోదావరిలో
దారియగుం దానిమహిమ | తరమే పొగిడెన్.

వ. భుక్తిముక్తిపక్షదు బగునాక్షేత్రోబున కివ్వలఁ బాచవతీతీరంబునఁ
బర్లశాలాక్షేత్రోబు గల దందు శ్రీరాముండు శోకరాముండు నా
నొప్పి సీతాతమ్మిణసమేతుండై నివసించి యుండె నచ్చట.

అ. సీతవాగు నాగ | సెలయే టొకండగు
దవులనుండి చూడ | దానిచెంతఁ
తగ లారవేయు | తరునఁ జూపు
లేడియడుగు లచటఁ | జూడ నొప్పు.

తే. తెల్లతాలును బచ్చతాలును | నల్లతాలు
నెల్లతాలును జూపు | నెందు నందు
వానితోడ వినోద మా | జానకి కపు
డయ్యెనా డ్రవి పాపాప | హములు గామె

తే. రథపు గుట్టలు రావణు / రథముగిట్ట
లచటఁ గనుపట్టు సీత న / య్యసుర పెల్ల
గించి కొనిపోయినట్టిచో / తెంచఁ నోచుఁ
జూపర కెడంద జమ్మలు / చుట్టుకొనఁగ.

ఉ. అక్కడి కింతదూరమున / నారయ పచ్చుచు యెక్కపల్లి నా
నెక్కమహాస్థలం బట ను / హోగాగ్గటిం జను రావణాసురు
డక్కను మిక్కుటంబుగ జ / టాయుపు యెక్కలు పోగచే నవచ్చట
మిక్కిలియై ఫలా భాసఁగు / మీదటి జన్మమునందుఁ గిర్తముల్.

కి. జటపాక యనెడుచోట
జటాయువున కూర్చుండేహ / సాస్కారము లు
త్తుటగతి రాముడు చేయుట
నటఁ బితరులకుఁ బ్రీయంబ / యగుఁ బండిములఁ.

తె. శబరి గోదావరీనది / సంగమించు
నచట శ్రీరామగిరి యగు / నందఁ యోగ
రాముఁ డొప్పును యోగు లా / రామమూర్తి
దర్శనంబున ధన్యులై / తనరుచుండు.

కి. ఆపద్గళాలమోల
జూపట్టెన్ గొమ్ముగుఱము / శూటఁడు రాము
కాపట్ల దునిమె దూషణ
నేపున నచ్చటఁ బుణ్య / మెసఁగు జనులకుఁ.

వ. నాడీయ ననేకశతసహస్రతీర్థంబులు యెల్లఁ బులు నాభద్రాద్రిం
పట్టి భక్తులకు భుక్తిమక్తి ప్రదంబు లగు నందఁ మృతసంజీవనం
బనుతీర్థంబు దానివృత్తాంతంబెంతయు వింత యగు నని యిట్లనియె.

—♦ మృత్యుని నవనశ్చ ముహూర్త్యము. ♦—

సీ. భావనం బనుపేరం / బృహదా బహుచరాం,
 నిలయా కౌరవే. నర / తులనా మౌక్తికేషు
 వాసు పుష్కరనాదః / చానిశ్చయ సాక్షి,
 గాలదీప్తిము సాక్షి / కానిశ్చయ
 బంధులచే జెంపం దశ / మౌక్తికేషు
 నానా దేహి / పేద్రాని మౌక్తికేషు
 ఖలవృత్త కలనశ్చ / ఖలవృత్త
 యాత్రామౌక్తికేషు / మౌక్తికేషు

తే. జూద మాండుచు నెలు దాన / చిరు నెలల
 మలకుం జిక్కుచు నీచవృత్త / పుష్కర దివి
 వేలు లాంఛనము నెప్పుడు / కానిశ్చయ
 గ్రామ దీప్తిము సాక్షి / కానిశ్చయ

వ. ఇట్లు కౌరవం జగువాడొక పురోహిత ముహూర్తమున యిచ్చాశ్రయ
 పుష్కరం ద ఖలవృత్తమున మౌక్తికేషునా మౌక్తికేషునా మౌక్తికేషునా
 మైత్రీ గాపించి మౌక్తికేషునా మౌక్తికేషునా మౌక్తికేషునా మౌక్తికేషునా
 బులకుం బోలు వానిశ్చయము చేసి భగవంతుని సాక్షిగాంచి మౌక్తికేషు
 మని బోధించి మౌక్తికేషునా మౌక్తికేషునా మౌక్తికేషునా మౌక్తికేషునా
 నసమేతుం డగువానిని దోషదోష భోగమున మౌక్తికేషునా మౌక్తికేషునా
 యున్నంతఁ గొన్ని నాళ్ళు కడంబు ను మౌక్తికేషునా గని గుట్టెయె.

ఉ. కోటులు మేటు లుండినను / గొప్ప నెలలములు వాగునంబులు
 పేటలు పెన్నిధానములు / పేర్కొలు నెలల నానకాలతలన
 మాటికి మాటికి గలసి / మౌక్తికేషునా మౌక్తికేషునా
 కాటికి గాక నేమిటికి / గాగలనో విహించి చెప్పుము.

క. ఆగమము లోగి విప్రులు

యాగము లొనరి నెరుగు నున్ | యాధిక మనున

ప్రీతి గురుగుచును భిక్షులున్

భోగి వదిలకొనునని నాదె | యిది సత్యమనన్.

వ. అది యిట్లద కావ్యమ.

కి. మనమచుగిది విధి విశిష్టా

జనకు నిమిష పరిమితి కి | సుస్థిరగమమున్

నరసురాని క్షేమము నొనరించు

మన ముగిసెను నాన్ | కియె మె నమమననన్.

క. నీకాభిగనురాయమానము

గియితి నున్ విధి విప్రులు | సేవ పోన నిరీన్

సేవనపథిము గాని నామన్

నూనమే మన నాన్ గీయన్ | నిగమిత్తులిన్.

తే. షర శరీర్యాలు విధివాన్ | ధర్మము ను

రేబుగిదియన్ విధివాన్ | సేవము నొనరించు

సేవ విధి విప్రులు | సేవము నొనరించు

స్వచ్ఛేదము చేయుచు | ధర్మము నొనరించు.

వ. యిది నా గానము విధివాన్ విధివాన్ ధర్మాత్ము లగువాని కాపదలు నధ

ర్మపరులకు సంతకములు ధర్మమునందు గనుచును మునునవి

ర్మము గాని విధివాన్ విధివాన్ విధివాన్ సేవమున ధర్మాలు కన్న నధ

ర్మాలు మరలగా విధివాన్ విధివాన్ విధివాన్ గావింతు రమ్మ

సేవ నతన్ విధివాన్ విధివాన్ విధివాన్ నాధనం బాతయు నీ కొనం

గెద సేవ విధివాన్ విధివాన్ విధివాన్ భద్రగిరిపురంబున నకుం బాతయు

నాయెన్ కొనకుం విధివాన్ విధివాన్ గొంతధనం లీచ్చి వానిచే

ధర్మాలుకన్న నధర్మాలు విధివాన్ విధివాన్ విధివాన్ విధివాన్ పాపము

యనుకూపం బనియుఁ జెప్పించిన మణికుండలుండు చేయున
దేనియు లేక తననొడికారంబుపొకారంబునఁ దనయొద్దనున్నదొ
వ్యం బంతయు ఘాతుకుం డగుకొనికుని కిచ్చియుఁ నిజధర్మంబున
నిష్ఫలచిత్తుడై యుండు నప్పుడు కొనికుండును.

మ. నిజధర్మంబు పరిత్యజింపక జగి / స్మృత్యాత్మబుద్ధిస్మృహన్
వృజినఁబాసె నెలల నొక బోక విలసి / ద్వైతైక బ్రహ్మర్షిచుచున్
సుజను ధైర్యవక్తుతుఁ గొనికనున్ / గోధంది వేధించుచున్
ద్విజులై పుష్టికరాతునట్లుండుగుమన్ / ద్వేషాబ భూషించుచున్.

తే. ఓడినఁగాని ధర్మంబు / పడ గూటి
మరలఁ జెప్పింతు నిష్కరి / మోయుచున్న
ద్విజవరలనేతఁ జేయు / ప్రియ నిలవె
పన్నిదంబుగ నాబుడు / నైశ్చ్య ననియె.

ఉ. చేతులు నే బణంబిడితిం / జెప్పు మసత్యముకన్న సత్యమే
పాతక మందు నేద్విజుఁడు / పల్కంగఁ జాలునొ పల్కఁజేయు నాన్
బాతకన్తఁ గొంటియట / పల్కంగఁ జేసి తడియ బాహువుల్
బీరిగిఁ గుంచె చువె నొక / లేశముగాని తలంక కంతటన్.

తే. కాల్యై నేతుఁ నేలనై / గాఱుచున్న
బాధ భరియింప లేకున్న / సాధు నతఁడు
దుష్టవృత్తి బడచో మది / నిష్కపడక
ధర్మమార్గానునర్పియె / తనరుచుండె.

తే. పాణిములు కంఠగళోమము / పడగినున్న
ధర్మమార్గము విడువ నే / దలంప ననినఁ
గుండలునిఁ జూచి కోపంబు / మొందుకొనంగఁ
గొనికుండు పాణిపణ / మిడఁ గా నొనర్చి.

- ఉ. ఎల్లరచేత ధర్మపథ / మెక్కువ గాదని మెక్కి చెప్పఁగా
నిల్లడచేసి గెల్చితిని / నే నని మానక కుండలాఖ్యుని
చ్రోశ్యఁగఁజేసి చంపఁ బని / యేమని కన్నులు గోరుగల్లునన్
బెల్లగిలంగఁ జేసి కని / పించెనే ధర్మఫలంబు మిత్రుఁడా.
- శే. ఫల మనుభవింపు మే బోయి / వత్తుననుచు
వానిసర్వస్వమును గొని / వడిగ వడిగ
నడవిమార్గము వట్టి వా / డరిగె నగుత
వైశ్యకులుఁ డెంతయేనియు / వంది వది.
- క. తనచేసికకర్మంబున
సనునకుఁ గట్టంబు సుఖము / సమకురు చుండున్
మును నాచేసినదానికి
గన ఫల మీటు వచ్చెఁ గాని / కన్తిలు గలరే.
- వ. అని యేరిని దూరక తన్నుఁ దాన దూరుకొనుచు వేదనాభరంబు
సహింప నోపక వెక్కివెక్కియేడ్చుచు గొంతవడికి సంతరింగం
బున సీతాశతత్రు సన్నిధానంబు గల్పించుకొని యిట్లని ప్రార్థించె.
- క. యీకాగుణ్యపయోభి
యోక శ్యాణాభిగామ / యోగుణధామా
నీక నాకైవారిమా
లేకాలముఁ జేయి గాత / వినకులలలకా.
- ఉ. ఎవ్వరి నొవ్వఁ జేసితిన్ / యెవ్వరి కీట్టులు పెట్టినాననో
యివ్వఁ కైవజన్మము న / నిప్పును నా కది ముట్టవచ్చెడిన్
ద్రష్టాకొనంగ నేల పరి / తత్త్వియ! నాదగుతప్పు నైపు మీ
మెప్పు భరింప లే నిపుడు / నొచ్చితిఁ జచ్చితి నన్నుఁ బోవవే.
- వ. ఇట్లు ప్రార్థించి ప్రార్థించి వేదనాభరంబున నొడఁ బొలుంగక మూ
ర్ఘంబడి యుండె నప్పుడు వానిశోకింబు చూడనివాడ పోతె నుప్పు

రంగు విశీచి నివస్థాతుం డస్తాగతుం డయ్యె సయ్యవసరంబున
 సీతారాములు నానిమొలు లాలించి వాని ననుగ్రహింప దలంచి
 యుగ్మమున నని నూపుశుకై కాదని యగుటం జేసి గుణభూష
 ణమున విశేషమున లాకాపుక బుచుడి రామదర్శనలాలసుండై
 వియన్యాసమున నచ్చి దేవదత్తుం దగ్గించి సేవించుమాడె నాలో
 నతనినుతూడు నటించును విహరించును నట నొక్కచో దిక్కరి
 పొక్కుచున్న ముతూరిలును గలి సమీపించి గుట్టనియె.

ఉ. ఎన్వడె నెన్ మూర్తద వ / దేటికి నీవసంబు లన్నియున్
 నెన్వడె నెన్ ధాతల బన్ / రిబారి సిక్తిము నైనజాడయున్
 మన్వయు నెన్దేతులును / మానగుకిన్ములు నేనిజాడయున్
 నెన్వడె నెన్ చుచ్చుక యియగ / నుగ్మనయ్యెని దేమిచెప్పమా.

వ. (1) భద్రాచలం బెరిగెను సుమారు బు తియు నెన్నడునును సవ్యభేషణ
 గొదచుగు నెరిగెను నెన్దెరిగెను బుదూరం బని తండ్రి కది
 యెన్దెరిగెను నెన్దెరిగెను నెన్దెరిగెను నతండు నతనికోర్కి
 జేసి రామ దత్తు ననుమతి బున యుభయ శైలాలున నొక్కచో
 సుమనసున నెన్దెరిగెను దానికొమ్మెనిచ్చి వాని కి న్ముందున
 వానిమే నెన్దెరిగెను పున నెన్దెరిగెను నెన్దెరిగెను నతం
 డెన్దెరిగెను నెన్దెరిగెను నెన్దెరిగెను నెన్దెరిగెను నెన్దెరిగెను
 నెన్దెరిగెను నెన్దెరిగెను నెన్దెరిగెను నెన్దెరిగెను నెన్దెరిగెను
 మిన్నయగు తేజగునం దేజులును గలిమినిసానంబు గావించి
 రామ దత్తుని సేవించి సజపునగునకు నిగ్గిరింప నెంచి పయనంబు
 కొన్నివారంబులుచని యొక్కనాటిమధ్యాహ్నంబునకు మహాబలే
 శ్వేతం బును పునగు తేజుగ్మవిప్రగృహంబునగు భుజించి వాని
 యింట నిలచుక విశ్రమించి పో నున్న సమయంబున.

హంచచామరము. తలారి చాళు కీట నెల్ల / దారులక మధువ్రతూ
 శీలాధినాథుఁ డిప్పురంగు / నేలుఁడొక వానికి
 కలిర్చుకూతు పుష్కరిండ్ల / దానికిన్ను తిచ్చినక
 బలా యుగిరు మెచ్చి గావ్య / భోగ మిచ్చు గిన్నెతో.

స. అదివిని నుశిక్కుఁడలుగు దలారిండ్లఁగోలుగాజుకన్నకంటెగావించి
 సొంపవక్రభానాబుచ రాజకన్యానొక్కఁబులుగఁగమానొంబువకీడు
 గావొక్కఁబులుగునొక్కచేసినకమ్మ - న్నెప్పుడు తనమొద్దొప్పునహాగా
 జ్యంబుల వానికి దివకన్యానుశిక్కుఁడని వివాహమునఁజేసిన త
 నతండును బరిణయానంతరంబునఁ బుట్టిన కన్యక ధర్మమార్గంబున
 బ్రజ్జపాలనంబు గావించుచు నెక్కినాఁడు. తనమొద్దొప్పుగాంచ
 నెది యెప్పుడో నెప్పుడొమాన్దంబున భోగముచూడని విశ్వయూ
 చి తనస్తేషణారంబుగా నటు నొకయన్నసంతకంబునొచ్చి యుండు
 క్కిచోఁ దనప్రేమిని గొప్పించిన చిత్రఫలకంబు నేలఁగట్టి దాని
 నెవ్వఁడుసాధప్రాయంబుగా ననునో వాని బ్రహ్మచారి నాహపించె
 నంత నక్కించె.

ఉ. ఘాతుకుఁ డొక్క కౌశీకుఁడు / కిన్నులు నెల్లగిలిన కేసి
 పీఠిమెలుఁ ధనంబు గొను / కేయికి కావనమును నొప్పుచో
 నాతఁ నచ్చి తొంగిం ద్వి / జాధము బోధము నొక మొత్త స
 జాశరియంబునక జరిగి / చావకి యుండిన కౌశీకుఁడును.

న. దీనుడై నేవురించుచు బొట్లకుఁడు బట్లకుఁడు గొప్పపక్షి కావనం
 బుల బరిభ్రమించుచు బోలుపోలు వలెయొనఁబున మహాబలే
 శ్వరపురంబునకు జని సంతకంబున భూమి యూహన్నుచుశికుం
 డలునచిత్రఫలకంబు గని నివ్వెనుపక్షి మామెచు పభింబు నాని
 బట్లకొని రాజునకు నివేదించిన నతఁడు వాని నుపలక్షించి కౌశీకు
 ని గానిశ్వయూచి వానిచోఁ గొంతపస గించి వానివృత్తాంతం
 బంతయు నెఱిగి తనవృత్తాంతం బెఱిగించి యుట్లనియె.

చ. చెలి యగునివు చేసినది / చెట్టయె యైనను నాకు నిపయు
 గలుగిన కిష్క-పూర్వకృత / కర్మఫలంబున నట్లు వచ్చె జం
 తిలఁ బని లేదని చిత్తమున / దీనికి సందియ మొందఁ బోకు మా
 చెలిమియ కేను బాగుకొనఁ / జేసితి నీకిది నెప్పు నట్టులై.

శే. భర్తమే జయ మని బోనఁ / దూచుకొనుచు
 నిప్పుటికి నే నధర్మము / చెప్పఁ బోకి
 భర్తపథమున నాలోపఁ / నవిలి యుండు
 మేను నీనాపి ననుకొని / నూన సమున.

న. లక్ష్మణోకావతముఖులు / కోకిలు దాటిని కట్టనియె.

కి. చెలికాఁడు నన్న నివే
 నిలనప్పుడేనన్న నీవె / విన్నవ నన్నె
 నెలియఁగి నీవే నిన్ను
 నలరె నుకోపించి జాలి / నిత్యభుజులై నె.

మ. భవలోభ బుడఁ జేసి నే నహము నె / భన్యాత్మని మాన్యని
 నుంచుచు నాకరి మిత్రుని మునుచు / వాధ్యాప్యసంగంబు వం
 చున్నాఁ జేయుచు భర్తముని నెగిరి వి / శ్వాసంబు బోనాక్షి నీ
 భవముం గొంటయ కాక పావినగుమా / న మ్మెచిటి నీపయు.

కి. కరములు ద్రోచియుఁ నిన్నులు
 గొంతులుగా జేసి పోయి / సోమున యపుకి
 పురుబాధ నెల యేడ్చి
 హాహా న న్నిట్టిభలుని / నను గన ననునే.

శే. సమనాగతియునఁ జేసి / నాగుదాప్త
 బుద్ధులగుతయు బోకారె / నిద్రచరిత
 భర్తమ్మానె మూర్త మీ / ధాత్రి ననుచు
 బాస చేసెద నన్నిని / బట్టి నేను.

వ. అని యనేకవిధగబులం బలికే పశ్చాత్తాపతప్తం డగువాని నక్కు-
నం జేర్చి పేర్చినసౌహృదంబున నాదరించి వానికిఁ జేరఁబఱ్యగ
నాద్యుపచారాపచితు లొనరించి ధౌతసే త్రంబులం గట్ట నిచ్చి
మణిమయాభరణంబుల నలంకరించి యతఃపురంబునకుం గొనిపో-
యి తనకాంత కింతయు నెఱిగించి తనచేత నుంచుకొని కొంత
కాలంబునకు సకలపరివారపరివృతుండై భౌవనపురంబునకుం జని
నితాంతచింతానాగిరనిమగ్ను లగుతల్లిదండ్రుల నుద్ధరించి వానితో
డం గూడి భగవీర్యంబునకుం జని శ్రీరామచంద్రదర్శనంబు గా-
నించి మరలి మహాబలేశ్వరంబునకుం జని సుఖింబుండై నని
వెండియు.

శే. నాటంగోలెను సునిన | న మని చాక్షు

ష ముని మణికుండ లమ్మని | సౌరుమీటు

తీర్థ మాభద్రగిరియాగు | సార్థక ముం

భక్తులకు ముక్తిదం బుం | భద్రము నయిం .

న. అని చెప్పి యప్యదాంబునఁ బిశాచవిమోచన దీర్ఘంబు విరాజిల్లుచుం
డఁ దత్ప్రభావప్రబోధకం బగు నొక్కయతిహాసంబు గలదు
వినుం డని వెండియును.

—| పిశాచవిమోచన తీర్థప్రభావము. —

సీ. కలఁడు మున్నెకపేట | లలితమూర్తి నృపాళి,

మాఱినా నొక్కన్మ | పాలమాచి

యతనికి లేకలే | కలరి నిద్రలు కళా,

నతులు నాసుతలు జ | వ్యవమురాగ

వా రొకనాఁ డొక్క | వనమునకుం జని,

జలకేళిజేలుచు | సరసుచెంత

జలమాడ వచ్చిన | లీలితాంగు నగ్నిన,

సుంపనునొకమాస | సుతుని గాంచి

తే. మోహపరవశులై వారు / మునికుమారుఁ

గోర సాతండు కా దని / కోరగించె

గాని కన్నెలు సిగ్గునఁ / గాక చెనకి

నున్న గోపబునన్ నడు / గన్ననలల.

డి. మీరు పిశాచము లగుఁ డని

వారకి నెఱింగించె నంత / వారను వార్జి

కోరిన శపితుఁ గాఢన

ఘోరపిశాచుల నగుచుఁ / గూలుము సుప్రన్.

వ. అని ప్రతిజ్ఞాపం బిచ్చి రంత వారు మువ్వరులు మువ్వరుస మహా
పిశాచులై భయంకిరరూపంబులతో నాసరోవరంబున కల్లంతద
వ్వల నివ్వఁజేయునొక మువ్వకుఁబు నాశ్రయించి కూరస్వభావా
బులతో విహరించుచుండి రది విని స్మృతాశిమాలి జాలిం బడి పలు
దెలుగులని బలవించుచు కూతులదురవృత్తి కస్వస్థిత్తుడైయుండె
నంతఁ గొంతగాలాబున కళతరంబు.

ఉ. శౌర్యకుఁ డ౯ మునిశ్వరుఁడు / సర్వమసీతలక్షణ రాజముల

గానఁగ నెంచి పోవుచును / గాశ ప్రయాగము రామనాథమున్

లోనగు నెల్లభూములు న / లోలమతిం జసి సేవఁ జేయుచున్

మానకి తత్సరోవరస / మంచితఘోరవనంబు డాయుచున్.

౭. చోక్కదం బనునాసరోవరంబునం డిగి స్నానసంధ్యాద్యనుష్ఠానంబు
లు నిర్వహించుచున్నయవసరంబున.

శా. ఎంతో కాలమునుండి మానవుఁ డొకం / డేనిన్ భయభ్రాంతిమై

జెంతం జేరనికారణంబున వనిం / జేకూర కావూర మా

శాంతంబుల కడుమోయ నాకటచు బె / ల్లార్పుల దగన్ భూతముల్

సంతోసంబున చూచి జూచి తనిసెన్ / స్వాంతంబునందెంతయున్.

- అ. ఒక్క పెట్ట మింగి / నుంకించి వృక్షంబు
నుండి డిగ్గ నుట్టికి / గండుమిగిలి
వడిగ నడిగ ద్విజుని / కడ కేగునంతలోఁ
దత్తపోగ్ని వానిఁ / దగుల నేర్చె.
- చ. ప్రళయహుతాశనుం డనఁగఁ / బ్రీస్ఫుట తేజమునక వెలుంగునా
ఖిలసమిదంతకుఁ దరియఁ / గా నయినక సలకంతశక్తియుక
గలుగక తీచ్చుపోయి భయ / కంపితదేహమునఁ బిశాచముల్
శోలఁగఁగఁ బాతె దూరముగ / దూరముగా నవలక రయబునన్.
- వ. అది యంతయు గని యటనున్న రాజభటు లబ్బురిపడి గొబ్బు
నా జని మాలిభూపాలున కెఱిగించుటయు నతండు కత్తిపయజన
పరివృత్తుడై వచ్చి సరోవరంబున నిష్ఠాగరిష్ఠుడై యనుష్ఠా నంబు
సేయుచున్న మునివరుగ నిని వానిపాదంబుల సాగిలిపడిన నతండు
వాని లేవనెత్తి సర్వవృత్తాంతంబును విని సీకుమారితల నెప్పటియ
ల్లొప్పనట్లు సేయును వగవకుండు మని యిట్లనియె.

స్కంద.

- సీతారాముల్ వసిపన్ / సిరిగల దగు చు / జెప్పనాభధృభూధృం
బేతన్మాత్రంబు గాదా / గురవునఁ గలుమం / బేగఁదాఁ దూర్పుమోమై
పూతంబై పాటుగంగక / మునిగి హరిజపం / బుం దగం జేసిరేనిక
బూతత్వంబు బుడిమిట్టల్ / పొదలెద రనుచుక / మున్ను నేవిటి వింటె.
- వ. అనిన నతండతని కిట్లనియె.

- తే. కనిన మాత్రం గాండ్రని / కిలవ వచ్చు
నిష్ఠిశాచము లిప్పుడు / చెప్పినట్లు
చేయునే మీరు మావయిం / జేసి కరుణ
వీని జరితాధులం జేయ / విన్నవెంటె.

- వ. అనిన నతం డట్ల యగుఁ గావుత మని వానిపైఁ గొన్నిమఁతాక్షి

తలును విభూతియు జల్లి కిక్కుగునునకుండువానిని దోడ్కొని
భద్రాచలంబున కిరిగి శౌతమీస్నానంబు సేయించి రామమం
త్రంబు నారి కుపదేశించి జపింపఁ జియుచు శ్రీరామదర్శనంబున
కుం గొనిపోయి ముఖమంటపంబున నిల్చి పార్థివంఁడం జేసె నట్లు
పార్థింఁచుచున్న సమయంబున రామమహాప్రభావంబున వారు
పిఛాచరూపంబులగా బడిఁగాఁ విజరూపంబులం దైకొని దివ్యశే
షోవిరాజితులై శేజిగిల్లి రగతి.

సీ. మాలిభూపాలక / వశాశిసంతస మ . ౧,

భక్తి నమ్మునివర్ణం / బ్రస్తుతించి

శ్రీరామపాదరా / తీనాంబులకు మొక్కి

కూతులు మొక్కిరిగి / గూఁడువెట్టి,

మునికుమారుని దేర్చి / మునిచేటిఁ జెప్పించి

చెప్పనలసినట్లు / చెప్పి తాను,

సుముగూర్తమున రాము / సముఖంబునం దన,

కూతుల నిర్దుర / నాతని కిడి

తే. పెండ్లి గావించి కళ్యాణ / వేదియందు

విభవవిస్తర మేర్పణ / విభవముల

కెన్నయే దానము లొనర్చె / వన్నెమీఁది

వారు దీవించి రన్వహా / వరుల సపుష్పం.

వ. శౌనకుండును వా నాశీర్వదించి సంతసించుచు యశోచ్ఛం జనియె
నంత భూకాంతుం డారమాకాంతు ననుజ్ఞ వడసి పరివారసమే
తుండై నిజపురంబున కిరిగి సకలనుహారాజ్యం బల్లున కట్టించి
తాను దపోవనంబునకుం జనియె శేతల్కారణంబున నటఁ బిశాచ
విమోచనతీర్థంబునాదీర్థంబు సార్థులై పాపాపహం బయ్యెననిననైమి
శారణ్యవాసు లత్యంతానందంబునం బొంది మఱయు నుండు భ

ద్రాచలరామచంద్రోత్సవాదికంబునుభక్తులచరిత్రంబులునుంజెప్పు
మని సూతు నడుగుటయును.

—♦ ఆశ్వాసాంతము ♦—

చ. హరిహర భేద మింతయును | స్వాంతమునగ గొననట్టిబుద్ధి మే
బరఁగుటఁ దుంగత్తు ర్తికుల | పావనుఁ డానగసింహరాముఁ డా
సురుచిరభద్రశైలరఘు | సోమున కింతసమీపమందు నీ
శ్వగుణఁ బ్రీతిఁ చేసె గుణ | వంతుఁడగును స్తుతిఁ నొప్పడే.

గద్యము.

ఇది శ్రీమదధునాతనోభయకవిమిత్రో వేంకటయశ్వాగ్ర
పుత్రో సమారాధితవిబుధరాజ శ్రీపాద
కృష్ణమూర్తి కవిరాజప్రణీతా
బైన భద్రాచలరామ చరిత్ర
బను మహాప్రబంధా
మనందుఁ
జతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీశ్రీశ్రీ

శ్రీ భద్రాచలరామచరిత్రము.

పంచమాశ్వాసము.

—ॐ—

క. శ్రీరఘురామార్చనమున్

సారెకుఁ గావించి భక్తి / జనవినుతుండై

కోరికి నెసఁగెనునరసిం

హారాయనిఁ బోయిఁ గాకి / హరి నిరతంబున్.

వ. అవధరింపు మక్కి-ధకుండు శౌనకాదిచుహామునుల కిట్లునియె నట్లు
మహాహిమితి గన్నభద్రాచలరామభగవాని కిగునిత్యనైమిత్తికో
త్సవప్రకారం బట్టి దనిన.

—♦ నిత్యత్సవస్వరూపకథనము ♦—

చ. శాలశాలవాఙ్ముచుండుతటి / దేవరభక్తులు మేలుకొల్పులన్

బలుకుచువాద్యఘోషములు / పల్కకు మోయఁగ నెల్లచోటులన్

లలితము గాగ గీతములు / లాస్యములుఁ బ్రసరింపఁ బెంపునన్

దలచి ప్రభోధసేవ లోలు / తంబానరితు రిహర్షభంగులన్.

తే. మేటివాదితములతోడ / నాటపాట

లడర నర్చకులును భక్తు / లనుసరింప

దంతధాననసేవ ని / రంతరంబు

సలుపుచుందురు శ్రీరామ / చంద్రుని కిట.

శా. పచ్చాకున్ మఱి పచ్చక పూరము మేల్ / పత్రంబులునున్ సంబరే

నగచ్చుల్ మల్లెలుమొల్లులన్ దగుసుగం / ధద్రవ్యముల్ గూర్చి సం

పచ్చైత్యంబుగఁ జేయ శైత్య మగున / పున్నీటఁ దిర్వంజనం

బెచ్చం జేయుదు రిచ్చ నిచ్చలు జనుల్ / వీక్షింప సాక్షాద్ధరిన్.

౩. కృతకర్మఫలోత్పవ మన

నతులితదానమును హోమము మహారహ మచటన్

కుతుకమునఁ జేసి రాముని

నతిభక్తి భజించుచుండు / రర్పకులైమిన్

మ. సననేశుల్ భవనేశులును విధియు నా / శర్వుండు సర్వామరుల్

దఫలం జేసి భజింప నోకముల సు / ధానించునారాయణు

డవు నొ నాగ రఘూన్ద్రహుం డగుచు సీ / హా బాలలీలామ హో

త్సవమగుం డగు సర్వలోకములకున్ / సంతోషము గూర్చుగన్.

శే. అఖిలజగముల మోక్షికి / నరసి సోమ

దలంచి తా జగద్రావుఁ డై / తనగుఁ గాన

చంద్రమునఁ జూచుఁ ననరూప / మగిర యన

నొప్పు నదియ జగత్స్వరూ / సోత్సవ మిన్

శే. సూర్యచంద్రాగ్ని శేజము / సుకృత జేయు

తనస్వరూపము జనులకుఁ / గనగఁ జేయఁ

గప్పరపుటాగతులండ్ / నొప్పుమిగిలి

హరి ప్రకాశోత్సవము నొందు / ననుదినంబు.

గీ. బాలభోగము పిమ్మట / బరంగురాజ

భోగ మయినంత శ్రీరామ / మూర్తి కొలువు

దీరి యాయము వ్యయమును / డెలుపుచుండఁ

దనప్రభుత్వోత్సవముఁ జూపు / జనుల కచట.

క. కైవారంబులు సేయుచు

వైవారంగ సంతసంబు / ధరణీసురు లా

కేవల రాముం గొల్తురు

చేవ మహారాజసేవ / చెల్లుచు నుండన్.

క. పర్యంకోత్సవ మనునది

పర్యంకమునగుడు శౌరి / పవళింపంగా

దూర్యములు మోయుచుండగ

నిర్యంత్రితః మగుచునుండు / నిచ్చలు నచటన్.

ఉత్సాహము. జనకరాజపుత్రి తనకు / సరస సరసవాక్యముల్

తనియఁ బుకుచుండ శౌరి / దత్పరుండు గావునన్

మునుల ఘనుల నెల్లఁ బుచ్చి / ముచ్చటన్ సెలంగఁ గా

ననువుమీఁకు మైధిలీని / రంతరోత్సవం బనన్.

—* ఇతరోత్సవములు *—

సీ. పూర్ణి మాదినమునఁ / బురుషోత్తముండు భద్ర,

నగమునకుఁ బ్రదక్షి / ణముగఁ దిరుగు

నేకాదశీదిన / మేతేరఁ దూరువు.

మండపంబున హరి / మసలుచుండు

సూర్యసంక్రమణాంబు / చూపట్ట గుడిచుట్టు,

నూరేగు రాఘవుఁ / డుత్సవమున

సూర్యేందుసంగమం / బార్యసన్నత మైన,

గుడిసేన రామున / కుం దలిర్పు.

తే. జన్మనక్షత్ర మరుదేర / జనకసూతి

పతి పునర్వసుచుటపా / భ్యంతరోత్స

వమున నొప్పును శుక్ర)నా / రమునరాత్రి

బడఁతితో నద్గములమేడ / బంతులాడు.

తే. ద్వాదశులయందు రాముండు / స్తరమునగుడు

బరగునాద్వాదశీమంట / పమునయందుఁ

జేరి పరమోత్సవంబునఁ / జెన్నుమీరు

భక్తవరులెల్ల నానంద / భరితులు గను

సీ. వత్సరాదిని రఘు / వంశరత్నము కూర్చి,
 పెండ్లికొమానుడు / పేర్చిగొనుచు
 చైత్రాదినవమిని / బాసకీకళ్యాణ,
 పరమోత్సవా బగు / బ్రస్తుతంబు
 వైశాఖపూర్ణిను / భద్రగిరి నర,
 సుగంధపెండ్లి / చెన్నుమిలు
 జ్యేష్ఠమాసంబున / జ్యేష్ఠాభిషేకోత్సవ,
 వములు రామునకొన / ర్పంగంబును.

తే. పరంగునామాఘపూర్ణిమ. / పురి బ్రదక్షి
 ణా బాసర్పచు రంగమ / టపము జేర
 వచ్చురఘరాముఁ డవల శా / వణమునగు
 బరంగుగోకులాష్టమి నుట్ల / పగమ గగును.

చ. నభమున శుక్రవారములు / నల్వగునప్పుడు కంచుకంబులన్
 విభవముతోడ సీత కిడి / వేలకువే లగువాని నన్నిటిన్
 బ్రభా జనుపుణ్యకాంతలప / రంగుగ జేయుదు రాశ్వినంబునన్
 బ్రభవము నొందుదేవినవ / రాత్రములు మఱి ధర్మదీపముల్.

తే. కార్తికాదిని ద్వాదశి / గలుగ నపుడు
 హరి జన్మోహనావతా / రాప్తి నలగు
 పూర్ణిమను రాత్రి శ్రీహరి / బూజ చేసి
 జ్వాలతోరణోత్సవమును / సలుపుచుండు.

తే. మార్గశీర్ష మునందును / మఱియుఁ బుష్య
 మాసమందు ధనుర్మాస / భాసురోత్స
 వంబు నధ్యయనోత్సవ / మింబుమిలు
 స్థందనోత్సవమంతయు / నంద మొగు

తే. మాఘశుక్లమునక హరి / మాన్యదినము
నందు హరికి సహస్రపు / టాభిషేక
మాచరితురు ఘోషణ / ముగించు బూన్
మాసి ఘోషోత్సవం బగు / భాసురముగ.

వ. మఱియు దశావతారోత్సవాద్యనేకోత్సవంబులారామదేవునకుఁ గా
వింపఁబడుచున్నదికి రామమూర్తిప్రభావాలునఁబ్రస్తుతిగాంచిన
సనాతనాధునాతనభక్తుల చరిత్రములు కొన్ని చెప్పెద నాలకి
పుఁ డని యుట్టనియె.

—♦ రామభక్తుల చరిత్రము ♦—

సీ. పార్వతీదేవి ముక్త / బ్రహ్మాతి గాంచుట,
తారకమనుమహ / త్వమునఁ గాదె
వల్లీకభక్తుఁ డొప్పి / వాచాయముఁ డాట,
తారకమనుమహ / త్వమునఁ గాదె
హనుమాతు డెప్పుఁ జా / వనినన మందాట,
తారకమనుమహ / త్వమునఁ గాదె
గుణభూషణుఁడు విభీ / షణుఁడు పేర్చిని గొలుట,
తారకమనుమహ / త్వమునఁ గాదె.

తే. వారణాసీపురిం ద్రోర్పు / వార లెల్ల
గాన లోకాబులం గల / లోకులెల్ల
ముక్తి సీమంతిసమస్తే / రక్షు లగుచు
దగుట తారకమనుమహ / త్వమునఁ గాదె.

వ. అట్టితారకమూర్తిప్రభావాలున ధన్యు లైనవానిలో నగ్రగణ్యుఁడు
వాల్మీకి వానిచరిత్రము పరమపవిత్రం బని మఱియును.

—♦ వాల్మీకిచరిత్రము ♦—

చ. కలఁ దొకబోయ కాననము / కాపుర మై తగ నాలు బిడ్డల
గలిగి ఖలస్వభావుఁడను / కారణవి గలజంతుకొట్లకుఁ

దెలియగ గాలమృత్యు వలు / తెక్కలికాడయి తెర్వు గొట్టుచున్
బులులకు జంక కెల్లపాల / ముల్ చని వచ్చుచు నిచ్చ పెంపునన్.

క. మృగములను జంపి తినుచును
మృగయుండై వాడు కత్తు / లీతెలు నమ్ముల్
తగఁ దాల్చి వనచరుండై
పోగ రెక్కనవృషభ మట్లు / పొంపిరి వోపుచు.

వ. ఇట్లున్నంత గొంతకాలమున కొక్కనాడు.

ఉ. దేశములెల్ల మెట్టుచును / దివ్యముసిద్ధులు కొది యవ్వనో
దేశపథంబు వట్టి చను / దే గని కూరికిగాతుఁ డొక్కచో
గోశమునుగడి ఖడ్గమును / గొ చరుచెంచి యములను వోలె సం
దేశము చేసె నిల్వఁ డని / డెప్పుర మైపడునట్టివాకులన్.

క. మునివరులు కలఁగి కలఁగి
చనుచుండిరి దారి వట్టి / జని కొనఁగూఁపే
మనములను నిలువఁ బెట్టికే
తనులపై నాస్థ వేసి / తాపసులగుటన్.

చ. లగుడము త్రొప్పకొంచుగఁగ / లాఘవ మెప్పుడఁబెదికొండనా
దగి తనుకొంతి చీకటిటాల / దార్కొనఁ జేయుచుఁబెద్దపెట్టునన్
బగులగఁ గొండ లార్పుచును / బాపకిరాతుఁడు దారి కడ్డమై
దెలిపడి వారిపైఁ గవిసె / ధంధమిశబ్దము పుట్ట మెట్టుచున్.

క. పరవల్లు దొక్కికొంచు
బరతెంచెడువానిఁ జూచి / పరమర్షు లెడన్
బరిశాంతిఁ గాంచి సాంత్యస
పురస్సరంబుగఁ బలికిరి / బోయకుఁ దెలియన్.

క. మునులము మాదెస నేమియు
గొన నుండవు చిప్ప కట్ట / గోచియుఁ గాకో

వనచర నిక్కము చెప్పితి

మనుమానము లేదు చూడు ! మని చూపి మణి.

వ. కొంత శాంతించి యున్నవానిం గాంచి నీ వెవ్వండవు నీవ్వత్తాంతం
బు సెప్పు మనుటయు నతండు తనవ్యాఘ్రరూపంబు విడిచి మను
ష్యుండై.

ఆ. కావిపుట్టగోచి ! గట్టనజడిదాను
లార! నేను వ్యాఘ్ర ! లగఁమఁ జేరి
నట్టివాడ నిందు ! నాలుబిడ్డలొకడ
జెల్లి కాపురంబు ! సేయుచుంటి.

ఉ. ఇందుల లేళ్ళ మప్పలను ! బట్టి వధించి తదీయమాంసమాల
తందుము నేను నాపజ్జలు ! లేవడి మా కొకయింత లేదు నే
నెండఱనో వధించి ధన ! మంతయు సంతన చేసి యుటి నా
ముందరఁ బడ్డప్రాణు లెవి ! ముందరఁ బడ్లవి లేవు చూడఁగఁ.

చ. పదుగురు వచ్చుచుండి రొక ! బారువ సొమ్ము గణించుకొందు నం
చెద ముద మంద నే డిచట ! నే మిము గోచుకొనంగ నడ్లతిఁ
దుద కది వృథ మయ్యె నొక ! దొప్పెడుగంజికి నైన మికడఁ
గుదురకపోయె రిత్త చనఁ ! గోపన నాసతి యేమి చేయునో.

వ. అని పలుకుచున్నంత మునులు వానిం గరుశంప నెంచి కనికరంబు
తో నిట్లనిరి.

శా. ఆలిం బిడ్డలఁ బోవ నే కద కిరా ! తా నున్ని ప్రాణంబులఁ
లీలం దీయుచునుంటి పృత్యహము పో ! లె స్నీకు నీపాపములే
చాలం దంగలలో భవజ్జనులు నీ ! చాలం బడం గల్గునో
పోలం జూచి వచింపు మన్న దురితా ! త్కృం డక్కిరాతుం డనుఁ.

తే. ఇంటికిం బోయి వచ్చి నే ! నింతలోన
మీకుఁ జెప్పద నెంతకు ! మీరు నిలిచి

యుండు డని మీమ్ము వేడుచు / నుంటి ననుచు
నాజ్ఞ గొని పోయె దమటెంకె / కళండు వడిగి.

స. పోయి తనయింటియాబిడం బిలిచి యిట్లనియె.

శే. ఓసి పెండ్లామ! మృగముల / నేసి తెత్తు
ననుదినంబురు మీకయి / జనులఁ జంపి
వత్తు నాపాపమున నీవు / వంతు గొందె
యనుడు వానికే వనిత యి / ట్లనియె గనలి.

ఆ జనులఁ జంపి తెత్తో / చుపక తెత్తువో
యెనర్థికెఱుక నీకు / నెట్టు లైన
తెచ్చుపనియు నాకుఁ / దెచ్చినదానిసి
నండ్రి పెట్టు పనియు / నుండి నదియ.

వ. ఇంతియ కాని నేను సేచేసినపాపంబు పూచుకొనుదానం గా నని
నిస్సంశయంబుగం జెప్పిన నప్పు డక్కిరాతుండు తనూజాతులం
బిలిచి దాని నడిగిన ట్లడిగిన వారు నల్లు చెప్పుటయు నట్టివాఁ
డైన నతండు మహామునింద్రదర్శన స్పర్శన సంభాషణంబులం జేసి
వైరాగ్యవంతుండై సంసారంబు నిస్సారంబని రోసి తనమనగబున.

చ. జనుల నధించి తెచ్చి ధన / సంచయ మీచ్చిన నాలుబడ్డలున్
దినుటకు నుండు రంట మఱ / దేనికిఁ గానియు నుగడ రంట యి
ట్లనువరి యుండుసంస్కృతి ను / ఖానహమంచుఁ దలంచి యొడ్లకై
ఘనతర పాతకంబులను / గట్టిడివైన యొనరించితి / గటా.

ఉ. బాటలు గొట్టితిగి బ్రజకు / బాధ యొనర్చితి నెల్ల వేళలఁ
మేటులఁ జూడ నాడితిని / మీఁగులు గానక సాధుజంతులఁ
గోటులఁ దున్పితిం బనుల / గుం మఱిపక్షులకున్ యముండన్
పాటిలిలి మహాఘమాల / పాలయిగోతి నికేమి సేయుదున్.

ఉ. ఎన్నియొ పాపకార్యముల / నే నొనరించినవాడఁ గావునన్
నన్ను జముండు పట్టుకొని / నాలుకఁ గోసెడి గ్రుడ్లు తీసెడి
వెన్నెముకల్ సవత్పెడిని / వేసెడి నిప్పుల ముప్పు దెచ్చెడి
జెన్నటినై మహావ్యధలఁ / జెందఁగ జేసెడి దుష్టజన్మముల్

క. నా కట్టినారకాఘలు

గాకుండఁ జేసికొనెను / గతి గలదొక్క

లేకుండ లేదు మునివగు

లాకడఁ గల రాశ్రయిం ప / నగు నిపు డనుచున్.

వ. వడివడిం బజ్జెంచి వారిపాదంబుల వ్రాలి నే బాలిశుండ న
న్నుగ్రహింపుఁ డని పార్థింపుచుఁ బశ్చాత్తాపతప్తు డగువాని
దైన్యంబునకు వగచి వానిం గరుణించి.

ఉ. చింతిలఁ జోకు మీపు మును / చేసినదానికి మానసంబునన్
జంత మొనర్చి శుద్ధఁ డని / చెప్పఁగ నొప్పితి విప్పు డేము నీ
స్వాతమ మదేర మంత్రము నె / సంగెద మగుదున నిందు నందున్
జంతలు దీర సద్గతులఁ / జేరగ నయ్యెడు నయ్య చయ్యనన్.

వ. అని వాని జరిగెఁగ్గా జేయు దలంచి రామమూర్త్యోపదేశంబు
సేయువారై వ్యాధుండు గావున వ్యత్యయంబు గావించి మరా
యని యపదేశించి దీని నజస్రంబు జపించుచుండు మని బోధించి
యశ్చేచ్ఛగ జని రంతఁ గిరాతుండును విరాగి యయ్యెఁ గావున
నాహారనిద్రాదులం బరిత్యజించి యమృతహార్యంబునం దొకగిరిగ
వ్వారంబున నొరు లెఱుంగకుండ నాశీనుడై.

పంచచామరము. మరా మరా మరా యటంచు / మాన కెల్ల వేళలన్

బరాత్పరుం బరాపవాద / భంజనున్ నిరంజనున్

నిరంతరంబు స్వాతమండు / నిల్పి పొల్పు మీఱఁగా

నిరామయుండు నై జపించె / నిత్యనిర్వికారుడై.

వ. ఇట్లు పరమనిష్ఠాగరిష్ఠుడై కిరాతశ్రేష్ఠుండు తనపైఁ బుట్టలు వాఱ
నేండ్లుపూర్ణుగా రామమంత్రానుష్ఠానంబు గావించి తత్ప్రభావం
బున మహానుభావుండును మహామునీంద్రుండును నిఖిలవిద్యా
విశారదుండును బ్రహ్మతేజోవిరాజితుండును నిభవనైకమాన్యుం
డును ధన్యుండునై వల్క్రిభుషు షగుటాజేసి నాస్మీకినా మహాకవి
యునై భరద్వాజాదిశిష్యులు సూర్పుకొని చేర్చినవైరాగ్యం బను
భాగ్యంబునం దేలి ప్రాజ్ఞుడై పూజ్యుఁ డైనవిష్ణుసాయజ్యంబు
నొందె నమృహానుభావుండు.

ఆ. పుట్టలోన నున్న / పుషు నారదుండు పచ్చి
పృథివి రాముఁ డనత / రించు నంచుఁ
దనకుఁ దెలిపి పోవఁ / దలఁపోసి తలపోసి
రామచరిత మెల్ల / వ్రాసెఁ గృతిగ.

మ. అది రామాయణ మేడుకాండములతో / నారామవృత్తాంత మ
య్యదియెల్లం గలనై మహామహిమ గా / యత్రీమహామంత్ర స
పదకుం దావలమై సమస్తజనసే / వ్యంబై జగత్పాతక
లదనంబై పరమార్థదు బయి ధర్మ / లక్షింపఁగా నొప్పెఱుఁ.

ఉ. అది కవీశ్వరుం డతఁ డ / హర్షిశముక్ హరిసేవ సేయుచుఁ
మోదముతోడ శిష్యుగణ / ముల్ గొలువం జని భూతలంబునఁ
బాదయి రామదేవుఁడు ప / భంజనుదేశము లెల్ల మెట్టుచుఁ
వాదము చేసె భద్రగిరి / వాసికి నెక్కు నటంచు నన్నిటఁ.

వ. అని చెప్పి మఱియును రామమంత్రప్రభావంబున నారదమునీశ్వ
రుండు భక్తాగ్రేసరుండై బ్రహ్మమానసపుత్రుండై త్రిజగజ్జనస్తో
త్రీ పాతుం డయ్యె నతనిచరితం బెట్టిదనిన.

—♦ నారదాని వృత్తాంతము ♦—

తే. తొల్లి యొకవీట వేదవా / దులగృహమున
దాసియై యుండుదానికి / దనయుఁ డగుచు

శాలకుఁ డొకండు యోగులఁ బరిచరింపఁ

దలఁచి వేదవాచులయాజ్ఞఁ దల ధరించి.

వ. ఒక్కవానకారునఁ గదలి యోగులకడఁ జేరి వారికిఁ బరిచర్యసేయుచు వారియొగిసిలక భూంచుచు వారిపాదాబు లొత్తుచు వారిమోలె నెల్లకాలంబు నిలిచి సేవించె దానికి వార లానాదించి వానికి దారకమంజ్రోపదేశంబు చేసి చదివి వాఁడును మంత్రప్రభావంబున ఏజస్తమోగుణకూన్యం బగు శుద్ధసాక్షిభక్తిం గలిగి హరిసేవాపరాయణుడై నిజగృహంబున కరిగి తల్లికి నమస్కరించి యామెయపలాపన-బులఁ దేలుచుం జ నంత.

ఉ. ఆతనితల్లి వేదవిదుఁ డలఁగు మెలాగుచు నూడిగంబులక

బ్రీతి నొకప్పుడు విడిచిఁ జేపుచు మాపుచు భక్తి గొల్పుచుక

జేతము లుల్లసిల్లు నటంబుఁ చేయుచు నొక్కత్రిమామఁ జీకటిక

బీ తన కేగుచుండ నెకఁ భీషణసర్పము ముట్టె ముట్టినక.

తే. వ్యాళవిష మగ్ని వోలెనుఁ బ్రజ్వలించి

దానిమే నెల్లఁ గాతించిఁ తక్షణంబ

శ్రేళ్ళ గాఁ జేసెఁ బ్రాణముల్ఁ తెగిన తల్లి

నరసి దాసీసుతుఁ డాత్మఁ నడలుకొనక.

వ. దాని కగ్నిసాస్కారంబు గావించి సర్వసంగపరిత్యాగంబగుటకు సంతసింపుచు నుత్తరాభిముఖుడై పోయి పోయి మొక్కమహారణ్యంబునం గూరుచుండి శ్రీరామమంత్రాధిదేవతసంతరంగంబునం దిడుకొని జపించి ప్రార్థించుచుండనంతఁ గొంతవడిఁ నొక్కదివ్యపురుషుం డెదుటం బొడకట్టినట్లున్న నతం డతని నెఱుంగం జాల క ద్వేషదేవు దివ్యాకారంబుఁ జూడ నెంచి మతియునమ్మనుభ్యానతత్పురుడై యున్నంత నశరీరవాచి యిట్లనియె.

ఉ. పటికి నీవు న న్నరయు | పిచ్చమొందు గడు వెచ్చచూర్పుచు
మాటికి మాటికి పాలివి | మాకు పక్ష నగఁ దోగుచుండు వీ
సాటికి మాను మీధనము | భాసిలు చుతకు నమకొక్క న
మ్మాట నిజంబు మీఁదట భ | నాతనమగును ఛలించునంతయు.

వ. అని యూరకున్నంత నతఁడు చింత దక్కి కాచుకొని ధామల నడం
గఁ ద్రొక్కి నింతరసమున వభూషితాంతరిగుండై విషయవిరక్తుం
డై కాలమున కెఱుగు సూచుచు మంత్రధాన్యములు సేయుచు
న్నంత కొంతకాలాబుచకు ముఱపు మోఱున మోఱుగున ముత్యపు
పొడచూపుటయు నతఁడు పంచభూతచయ్యులై కర్మరూపం బైన
తనదేహము విడిచి కాంతరంబున బ్రహ్మాదేవుని మానసపు
త్రింధై పుట్టి నారదుం డను నాచులు వడసి లోకినాకర్మయై స
ర్వకాలంబును స్వస్వరసమంజసంబున విజాగానంబున విష్ణుదేవుం
గీర్తించుచు నిచ్చాప్రకారంబున నెల్లకడలంబరిభ్రమించుచు నిరం
తరసంతోషపరిపూరితస్వాంతుండై యుండె నని నెఱియు.

శా. దాసీపుత్రిండు సూరసారము డొగి | ధన్యాత్మండైరామమం
తాసక్తిగొని బ్రహ్మపుత్రిండుచు | హర్షంబునగ బొంది సగ
తాసం గీతయు లేకి సర్వజగముల్ | దర్శింపఁగా జాలి స
న్యాసం బే వర ముచు జాట నలుని | తృప్తానుమై నెక్కొనె.

ఉత్సాహము. అతఁడు భద్రగిరిని పెక్కు | లహము లుండి రాముని
నుతి యొనర్చి పేర్చి మహతి | సూతనప్రసంగతి
సుతులు మేలగించి మదికి | సుఖ మెసంగఁ గా జగ
న్నతము గాఁగఁ బాడుచుండు | నోవు లెల్ల బోవఁగ.

ఉ. నారదమానిచంద్రుఁ డొక | నాటికి నేనియు మాన కుండగాఁ
గోరిక నొక్కతీర్థమున | గుంకుచు భద్రగిరిమ్రొ బాడుచు

నారము లెన్నియో నచట / వర్తిలుచుండిన కారణంబునన్
నారదతీర్థ మెప్పెసగె / నాడుసుతం బరమార్థదాయియె.

తే. అతడురామునిముఖమంట / పాతరమున
ననిశ మొకచోటఁ గూర్చుండి / హరిభజనము
మహతి గానాబుతోఁ గూడ / సహారహంబుఁ
బాడు నచ్చోలు ఫలదము / పోలిభఁ గాదు.

చ. సురముని యొక్క-నాడు కను / సాంపలరార సుతుల్ లగించి భా
సురముగి దేవగానమును / జూపుచు శ్రీహరినిం భజించుచో
సురపతియొ సురాసురులు / చూడగ వచ్చి నుతించి గమ్మునీ
శ్వరు సట రాచుక్కినను / జస్స మనంతఫలప్రదం బగున్

వ. మఱియు సజ్జననందనప్రభృతు లెందఱో మహాత్ములు గలదు వా
రందఱు రామభక్తులై భుక్తిముక్తులఁ గాంచి రనంతరంబ కలియు
గంబున నధునాతను లయ్యుచు సనాతనులం బోలినభక్తా కేసరు
ల చరిత్రంబులునుం జెప్పెద ననధరింపుఁ డని యిట్లనియె.

—♦ పోకలదమ్మక్క చరిత్రము ♦—

తే. భద్రగిరి కింతలోపల / భద్రరెడ్డి
పాలె మన గ్రామ మగు నందఱు / బరమభక్తు
రాలు పోకలదమ్మక్క / యనెడుసాధ్య
కలదు నిప్పచ్చరంబునఁ / గప్పపడుచు.

ఉ. ఆయమ యొక్క-నాడు తన / గౌరవసపుత్రునితోడఁ గొండకున్
బోయి వనప్రదేశమునఁ / బుల్లల నేరుచుఁ బిల్లవా డెటో
పోయిన వానినికె దెడికి / పోదగ్గనునంతకుఁ గాన కాన్తిమై
నోయి కుమార యొ దరిగి / తోయిటరా గడె యంచు బిల్పుచున్

ఆ. ఓయికన్నతండ్రి / యోకుమారక రావె
యోదుఁ బోయి ననుచు / నింగు నగు

బిలుచుచున్నయపుడు / పలికె నోయని రామ

చందుగ్గి డక్కుమార / చందమునను.

చ. పలికినచోటికి వడిగఁ / బాళి కుమారునిఁ జూడఁ గాన క్
త్తలమున నింద్రసిలముల / దగ్గరచుట్టము నోలఁ దేజనన్
నెలిగెడుమేచునన్ దనరి / వేడుక లోడిక రెత్తఁ దమ్ముడున్
వెలదియుఁ గొల్ప నున్నరఘు / వీగునిఁ గన్గెని వింత నొందుచున్.

వ. తనమనంబున.

ఆ. ఇన్నినాళ్ళనుండి / యీనగ్గిబుస కేను

వచ్చుచుంటిఁ గాని / వాసి మీఱు

నిట్టివిగ్రహంబు / లెన్నఁడుఁ జూచి నే

నెఱుంగ వింత యయ్యె / నిడుపు నాకు.

ఆ. రామచంద్రుఁ డిందుఁ / గొల్లుచుండెడు ననుచు

విందు నాతఁ డేమొ / వెలది నీతి

యేమొ కడల నున్న / యితఁడు లక్ష్మణుఁ డేమొ

యవలఁ దెలిసికొందు / ననుచు నామె.

వ. తనకుమారుండు తప్పిపోయిన కారణాబున వ్యగ్రహృదయమై
కొడుకా కొడుకా యని పిలుచుచు దిరిగి బోవునాథ.

శా. ఓహో నే నిట నుండ నన్నరయ కీ / వుండొక్కచోఁ జూడఁ బో
నూహిం తేటికి రమ్మ ముగ దరిగి నా / యుక్కుం గనం జాలుదే
దేహయాసమ కాకి మల్లు మనినన్ / దిక్కుల్ విలోకించి సం
దేహం బందుమి శబ్ద మైనకిడుకున్ / విచ్చేసె బులేభ్రమన్.

ఆ. అచటఁ దొంటివిగ్ర / హంబులు గనఁబడె

గాని కొడుకుజాడ / గానఁ బడమి

దద్దిరిల్లుచున్న / దమ్మక్కకడఁ బొల్చి

రామచంద్రుఁ డనియె / రమ్మఫణితి.

- ఉ. రాముడ నేను నీ విటులు । రాఁ గని నిన్నుఁ బ్రసన్నదృష్టిమై
నోమగ నిట్లు పోతి నొ । హరి యనిసితనయుండు వోలె నో
భామిని నీ కుమారుఁ డెచే । వచ్చెను నీ పిత నన్నుఁ గొల్చిన
గామితముల్ ఫలించు నని । కానఁగ వచ్చెను దొంటియట్లుగఁ.
- వ. దమ్మక్కయు సమ్మక్కయు దర్శనంబు దనకు స్వప్నంబు
పలెం నోచినగ నోపనిచందంబును పెరిగింబు కొందలం బందఁ
గొంతవడి నివ్వెఱవడి నిశ్చేష్టనా న్నల్లండ్ కొండొకవడికిఁ దనను
సంబున సతండు పరమేశ్వరుఁ డని నిశ్చయించుకొని పోడశోప
చారంబులం బూజించి నివేదించుట కేమియులేమి నట నున్నతాళ
వృక్షంబుఁ దిలకించునాతఁడో దానినూడి ఫలం బొందుకొందంబడిన
దాని నత్యానందంబునఁ దెచ్చి నైవేద్యంబు గావించి పదక్షిణ
సమస్కారంబు లర్పించి హస్తతించి ప్రసన్నవదనం నైయున్న
రాముననుఁ నవసి కొడుకుగా దోడుకొని పల్లెకుం జని యందు
గ్రామిణి యైనభద్రరక్షి యనువాని కాపృత్రాణంబు చెప్పినతం
డుచు భక్తుండు గావఁ నీతారాముని పిత గోకదేవళంబు గట్టించె
దమ్మక్కయుఁ బ్రేరిదినంబుచు భద్రశైలంబునకుం జని రామభద్ర
పర్చించి తాళఫలంబు నైవేద్యంబు సేయుచుండ నాతాళవృక్షం
నిప్పటికీ నాదేవాలయంబున నుండి మోటిపొడునై కానంబడు
చుండు.

తే. అవల నొక్క-నాఁ డల్లద । మృక్క- తనగు
చిన్నికూతును రామని । సేవ సేయ
నింట నిడి తాను బొరుగూరి । కేగె వెల్ల
యేసియొక కార్య మాయమ । కేగు దేరి.

—♦ దమ్మక్క-కూతునకురాముడదర్శనమిచ్చుట. ♦—

- వ. అంత నాబాలికామణయు నానాఁడు తమయింట నున్నసిగ్గున్నంబు
గొని పోయి స్వామిదర్శనంబు చేసి యన్నంబు నివేదించి పునుని

ప్రార్థించె నెంతప్రార్థించినను రామభక్తుని దాయన్నం బారగింప
రాడయ్యె నయ్యెడ నాబిడ్డయు.

క. నాతల్లి కొట్టు నన్ను
నాతండ్రి! రామచంద్ర! ! నాయుడునన్ను
బిఠీరునఁ గొనకుండని
నాత ప్నే మైనఁ గొనిన ! నా చెలువఁ జే.

శే. అనుచు వేడుమి బలిమాలి ! పినుము పినుము
రమ్ము రమ్మని ప్రార్థించి ! గాపపరచుకొని,
డనుము మును మున కున్నన ! య్యనుఁగున న్నే
వెక్కి వెక్కి యేడ్చుచుఁ జాన ! వెడలునయ్యును.

వ. అంత నీతాకాండమును వ్రోవ్రోవ వై వచ్చి కన్నయ, దోడితెచ్చి
హరుచుండి బెట్టి తా నాయన్ను బంతయు నారగించి దాని నం
పిపుచ్చె నిట్లు కొన్నిదిగబు లొగినప్పుడు దమ్మక్క వచ్చి తండు
లబు లింట లేకుంటున్న తన మఁ గాంచి యిట్లనియె.

తే. ఊరి కే నేగు నాఁ జింట ! నుండ జాల
బియ్య మే నుయ్యె నీ కిన్నీ ! యయ్యె నోస
చెప్ప మన బాలికామఁ ! చెప్పె నిజము
దాని నమ్మకి దమ్మక్క ! తనయ కలిగి.

వ. తాగ్గాఁగావింపుమని పరీక్షింపఁగోరి తానానాచుతనకన్నయతో
భద్రశైలంబునకుఁ జనినంత బాలికామఁకి యెప్పటియ ట్లొగిరం
బిడి సాపకు మనిన స్వామి సాతౌత్కరింపకుండ నపుడుదమ్మక్క
దానింబట్టి తిట్టి కొట్టెటయు నాబిడ్డ యేడ్చుచు.

శే. ఎక్కడవు నీవు సాపకు ! దేరు బెట్ల
నింకకును నేడు సాపడ ! వేయిఁగడిగి

యమ్మచే నన్నుఁ గొట్టింది / తయ్య లుట్లు
 సీకుఁ దగునయ్య దొర కిది / సీతి యయ్య.

శా. నాచే నన్నముఁ దిన్న నీ విపు డెదఁ / న్యాయంబు వాటింప కి
 ట్లీచక్కిఁగి నెలనోలె న్నె ఁలుకి రా / వేసుండు నీచైద మో
 హం చెల్లా ! యిది నీకు ధర్మ మగునె / క్కొనాకుమాయమ్మచే
 నీచత్వంబును నిందియుఁ హరియు రా / నీవిట్లు చూ తక్కటా.
 వ. అని తల్లి గొట్టిన దాచుం గొట్టుకొని యెప్పుచున్నతఁ గృపాత
 గింగిఁగొనిగొట్టె. తాలక్కునిమేతుం దగుశ్రీరాముండు దాని
 మ్రోలం బొలిచి నమ్మకొనుడిపి నెబబు నెప్పి యెప్పించి వారి
 ననుగ్రహించి తినిపాతు. డయ్యె ననంతగ కాలాబునఁ గబీరుండను
 నెఁకిభక్తుఁడు రామామృతప్రభాచంబున ముక్తుండయ్యె నతనిచరి
 త్రంబు చెప్పెద నని యట్లనియె.

—● కబీరుదాసు కథ. ●—

మ. జగజ్జీ మమ్ము కిమాలునా నొకియోలె / జ్ఞాబీబియ్యతన్వితో
 దగ సంసారము సేయుచుండే ఘనుడ / తల్కితి మైచ్చుడయ
 య్యుఁ గలంభక్తి మయిఁ మోలుగుచునతంహొక్కఁడు / కాంతారమ
 ధ్యమింప ముక్కెడ నేప్పుచున్నశివుని / దృఢచిహ్నంచుచుక.

శే. తనకు సంతతి లేదని / తల్లిశిల్ప
 తనకు తన్విత కిత్తున / తనయు ననుచు
 దిక్కుమాలిన వానిని / నక్కుఁ జేర్చి
 చేకొని గమించి నింటికి / తన్నువీలు.

వ. ఇట్లొకమాలు కొడుకుఁ గొచ్చి జ్ఞాబీబి కచ్చి పీనిం బుతునిఁగాఁ
 బెంచుకొమ్మనిన నక్కొమ్మ సమ్మతించి వానింఁగకొని పెంచి
 పెద్దవానిం గావించి కబీరను నానుంబునం బిలుచుచు సంతసించు
 చుండె నంత నశంకె జేగడ్డవాడె యున్నప్పుడు రామానందుండను

నుక్కయోగిందొక్కఁ జాద్యచ్చి కంబున నట వచ్చి నొక్కచోఁ
గబీరుం గాంచి వీడు మహాత్ముఁ డగు నని భువ్వలించి వానికో
దారికమూత్రోపదేశంబు చేసి చనియె నంతెనకబీరుండును.

ఉ. తారకమంత్రచిత్రసము | తప్తక యెప్పుడు నెప్పునమ్మునన్
దీరి మెలుగుచుండుటను | దేసి నెలుగుగిరి లేనయ్యెడ
ధాగిని వెట్టివానివలె | దాగనుపించుచు నల్లవెలక
గోరికి నున్నబంధుగుల | కుత్ వెతల గొన్నగ నయ్యె నయ్యెడన్.

తే. వాసతలిదంప | తప్తము | పుస్త్రములు
నేసి దాన నివసయాత్మ | నేసికొనెడు
వారు గావున క్షేపి | బీరు సపుండు
నిలువ గల్గిడి చేసి | నేతెనవికి.

ఎ. కబీరుండు భక్తిపరవశుఁడు గావున నేతెయి దసమగుండు.

సీ. ఒకచోట వెలితియు | ఒకచోట లలితియు,

నొకచోట బంధును | నొక్కచోట

నెలుగును గా నేసి | నెలు పోనిదానిగా,

దేసి పుస్త్రము పా | నేసెనాని

గని పల్లె కోపించి | పోయి నక్కడ,

నానికొక గురి | నొక్కమిను

నతిఁ జూగిడికిఁ బొందు | నితఁ జూచుదురను,

దిరుగించి పుస్త్రము | పుచ్చును నొకము

తే. దానఁ జింతించుచు నతిండు | తిరిలుచుండు

విష్ణుఁ డొకభ్రాహ్మణుఁ డును | వేష్టవచ్చు

వనమును జూచి నీ ! యని | నానితోడ

గలహము గొని దూసింది | పలికె పులి.

వ. కబీరుండు దానకీ గిలాగికి నీకు దోచిన స్త్రీమగు మనిననక్కమా
నా బ్రాహ్మణుండును.

క. ఓరీ గవ్వను మారకు

సారము లే దింకానిది / కంకిపడి నా

కూర కీడు మన్న మెచ్చకు

మారుడు సా మిడుగు కయె / మాస్కొనిమునకె.

వ. అనిన బ్రాహ్మణుండు వానిం బోల్చి చూచె.

తే. తురకినా నింక సులపి / పోకినా

నేను గొనరాని నాముని / వెచ్చి చూచు

వాడెవ్వరితోను నుండు పోరిం / వెచ్చ ముని

వేడె నస్త్రావము కలది / వేషమునను.

క. వేడిన రామార్పణ మను

యోడక వా డిడగిం బోయె / నష్టార్థంబున

కూడిగు రాముఁ దలంపది

గోడ దొలగిగిచ్చి పోయె / కులమును నిష్ట.

వ. అని ఫకిగు దూరించు బలికెడ నిబ్రుకును తేరి నాని కెట్లనియె.

మ. హరినా నింద్రుండునాఁడ జంగల ఉపనగా / స్వశ్వేరు డన్నశం

కరుఁ డన్నకొ బుధుఁ డన్నఁ గొన్న నన ను / కా లన్న నల్లాయనకొ

బరనూత్తుఁ డొకఁ డొకనామములు జె / ప్పుఁ జొప్పమ గాని నీ

వరుడై పత్నినయల్లు భేది మినుమం / యైన గనం గల్గునే.

క. నీ వస నే నన వా డు

గా వే అని తెలుప కాత్మ / గతి ముక్కుండే

నీవును నేనును వాడును

దేవునిప్రతిబింబ మరుచు / దేలియాడి నలయుకె.

వ. అని బోధించినం గోధించి ఫకి రీతసంబున నారసం ముగి నేరక

వాని రోసి దోసగులు నాక వానితల్లికడ కేగి లేనిపోని వెన్నియే
నిం జెప్పి కోపం బుప్పతిల్లి జేయుటయు నామె కుమారుడెస
నాగ్గిహించి నిగ్గిహించుచు రెండుచపేటలులు వేసి వేసిన నవి
కబీరునకుం దానికి ఘోరునకుం దాకె దానికి నివ్వెటపడుచు బీబీ
తనకుమారుడను మహానుభావుని డని తలచి వానిం దడవి చూచె
నంతలోన.

ఉ. నల్లనిమేన మానినియు / నాగుచేతుల శిఖచక్రిముల్
విల్లును నమ్మలుగ గలిగి / చేరుతిమనకున కాస్తుభాబు పెం
పుల్లసిలుగగె నిన్ను గెన / నెప్పి వెలుగిగె నర్కుం డబ్బుడున్
జల్లనిచూపులు గొడలు / సారసనాథుడు యీచె నామెకున్.

వ. అంత నామెయు భయభక్తియుక్తాత్మరంగియై పుట్టని పొగ్గించె.

చ. పోలియక తప్పుచేసితిని / దేవతవారిలు నాకుమారుని
వెలుగగెం బోననచ్చితి / నీడం ఘనం డను మాకొలం బిల్
వెలుగగెం జేసి భక్తుడను / నిన్ను భజించినకారణంబున
గలిగి మహాప్రభావమును / గెల్గెం జేయును భుక్తిముక్తుల్.

స. అసినం బసనన్నుం నరం బరుగ్గిహించి హనువుగుఱుం డంతర్థా
నంబు మొదె నంత జ్ఞానమును మజ్జా యని మానసంబునం గొడు
కుప్రభావంబునకు నబ్బురిం పుడును వాని నతిభక్తి నాదిరించె
నతండును.

మ. తిలిదండ్రుల్ తన కీతయుగ బనులపొం / తంబొనిచందంబునన్
గలుగెం జేయును నెప్పుడున్ హరిని వేడ్కం గొల్పుచుం దారకం
బెలమిం జేసి పఠించుచున్ జగమునం / దెంతే ప్రభావంబునన్
బలుకిం జెల్లుచు శిష్యుకొటిం గలడై / భాసిల్లె భక్తస్పృహన్.

వ. ఇట్లు మహాత్ముం డ్రానకబీరుగ డొక్కనాడు భద్రాద్రికిం జని శ్రీ
రామదర్శనంబు గావించి నేవించి ముక్కచో నాహరింప ట్లాటం

జేసికొని మసలుచున్నంత దాని నొక్క కంఠంబు నోటం గఱచు
కొని పఱవఁ జొచ్చె నంతలో నతండు వచ్చి చూచి.

ఉ. ఆజ్యము లేనిపిష్ట మగు / సయ్య! ను దిట్లు తిన్నచో నుచుల్
పూజ్యము లోనఁ గుట్టు నొడ / పు డిగి బీడ్లము గాను రోగి మా
నిజ్యకుమఁ సుగ్రతిస్మృతుల / కెల్ల జగంబుల కీర్వయింపిస్తే
పూజ్యుడి నైనదేవ యితే / పోనెడ నాజ్యమొకింత నిల్వవే.

ప. అనుచుం దననెంట నాజ్యపాత్రగిలు / గొని వచ్చు నీ బిరుని సమ
తుంబునఁ బ్రతిష్ఠింపఁ బాత్రాల్ల క్షీణ్యగుం దైనరాఘవేశ్వరుడు
నిజచరణకమలాబులం బడి లేన కున్నవాని లేన నెత్తి నెత్తిపై
గఱంబు వెట్టి నిమురుచు నిల్చనియె.

తే. కుక్కయందును పక్కయందును / గోతీయాదు
తాతియందును చరునెంటి / బ్రతి చిస
నాస్వరూపమ భావించి / సుస్వభావ
మునఁ బ్రసన్నుఁడు చూడెను / ఘనమఁది చరియె.

ఉ. సీమ మహాముసిందుగ్గఱపు / సిచరులగునె బుట్టినట్టి ధో
పావలవిగ్రహుగఱ వల / నట్టియ నాడెపు గాన సీమ
భావమునఁ దూఁ నాట్టియ / భక్తిజనులెపు నాకు నవ్వల
దేవత త్రిసం బొందుటగుం / దేరిసి దివ్యపాదం గొనఁగడి.

న. అని యద్భుత్యుగ డయ్యెం గదిరుం ననుకొనుచు శిష్యసంగోహ
సహితులై దివ్యస్థలాబులు సేపింపఁ జనియె నట్టి కాలంబున.

—|| కి బీరు రానుదాసునకుఁ దారకముపదేశించుట. ||—

క. కల దాంధ్రదేశమందుఁ

బలువైభవ మెసగఁ గొండ / పలి చునుగ్రామం

బలరు నల రామభక్తుడు

సలలితమతి గోపమంత్రి / సన్నుతుఁ డగుచు.

- మ. అలకం చెల్ల కులాభిచంద్రుఁ డగుగో / పాభిఘ్నఁ డాత్రేయగో
త్రలసదూభసురిముఖ్యుఁడతఁడు జగ / ద్వర్ణ్యప్రభావబుగో
నలరే లింగనమంత్రచంద్రునకుఁ గా / మాంబామహాసాధ్వీకి
బాలుపుం గూర్చె పుపుత్రికై బుధులుస/మోక్షదగబునబొందగన్.
- వ. అతఁడు పంచాంగబులబాలుఁడై యు / డి నోక్తి నాఁ డెందేయియ
బోవుక బీరు. డాపుర బునకు నచ్చి రామమూర్త్యోపదేశంబుచేసి
పోయె దానగజేసి యాశించె.
- ఆ. ఓనమాలు సేర్పు / నానాఁ రాముఁడు
సీత యనుచు గీయు / గీతి బుద్ధి
వ్రాల కల్లు మునలు / రా యును మాయును
గురుతు వట్ట నల్ల / గోపనుత్తి.
- ఉ. రామ యటాచు నాఁడు ముఁ / రామ యటాచును బాఁడు సేష్ఠినన్
రామ యటాచు సేష్ఠి రఘు / రామ యటాచు నగున్ భుజించినన్
రామ యటాచు నోక్తిజుచు / రామ యటాచు నచిమి నందజన్
రాముఁడై సర్వరక్షకుఁడు / రాముఁడై సర్వము నాచు నెం నచున్
- తే. బాలరామాయణము సేర్పు / కాలమారు
రామచరితంబు సర్వమా / కామమాంబ
సుతుఁడు హృదయస్థముగఁ జేసి / సాక్కు సోలు
సంతసించును భక్తుఁడై / సంతసించు.
- క. రామాయణపారాయణ
మామహితాత్ముఁడు సేయు / నవసరమందున్
శ్రీమీఱ రామనామము
వేమరుఁ బ్రీతి పద్యమందు / వినునకి నుపపున్.
- వ. ఇట్లు రామభక్తుఁడై రామదాసుని వని పేరంది విద్వాంసుం డైన
గోపన్నకాలాంశరంబున గోలకొండకుఁ జని తానీషాయను మే

చ్చప్రభుననుగ్రహంబు వడసి భద్రాచలాంతర్మండలంబునకుఁ ద
హస్సీలుదాసుండై రామసేవాపరాయణు డయ్యె ననిన శౌనకా
దు లాతానీషా యెవ్వఁడు వాసన్వత్తాతంబు వినవలయుం జెప్పు
మని సూతు నడుగుటయును.

అష్టాశాతము.

ఉ. వాక్యోనభిక్షుఁడౌను / గామిషదాబుజసన్తిచిత్తుండై
రేలుఁ బర్యవర్తన విధక / వీరిశిష్యాలు హాసేనసేయుచు
గాలము సువశిష్టౌట / గా వెలలిసియు సంతసంబునక.
గాఁగిలడ తుంగశక్తులు / గత్తము కేలుము రామభావతే.

గద్యము.

ఇది శ్రీమంతునానోభయకవినిత్య, వేంకటయజ్ఞా
ని పుత్ర, సమారాధిత విబుధరాజ, శ్రీపాద
కృష్ణమూర్తి విరాజహరీతం బైన శ్రీ
భద్రాచల రామచరిత్రంబు నందు
బాచమాన్వాసము.

శ్రీ

శ్రీ భద్రాచలరామచరిత్రము.

వస్తానాశ్వాసము.

— ౧౭౭ —

క. శ్రీయును పుత్రము హవము

ప్రాయము సుభలక్షణాలు / పురాస్థానము

రాయఁ డనుపేర నగుకపి

గేయుని దయ నోము భద్ర / గిరిపురామా.

వ. అవధరింపు ముక్కునగుండు శౌనకాగిరుహములు క్షిల్లలియె నల్లు
రామదాసున కుడ్యోగం బొసంగిన తాపిపా యొక్క మూదనము
నువారింబులం బెంపఁ బడియె దద్వైతాశ్రయంబు చెప్పెద వినుం
డని వెండియు.

—♦ అక్కన్నమాదన్నలవృత్తాంతము. ♦—

తే. ఆభరద్వాజగోత్రజు / లగును గొద

లలయకగణకర్మనియోగు / లగునఁ గలిసి

యవనిఁ బింగళియనుగ్రామ / మగునఁ దొలుతి

నుంటఁ గింగళివా రన / నొప్పుచుండున్.

తే. వానిలో భానుజీపం త / వార్యశౌర్య

ధుర్యఁ డధారికల్పకగ / శార్యనుతుండు

సకలసత్కవీశ్వరలోక / సన్నతుండు

వెలసి పేరుఁ బ్రతిష్ఠయుఁ / జెలఁగ మెలఁగె.

చ. అతఁ డలకాకతీయవిభుఁ / డై ఘనుఁ డైనప్రతాపదుర్భు

పతివరరాజధాని యయి / భాసిలుచుండెనునోరుగల్లునన్

స్థితః గౌని తత్పురంబున వి / శేషమహాత్మమునన్ వెలుంగుచున్
విత నుది లేనికోవెలల / మించినశంకరుఁ గొల్పు నిచ్చలున్.

నే. అల్లభానుకీహుతు లా / హనుమకొండ
పురమున దిల్ల కాపుర / మొనిను జేసి
మొదలు కొక అచ్చు నెల్ల / యుద్వి గున్ను
నల్ల వ్యవసాయమున జాగ / న్నకుఁ డయ్యె.

క. ఆధనపతి కిక్కిచు యన
మాదన యన నిర్వృ కు / మానులు తీజగ
నోడయన స్సాగులు సు
పాదితసువిశాలరాజ్య / భారులు జగతిన్.

ఆ. వారి నెలివితేట / వారిదాతృత్వాబు
నానైతిక్తి క్తే / వారిధనము
వారిగుణము వేరు / న్నగపఁగా లేరు
వసుఁ వారి కెన్న / వారెసాకి.

చ. ఇగుచ్చున చొక్కెడే యనగ / నెప్పుడు వాగలు కూడిమాడి తా
మిచ్చున నుంట తక్కువగ / నేగి పొలుంబున నుంట హెచ్చుగా
జరుపుచుఁ గాల విట్లా వ్వన / సాయము సేయుచుఁ బాడిపంటలన్
బరగుచు నుగ్మ స్థాఖ్యముగ / బురుగు తెల్లరు సంతసింపగన్.

తే. అగనవేళమ కేకిగీన / ముగ దలిచ్చి
కాపురము సేయుచున్నయా / ఘనులగుంటఁ
బొడ బడమిగిల దానియన్ / భృత్యనరుఁడు
మేటితనయుండు నాఁ / డెన్ననాటి నుండి.

—* తానీమావృత్తాంతకథనము. *

క. తురకకులంబునఁ బుట్టిన
చిరుతయు వరమూర్తివాఁడు / చిన్నతనమునం

బరసౌఖ్యము నొందగమా

తరపిత లేగుటను జాలఁ దల్చిబ్బు పాఠా.

తే. పెంప బండుగు లెవ్వరుఁ బ్రథ్వి లేమి
నెఱిగి యక్కనమాదనఁ దేగి పోచ్చి
వానిఁ దమయిగుట నిడికొని పూని పెంప
బెరిగి పెద్దవాడై కడుఁ పేర్చి దనరె.

తే. అతడు గృహకృత్యముల నెల్లఁ నరసి తేత
కృత్యముల నెల్లఁ దీర్చుచు నిత్య ముంట
నింటివారలు సుఖముపైఁ నెనకి మెసఁగి
రంతఁ గొంతకాలము చన్న యంతమీఁది.

కి. ఒకనాఁడు పసుల మేపఁగ
నొకకానకు నేగి యగును నొకమార్గమునఁడ
సుక మనకి నిదురవోయె ను
మొక మొక శిలమీఁదఁ జేర్చి పొక్కిను వ్రాతె.

వ. అంత నచ్చటితరుచ్చాయ యంతయుం బోయి యెఱి వచ్చుటయు
నతండు పై మఱచి నిదురించుచుంటయు నెఱిగి మొక్కిమహా
సర్పంబువచ్చి తరణికిరణంబుల కట్టుగాఁదనమహాఘోరమువిప్పి వాని
మేని కాలపంబు దాకి నికి నీడం గలిగించె నంతలోన.

ఉ. అక్కనమాదనాహ్వయులు నాత్మజుఁ డట్లగు న్లేచ్చబాలుని
మెక్కఁగ రానివాని విని మిక్కిలియుఁ వెగి డాడి నేచు తా
నెక్కిడి కేగినాఁడొ దిన మేగిఁగి చచ్చెను నంచు లేచి హ
రికృ డ నక్కిడఁ వెనుకఁ నెగిరి వే గిరిహ్వారంబులఁ.

తే. అంత నొకకాననాబున యుని నెంప
బండి నిదురించు చుండఁగఁ బా మొకండు

వచ్చి మేనికి సిడి రాఁ బడగ పట్టు

చుండఁ గాంచిరి తాని నా బండు వాగు.

వ. కాంచి పరమాశ్చర్యమగ్నాత్ముల సమీపించునంతలో నన్న
మంతర్ధానంబు నొందె నుతి వారును.

ఉ. వీడు మహానుభావక్షేత్రం బేమకిఁ బుట్టినవాడు పిమ్మటన్
జేడిగు న్నెల్లభూమికి నె బోగి యహింద్రుఁ డనాతపంబుగాఁ
పోడిమిఁ పూ చిడియె బోదిన కిట్లెగ నిట్టివానికిఁ
గూడెను నా కిర్మమునఁ గూర్చుచు నుంటిమి చెప్ప నేటికిఁ.

కి. భగవదనుగ్రహ మది పొ
దగునంతటివఱకు నెట్టి యధకుం డైన
వెగడొంగు చుడఁగఁ దగు
దగునే వగనగా పిని దైవంబునకున్.

క. అని చగచుచు నాతని లె
మ్మో చేతన్ మేను జమఁ బయల్పిలి బిలువ
ఘనసాధాసగు పగువా
డనయము నుహ్వానుచు లేచె సంగము వడకన్.

న. ఇట్లు శ్వేతపాదామరూపు డగునతఁడు కన్నులు విచ్చి యెగుట ను
న్నతన పోభించుట జూచి భయాభక్తియుక్తుడై లిచియున్నం గని
వాడొక్కఁడ.

ఉ. వీరిర నాయనా! గురువ పే నెలు సేరకి నేడు తాలా
గ్గిరనుచుండ గురువిఠిపి ముల్ల పాపమాను గుల్ల తేలునన్
వమగు గున కిట్లెగు పోనియు లేవిన లేవనట్లుగా
సోమఁదోత నాబడితి సూర్యుడు గుంకిగఁ బోవు జూచితే.

వ. అనిన నతఁడు గడఁడలాపచి లేచి గ్నహంబునకుం జని భోజనం
బొనరించి పొలం బరయఁ జనియె నంత గొంతకాల బరిగినంత

నొక సమయంబున నయ్యక్కనమాదన లాతాసీషానుం జూచి
యిట్లనిరి.

శా. ఓరీ! బిడ్డడ నీవు మాగృహమునం / దున్నావు చిన్నపు మీ
వారల్ సెల్లుట నాటినుండియును నీ / వాక్యంబు మున్ నీకు నె
వ్వారుం జెప్పగి లేదొకో యిపుడు మీ / వారన్న మేమే సుమీ
వే తెవ్వారును లేదు మా కరయ నీ / వే యెల్లచుట్టంబులున్.

క. నీ వధికుఁ డైతివేనియు

నేవరుసన్ మమ్ముఁ జూతు / వే మిత్తువు మా

కేవాసి నుంతు వంతయు

వే వెఱువక తెలుపు మిపుడ / వేడుక పుత్రా.

తే. అనిన నాతఁడు న న్నిట్టు / లనఁగ దగునె

నక్క యెక్కడ సురలోక / మెక్కడయ్య

కూలివానికి నా కట్ట / గొడవ యేల

కాదు పోదన్న నంతఁడు / మీద సుండి.

వ. అనినవాఁడ లక్షై న నట్లు వ్రాసి యిమ్మని వానివలన నొక్కతాళప
త్రంబు వ్రాయించుకొని రంతఁ గొన్నినాళ్ళ కతండు వారివలన
ననుజ్ఞపడసి దేశాటనగబుసేయుచుం భోయి పోయి హైదరాబాదు
పురంబుఁజేరి యెట్లులెట్లులో వైవానుగ్రహంబునఁ బట్టభద్రుండ
య్యె ననంతరంబ.

మ. మహావైశ్వర్యమునందియుఁ దెగని పేరీ / మహాహైదరాబాదులో
న హుజూరే తనరారి భూప్రజదయన్ / బాలించుచున్ భూమిభృ
త్సహితుండై కిడు వేస వేయ కెలమిన్ / దాసీష యున్నాఁ డటం
చుఁ హితుల్ సెప్పగి నల్లమిగిలెకులే / శుల్ సంతసం బందుచున్.

ఉ. అన్నయుఁ దమ్ముఁడుం బయన / మై తమకొప్పినసంబళంబుతోఁ
గొన్నిపగి ల్పొగి నడిచి / కోరిక లీరిక లెల్ల నప్పురిం

గిన్నులపండువట్ల కని | కిన్నున దొల్లికియట్ల చుల్కుగా
నన్నరి నాధునిగ ననగ | నబ్బును నుడిగి వార లప్పరిగ్.

వ. ఇట్ల కొంతకాలం బండ్ల ముక్కి నాడు తునుస్కేశ్వరుండు గజా
గోహారము కేస ముగ్గులెట్ల జేయు చుండి వా రారాజమార్గం
బున | కొక్కివ్వును దోక్కి నూనిమండీ మొక్కివంశాగ్రంబున
మున్నులెట్ల లెనును వానిని బుచ్చుకాళిపత్రిగలు దిగిలించి య
తొని నెట్ల బుచ్చు వచ్చును దాని నెట్లగి దరియబట్టి రదిగాం
చి గిట్లించి తొని వట్ల దేనియు | కేయక కోపించెడు వానిచందం
బభినయించి నెట్ల దోహరిని పోలు కారాగారమునం బడ వే
యుండిని చానుల వాట్ల గుచ్చి యగ్గెచ్చ జనియె నారిం బట్టు
కొని చానులు కారాగారమునం బెట్ల రుత వాచును.

మ. వినుఁ దే భూమి కేస వట్లయును మీ | వే నేను మీవాడ నం
చుచు చేవాలును వానిని యచ్చును గదా | యప్లాతడప్పత్రిముం
గినుపింప దిగి దిగిమిమి నచుకో | కారాగృహప్రాప్తి యు
న్దనయం దిగి నెట్లకోవ్వె నెడిటా | నేమంగమిమంగునిగ్.

వ. అని కివలం దూరును నెగిరి గూరును నునంతల దానిపాయు నా
రాట్ల మొక్కడవానిడికుం బోలు సాష్టాంగిదండప్రణామం
బాచిరించి నానెంబు కెప్పుడను పాట్లించి తనవృత్తాంతం బంత
యు నెఱింగించి నాయారాజ్యం బంతయును మీద నేను మీ
వాడన నెట్లు కొనుగడన నాశ్చర్యమగ్నాలిరంగుత్త వారు
హసి కట్లసిరి.

శా. అన్నా! నదిగుత్రిత్రము దెలియ కే | మత్త్యంతమూఢాత్మత్వ
నిన్నుగ దూరమనుట వింతకును దా | సేమా! భవస్సత్యవా
న్ద్యోన్ద్యోలును రుద్రయు | మనమును | హంహ చుట మిటి మి
పెన్నం గావల నిన్ను ముట్లగిటిగ్ | నేమంగు మిచందమున్.

క. గురురాజ్యభరము దాల్చుచు

బరమేష్ఠి సృజించె నిన్ను / బట్టి నెవే

ధరయేలు మేము పోయె

పొరి గార్యము కల్లు రీతి / మును నులును

వ. అని పలికి తానెసా నట్లొకేలు కొన్ని వ యాచన మునూర్వవద

మగుదు నక్కిన సేనాధిపతుని ను జేయు కల్లగాలకార్థ్యుని

బులును దాను చూచును ధరితి చేసె నెవని.

సీ. ఆరయువా న్లేమి / నాగు చేయచు పోయె

యు సువిద్యానుల / కొనిన నెవని

బ్రకిటించువారు లే / కొనిమూల బయలు పు

పాణ్ణాత్తిముల కల్లు / బయలు పు

బై బరామగి కనె / పుడమి బాడ్పెద్దనె,

దేనశంబుల కెల్లు / దెగినినె

బని లేమి బనికి మా / లినజందెముపట్టె,

ముల కన్నగినులనె / గెలన నెవని

తే. వర్ష ధారలమిషమున / వగుచున నెవ

ధర్మశాలల కెల్లు జ / తగ్గిబుగా న

లంకరించుకొన గల్గె / లలి దలిచ్చు

నక్కనయు మాదనయు రాజ్య / మరయునపున.

క. మనుధర్మశాస్త్రమార్గము

నను నేరము చేసినట్టి / నరులకు నెల్లు

దనవాడు పొరుగువా డన

కనయము శిక్షించుచుందు / రంగు నయమునన్.

తే. వింటిరే కద మునులార / వీరవర్యు

డతఁడె కంచెల్లగోపనా / హ్వయుని మెచ్చి

యిచ్చెఁ దహశీలుదార్పద / మెసక మెసఁగ
నతనిచారిత్రశేషము / నగునువినఁగ.

— / రామదాసు చరిత్రసంగ్రహము. / —

మ. తహసీల్దా రగురామదాసు మిగులన్ / ధైర్యగుబునన్ దత్పద
స్పృహణీయం బగుకార్యభార నెదపైఁ / జేకొంచు భద్రాద్రికిఁ
సహసేవాజనసాచయూ డగుచున్ / చచ్చన్ వచ్చి స్వాన్యోగమా
దహహ నాఁగ నెసంగెఁ గొన్ని సేమ ల / త్యతపభావంబునన్.

తే. వేద గిరి బాణ భూ సంఖ్య / నెలయ శశము
నందనాబ్జమునం జైత్ర / మందు మొదటి
నవమి నాదివారమున నా / నయవిదుడు
భద్రాద్రిలోఁ బదస్థుడై / పృతిభఁ దనరె

ఆ. అతఁడు భద్రాద్రికి / నరుగువెంచినదాది
సతతరామసేవ / సలుపుచుండి
నిజపదంబునందు / నిలుకడ సేయఁ
దేహయాత్రఁ దీర్చు / దినము దినము.

మ. పృతివర్షంబును వచ్చుప న్నతఁడు స / రాగ్ధ్యానికింగట్ల కే
గతి యెట్లయ్యెడు నో యటంచు మది నల్కంఠేని నల్కొండ కా
వితతార్థంబున గుఱు గోపురములున్ / విఖ్యాతవప్రంబులున్
స్తుతియింపం దగుమంటపంబు లట నె / న్నో గట్ల దిట్లండయై.

క. సీతారాముల కెంతయుఁ
బ్రీతిమెయిన్ భూషణములు / నెలగలమణులున్
నూతనచీనాంబరములు
నాతఁడు గొని యిచ్చె రాజ / నర్థమువలనన్.

తే. కప్ప మీరితి వేనవే / ల్కుప్పలుగను
వెచ్చపెట్టుచు గోపన్న / మెచ్చి భద్ర

శైలమున రామభక్తుడై / గొల్లుమాడై
వాని నరయంగ సర్కారు / భటులునచ్చి.

మ. ఇదె తాళదు నినుగ గ్రసించుకొని రాసీశాన్ధ యయ్యెన్ ఊణం
బది యొక్కం డిట నుండరాదు నడి తె / మ్మా గోలకొండం గనం
బద లే తె మృని వానిహస్తయుగముగ / బాదద్వయ్య సంకెలల్
బాదలగ గూడగఁ జేసి యోచుకొని పోఁగోఁ దోచె గొల్కొండయ్యన్.

ఆ. భటులు రామదాసు / భక్తించి కొనిపోయె
రాజభవనమగు / రాజసదృశుఁ
డక్కనకు నెఱుంగ / నాడి రాతామను
గొలుపు దీని పిలిచి / గోడమంతి.

మ. అభియోగం బది యంతయు తెలిసి న్యాయప్రక్రియన్ దానినిన్
సభలో వాదముఖంబునన్ నిలిపి నా / స్త్రాబున్ విచారిచి త
ద్విభవం బెల్ల నడగ దోసి యనుచున్ / దీర్చిచ్చి కిషీచె స
త్ప్రభు వామాదన ద్వాదశాబ్దములు కారాగారమున్ పొందగన్.

వ. అనంతరంబ యమకింకరులగఱిని కింకరులకు కానిబట్టి చెఱసా
లంబెట్టి రట్లు కారాగారంబునం బడి పారింబు గానని పోయెన ఘో.
రవ్యధలం గుండుచు రామదాసుండు తనఁజెందెబున.

ఉ. రామ! గుణాభిరామ! రఘు / రామ! ద్విజావనకామ! సువ్రతా
ద్దామ! రమాలలామ! వసు / ధావరవంశకులార్జునామ! బుదెలో
సీమెను నుంటి రావుల కొ / కితయుఁ దాదగి లేకు భక్తుడవ్
నామొఱ లాలకించి కిరు / జామిచ్చి వరుఁ డొకఁడు రా గిదే.

వ. అని యనేకవిధంబుల దీనాలాపంబు లాపించు గొల్కొండయన్న
సమయంబున శ్రీరామచంద్రుండు వారికి స్వప్నసాక్షాత్కారం
బొసంగి నీకింక బుధవిముక్త యగు చో చెప్పి యప్పుడ అక్కణ
సమేతుడై.

మ. సుగియం గట్టినకాసెదట్టి మొలపైఁ / జుట్లెన్నియో చుట్టి భా
సురలీలక గవంబు గాన్ముకము పైఁ / శోభిల్ల భల్లంబులుం
గరమం నల్లసిలగ మల్లు లగుచుక / గన్పట్టి తానీవకుక
బరమామ్నాయములైనవల్కులను సం / భాషించిభూషించుచుక.

ఆ. రామదాసుబాట్ల / మే మాతఁ డిడ వైన
పైకె ప్పెల్ల రెండు / పదియు లక్ష
లిపుడు ప్పెచ్చినార / మిదె కొనివాని
బంధముల్లె జేయ / బాక్షి నీకు.

వ. అని ధనం బంతయు నాకేలు వాని కిచ్చి రక్షేడు పుచ్చుకొని
దాని గారాగారమున రామదాసునికడం బాటనైచి చని రంత
దానీపాయును.

ఉ. రాతీరి రెండుజా లగుచు / వ్రోలిచచాద్రోడు గల్గి చీకటిక
బీతున కాకరం బగుచుఁ / చిమ్మట కొ నిపు డెట్లు వప్రముక
జేతుల మీట పాలకుం / చేతులొక బడ కిట్టిచోటికిక
భూతి యొసంగి వచ్చి రొక / పూరుషమాత్మలె వీరు చూడగక.

ఉ. గోపన రామదా సనుచుఁ / గొందలు సెప్పంగ వింటి వానికిం
దాపము నొక భక్తివర / దత్వము సూపంగ నిట్లు జెట్లు లై
నోపగ రామలక్ష్మణులు / మట్లెడ నాపము గొంతపేర్ముడిక
జూపగ వచ్చి పైకి మీడి / చూపక పోయి గిం కేమి సేయుదుక.

ఆ. ప్పెవతంబు నాగు / దర్శనం బిచ్చెన
మొక్కి ప్పెడి కున్న / మూసెడి ననె
మునులు సూడి రెసి / మునుల జూచితి ధన్య
తముడ ననియు సంత / సమూసు గలిగ.

వ. అని చింతించుచు నప్పుడ రామదాసుం దెప్పించి శమస్కరించి
యిట్లనియె.

ఉ. ధన్యుడ వీవు నీపయిని | దాశరథుల్ కృప చేసి నీధన
బన్యులు వోలె దెచ్చి యిడి | రామన ముక్తుడ నైతి నేడు నీ
మాన్యతయు గ్రహించుటకు | నూలిన నీనిను బుడె బెట్టితి
వన్యమృగంబ నైతి నెడ | నాపిగుత్తికి ట్టమింప జూడెను.

వ. అని వినయపూర్వకంబుగా పోవకొని భద్రాద్రిరామునకు ధూప
దీపనై వేద్యాదులకుం గొట్టి గానములు బొసంగి పుచ్చె రామదా
సుడును బంధవిముక్తుడ నైతి నను సంతసించుచు సగంధంబు
గాఁ దానీషా నభినందించి నీహ్మం యుక్తిచమాదనల నిభివంద
నాబు సేసి తదచుసుతులుగా గదలి కిట్లకనుపయోగాంబుల
భద్రాచలంబునకు జరి శ్రీరామున సేవించుచు నాయుశ్శేషంబు
పుచ్చి ముక్తుడై పరాధామంబు నొంది వన్యుల గాచపురంబు
నుండి వరదరామదా సమభర్తృకు నచ్చి తనస్వర్గంబు రామున
కర్పించి ముక్తి గాంచె నతఁడ మాముచరిత్రావతాసుడును
భద్రాచలంబున నివసించి పదమాపవ్రబంధంబున రామభజనంబు
గావించి పరమపదంబు నొందె బద్రాపడి.

—♦ రమణబ్రహ్మచారిచరిత్రము ♦—

తే. భక్తివరులందు మేటియై | పరంగుడైతి
ఘంటవేంకటరమణయ | త్క్లనుమన
తనకు బదియోగ్లు వచ్చిన | తరుణమామఁ
దండ్రినో నచ్చె భద్రాద్రి | ధామమునకు.

వ. నచ్చి తండ్రియుం దాను నప్పరంబున భిక్షాటనంబు సేయుచుం
డైక్కికుల కహరహంబును భోజనంబొసంగుచుండు నతఁడ దండ్రిపర
లోకగతుం డగుటయు రమణబ్రహ్మచారి యట నొకనన్న సత్త్రాబు
నెలకొలిపి,

క. సత్యము సాగించుచు నా

ధాత్యీసలి వచ్చి పోవు / సోద కులకు నే

మాత్యీయు డొక గొకుండగ

రాత్యీయుడు బహు ధైర్య / రమయణ పోచెన్.

మ. సుకుంభా భర్తృభవ సంజనతనయుడున్ / సుద్ధాత్మురొకొండఱున్

బ్రహ్మచారి బడిరిగను సంగముఖులన్ / నర్మింప లే దంచు వా

రికొక డచ్చినబ్రహ్మచారి యనుచున్ / శేకెత్తి వృత్తింబునన్

సకలత్మాదులు రాన్చు నాతఁ డెసఁగెన్ / డా నూర్వారేతస్కుడై.

ఆ. నెడలు గుర్గిని నడిము / మేదినిపై వంగ

బహుగుండలియొక / బడలు నడియు

నతఁడు సత్యమునకు / సత్యము నిమిలు మోసి

నాటఁ జేసె పెట్టా / బ్రాహ్మణులకు.

ఉ. శాకిము సాకిము బ్రజకుం / జాలనియట్లగపింప నాతఁ డా

శాకిము శాకిము బ్రజకుం / జాలెను బొమ్మనికప్పి వస్త్రమున్

శ్రీకరుని దలచి యటఁ / జేయుచు నారతి వడ్డనం గొనన్

నాకను నపుడు బగుచు / నచ్చెను నప్పుడు శాకపాకముల్.

తే. బువ్వ తిని పొమ్ము మాయయ్య / పొగ్గు వోయె

దినక చనకమ్మ మాయమ్మ / తిరిగె నెండ

యచుచు దై కులకు లిచ్చి / యనుదినంబు

నాటఁచు చేసె పెట్టా / బ్రహ్మచారి.

క. రంగారంగారముచుచు

సంగీతము నొక చతురు / సతతము హరినిన్

రంగారం బిలిచి కొలుచున్

బుగ్గమువంటితనకు / భావమునందున్.

మ. తనసత్రింబున రామమగిదిము సు / ధానించి పీతంబునం
దనరక సీతయు రామలక్ష్మణులు మే / ధావత్తెనామూర్తియు
వినతాసూతీయు నగ్నముతుల మామా / న శ్వేత్వంబు విష్ణునాథు
దిననాథుడు సత్యేశ్వరుడు సుధామ / నేని ను నే వెకిల.

తే. రంగ యని పిర్వం ప్రసేన / మ్మోహము
వచ్చి పీతముచిట్టను / హరిగోప తల
దనకుం గా నిడిపాడు / హాని నీహరి
యాభ్యుతోడమోడం దెలు వెట్టి / మునుగుచిండు.

చ. అది గని యెల్లవారు పరి / మోహింప నుంచు దలంచి మానిగా
మది దలపోసి యానమణ / ముగ్రహిం గారవమూరం జూచుచుం
బహులును ముగ్ధు వేటి మది / భక్తి భజించుచు మునుగురెప్పుడున్
సదమలచిత్తుం డాతం డని / శింబుం బగోపస్థలిం బగ్గించున్.

వ. ఆరమణయార్యుం డొక్క శ్రీరామజన్మదినంబున.

ఆ. తండులంబు లింట / నుండవు పోగ్గను
వ్రాల జొచ్చె భుక్తి / వేళయయ్యె
నన్నకాంక్ష జేసి / యభ్యాగతులు వచ్చి
రెట్లు వీరి కన్న / మిడంగ నగునొ.

వ. అని చింతించునంతరంగంబున రామచంద్రుని నిడికొని పోగ్గించె నంత.

సీ. తిగరేఖ లేర్పడఁ / దిరునామములు వెట్టి,
ధాతవస్త్రింబులు / దనరక గట్టి
తులసిపేరులు మెడఁ / దులకరింపఁగ దాల్చి,
నెమ్మేన గంధంబు / నెఱఁ దగిల్చి
వెడ నుత్తరీయముల్ / నడుములకుం జాట్టి,
పూలదండలు సిగ / వేలఁ గట్టి

కుడిచేత జపమాలః | గొనబొప్పఁగాఁ బూని,

యెడమచేఁ బల్లెము | లెసఁగ నొంది

తే. కక్షభాగములం బుస్త | కముల నూని

వలుపు నెఱుపును గలమేను | లలనుచుండఁ

బొడుగు గలవైశ్యు లిరువురు | వడిగ వడిగ

వచ్చి రాభూసురోత్తము | వసతికడకు.

తే. వచ్చి బ్రహ్మశ్రీ డగువాని | పజ్జ కరిగి

దేవ ! మీ దేవునకుఁ గాన్కఁ | చెచ్చినార

మందు కొను మని పల్లెము | లాహు గలుగు

రెండు నూటపదాన్ని | బీతి నిచ్చి.

వ. ఇవి మీరు విప్రసమారాధనాబున వినియోగింపుఁ డని విన్నవించు
టయు వానిం గైకొని మీరెవ్వ రేదేశంబుచుండి వచ్చియున్నవారు
మారామునింట నేను సావడి పొ డనిన వారును.

క. మాపడఁతులు మేముచు గం

గాపరిసరభూమి నిపు | గలశాలలలోఁ

గాపుర ముంటిమి సాదము

సావడ నిట కవల రాగ | స్వాంతము మాకున్.

వ. ఇప్పటికిఁ బోయివత్తు మని వానియనుమతిం గొని యెందేనిం జని
రంత సంతర్పణకుఁ జాలినంతధనంబు చేకూరుటచేసి మేకట
రమణాఖ్యుం డది రామచంద్రుండ తెచ్చియుచ్చెనని సంతసించుచు
నింతలో సుభార్యసంగ్రహణంబు చేసి పచనంబు నేయువారిం
గానక పరితపించుచున్న సమయంబున.

సీ. గౌతమీస్నానంబు | గావించుటం దడి,

సినహిల్లకట్లను | జివరఁ గట్టి

మూడు రేకలు దేర / మోమున గళమున,
 బాహూదరాదుల / భస్మ మలఁది
 సిర్కావిరంగున / నెఱిలేని యడి పొడి,
 యంగవస్త్రంబుల / నదిమి కట్టి
 చివర లారిన చిన్న / చేలముల్ పైఁ గప్పి,
 పిడుపలు భుజములం / దడరఁ బూని

తే. హస్తముల నుదపాత్రము / లతిశయిల్లు
 యాజుషోపనిషత్తుల / నధికభక్తిఁ
 జదుపుకొనుచును భోజన / సత్ర మెందుఁ
 గల దనుచు వచ్చి రిర్వు రా / ఘనునికడకు.

మత్తకోకిలము. వచ్చి పాకము సేయువారలు / వచ్చుజాడలభింపమిన్
 నొచ్చి చింతిలువానిఁ గన్గొని / నోటి మాటలు మూటలై
 హెచ్చ నిట్లని రేము నండెద / మెవ్వఁదేనియు లేనిచో
 నిచ్చ విపుల మేము గామొకొ / యింత యేటికిఁ జింతిలన్.

వ. అనిన రమణాఖ్యుం డట్లయిన మీపుణ్యం బగణ్యం బనిన వారును
 భాండంబులం గొని శతమీజలంబు దెచ్చి కొన్నినిమిషంబులలో,
 జతుర్విధాన్నంబులు షడ్రోసాపేతమ్ములుగా నెనరించుటయుం
 దైర్ఘ్యంబు లెల్లరును వచ్చి భుజించి చనినంతఁ బాచకు లేము గంగ
 కుం బోయి వచ్చి భుజింతు మని చెప్పి యవలఁ బోయినట్ల పోయి
 యంతర్ధానంబు నొందిరి రమణాఖ్యుండు నేవేళకు రాకున్న వారి
 నెల్లచో వెదకి వెదకి విసిగి వేసారి యెంచునం బొడఁగానక
 మున్ను ధనం బిచ్చినవైశ్యులును వెనుక వంటకంబు చేసినవిపు
 లును రామలక్ష్మణు లనినిచ్చియించి నిశ్చలభక్తియుక్తాంతరంగుండై.

ఉ. అన్య మెఱుంగ కెల్లపుడు / నాత్మ భజించుచున్న నన్ను సా
 మాన్య ననుగ్రహించి యిటు / మానవరూపముతోడఁ బొల్చి సా

- జన్యముఁ జూపి పోయితివి । సారసంబోచన నేను ధన్యుడన్
 ధన్యము నానుటఁబు జన । నంబును సార్థకమయ్యె నేటికిన్.
- చ. ఎఱుంగును స్వరూపమున । నెప్పుడు దర్శనమిచ్చుచుంట నే
 నెఱుంగును స్వరూపమున । నితకుమున్ ధన మిచ్చి పోక లో
 నెఱుంగును బ్రహ్మరూపమున । నిప్పుడు పాచకుఁ డైనజాడ యి
 క్లఁజగి యెఱుంగి నట్లఁడగు । నీజను బోవఁగ రమ్మ రాఘవా.
- ఉ. చిన్నఁటినాటనుండి నీను । కత్తిమునన్ భజించువాడనే
 నెన్నఁడు నన్నెలాడిమొగి । మెట్ట కనుంగొన కున్నవాడనే
 నన్నది కా నటంచునని । యట్లఁడ నేని దృఢవ్రతంబునం
 దున్నజనుండ నేనే నను । నుత్తిమలోకిము లొందఁ జేయవే.
- వ. అని పార్థివము నాఁడు భుజంపకి రామమంత్రంబు జపించుచు
 జాగరణంబు చేసె నాత మరునాఁడు.
- చ. పురిజనులెల్లకున్ రిమణ । భూసుగు చెంతకు నచ్చి మొక్కుచున్
 సురలకు దర్శనం జూపఁ । జూడనిశ్చిహరి నిన్న సీకుఁ గా
 గర మచురై దర్శనము । గల్గఁగఁ జేయుట కాక దాస్యమున్
 గణిమ హనర్చై ననన ని । కానొక మర్త్యుడవే తలంపఁగన్.
- వ. అని యభినవించి సంత నతంబున గాలక్రిమియనఁ దనకుఁ బు
 చాఁతినత్పరంబులు పైఁబడి రోగి బంకురించినప్పుడు కించిత్కా
 లంబునఁ బాచత్వంబు మొదఁ గలుగు నని నిశ్చయించి తనసత్రం
 బవిచ్చిన్నాబుగ సాగించుసామర్థ్యాబు గలసజ్జనుఁ డెవ్వఁడో యని
 విచారించె.
- తే. తుంగ తుక్తిప్రసాదమున । తుంగియాశుఁడు
 కలఁగి గాఁగింప వలెన్ । నిల్చి య
 పోడ నాసుకొ మెనియెన్ । నాను జేసె
 దైవసంకల్ప మిది యని । తాను వాగ్దా.

న. అట్లు పత్రంబు నాసి యిచ్చి రమణబ్రహ్మచారి స్వర్గంబునకు నిర్గమించె నంత.

ను. నరసింహాఖ్యుడు సత్రభారము నొగిం దాఁ బూని దానిం గడుంబరంగం జేసియు దానికై తనదుగాఁగి మం బిచ్చియుం దానిలో హరిలింగంబుఁ బ్రతిష్ఠ సేసియును ని త్యం బెందఱే వచ్చినన్ బరమాన్నంబు భుజింపఁ జేయుచు జగ త్ప్రభాత వర్ధిల్లుడున్.

న. ఇది భద్రాచలరామచరిత్రంబు.

క. అని చెప్పిన విని శౌనక

మునిముఖ్యులు సంతసించి పొగడిరి సూతున్.

జనులార! దీని వ్రాసిన

వినినక సర్వాంగసిద్ధి వెన లభించున్.

ఆశ్వాసాంతము.

మ. కనులారం గని భద్రాచలమున నే య్కం గాఁగిలుశ్రీరామభక్తుని వృత్తాంత మదంతయు నివని జగ త్స్వాజ్యప్రబంధాలి బొచ్చినమ్మాంబును సంతరించియును నే సిద్ధాంతమాఘంబునన్ దినరం జేసితి నీప్రబంధము బుధా నందంబునం బొందగన్.

మాలిని. నిరుపమగుణభూషా నిత్యకళ్యాణశోషా

సరససువిపోషా సర్వపాపాబ్ధిశోషా

సురపుష్పతపోషా శుభపర్యంకశేషా

గుగుక్ష్మతమునివేషా ట్కోటికన్యావిశేషా.

సద్యము.

ఇది శ్రీమ దధునాతనోభయకవిమిత్ర వేంకటయజ్ఞాగ్నిపుత్ర

సమారాధితవిబుధరాజ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి

కవిరాజప్రసీదం బయినశ్రీభద్రాచల

రామచరిత్రం బనుమహాప్రబం

ధంబునందు సర్వంబును

షష్ఠాశ్వాసము

శ్రీ శ్రీ శ్రీ.

